

**A Kesznyéten (HUBN10005)
különleges madárvédelmi terület
Natura 2000 fenntartási terve**

Eger, 2022

Készítette:
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Elérhetőségei:
Központi iroda: 1121 Budapest, Költő u. 21.
Postacím: 1536 Budapest, Pf. 283.
Tel: 1-275-6247; Fax: 1-275-626
e-mail: mme@mme.hu
honlap: www.mme.hu

Bükki Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sánc u. 6.
Tel: 36-412-571; Fax: 36-412-791
e-mail: titkarsag@bnpi.hu
honlap: www.bnpi.hu

Felelős tervező:
Schmotzer András

Vezető tervezők:
Králl Attila
Kurucz Zsuzsanna
Nagy Dénes
Tóth Péter

Közreműködő szakértők:
Balácsi Péter
Schmotzer András
Soós Gábor
Dr. Szmorad Ferenc
Dr. Tanács Eszter
Varga Csaba
Zákány Albert

Térképeket készítette:
Kalmár Zsuzsanna

Fotókat készítette:
BNPI archív
Králl Attila

Tartalomjegyzék

I.	Natura 2000 fenntartási terv.....	5
1.	<i>A terület azonosító adatai</i>	6
1.1.	Név	6
1.2.	Azonosító kód	6
1.3.	Kiterjedés	6
1.4.	A kijelölés alapjául szolgáló fajok	6
1.4.1.	Jelölő madárfajok	6
1.5.	Érintett települések.....	7
1.6.	Egyéb védettségi kategóriák.....	8
1.7.	Tervezési és egyéb előírások.....	9
1.7.1.	Természetvédelmi kezelési terv	9
1.7.2.	Településrendezési eszközök	9
1.7.3.	Körzeti erdőtervek	10
1.7.4.	Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek.....	11
1.7.5.	Halgazdálkodási tervek.....	11
1.7.6.	Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	12
1.7.7.	Egyéb tervek	12
2.	<i>Veszélyeztető tényezők</i>	13
3.	<i>Kezelési feladatok meghatározása</i>	28
3.1.	Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	28
3.1.1.1.	Fő célkitűzések.....	29
3.1.1.2.	Specifikus célok	30
3.2.	Kezelési javaslatok.....	31
3.2.1.	Kezelési egységek.....	40
3.2.1.1.	KE-1 kezelési egység: Folyóvizek (Tisza, Sajó, Takta, Bócs-Kesznyéteni üzemvízcsatorna)	40
3.2.1.2.	KE-2 kezelési egység: Állóvizek (holtágak és szegélynövényzet)	42
3.2.1.3.	KE-3 kezelési egység: Nádasok, gyékényesek, magaskórósok, bokorfüzesek ..	45
3.2.1.4.	KE-4 kezelési egység: Mocsár- és láprétek, kaszálórétek, szikes rétek	49
3.2.1.5.	KE-5 kezelési egység: Puhafás és keményfás ligeterdők, láperdők.....	53
3.2.1.6.	KE-6 kezelési egység: Idegenhonos fafajú erdők	62
3.2.1.7.	KE-7 kezelési egység: Egyéb fás növényzet (facsoportok, fasorok, cserjések) ..	69
3.2.1.8.	KE-8 kezelési egység: Szántóterületek	74
3.2.1.9.	KE-9 kezelési egység: Tanyák, telephelyek, egyéb kultúrterületek.....	77
3.2.2.	Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	78
3.2.3.	Fajvédelmi intézkedések.....	78
3.2.4.	Kutatás, monitorozás	79
3.2.5.	Mellékletek	81
3.3.	A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	82
3.3.1.	Agrártámogatások.....	82
3.3.1.1.	Jelenleg működő agrártámogatási rendszer.....	82
3.3.1.2.	Javasolt agrártámogatási rendszer	85
3.3.2.	Pályázatok.....	87
3.4.	A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	88
3.4.1.	Felhasznált kommunikációs eszközök	88
3.4.2.	A kommunikáció címzettjei	88
3.4.3.	Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	90
4.	<i>Felhasznált irodalom</i>	94

5.	<i>Térképek</i>	96
6.	<i>Fotódokumentáció</i>	106
7.	<i>Jóváhagyó nyilatkozat</i>	110

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Kesznyéten különleges madárvédelmi terület
-----------------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN10005
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	6352,96 hektár
--------------------------------	----------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok

A jelölő fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2021. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő madárfajok^{1 2}

- bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) – státusz: *c, r*
- balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*) - *p*
- barátréce (*Aythya ferina*) - *c*
- barna kánya (*Milvus migrans*) – *c, r*
- barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) – *c, r*
- békászó sas (*Aquila pomarina*) - *c*
- billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*) - *r*
- böjti réce (*Anas querquedula*) - *c*
- bölömbika (*Botaurus stellaris*) – *c, r*
- cigányréce (*Aythya nyroca*) – *c, r*
- csörgő réce (*Anas crecca*) – *c*
- fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*) – *c, r*
- fehér gólya (*Ciconia ciconia*) – *c, r*
- fekete gólya (*Ciconia nigra*) – *c, r*
- függőcinege (*Remiz pendulinus*) – *r*
- gulipán (*Recurvirostra avosetta*) – *c*
- guvat (*Rallus aquaticus*) - *r*
- halászsas (*Pandion haliaetus*) – *c*
- hamvas rétihéja (*Circus pygargus*) – *c, r*
- haris (*Crex crex*) – *r*
- jégmadár (*Alcedo atthis*) – *c, r*
- kanalas réce (*Anas clypeata*) – *c, r*
- karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) – *r*
- kék vércse (*Falco vespertinus*) – *c*

¹ A fajok tudományos nevei a Natura 2000 adatlapon szereplő neveket követik. Az érvényes nevek a megalapozó dokumentációban kerültek feltüntetésre.

² A jelölés alapjául fajok állományának a státuszát is megadtuk: *r* = szaporodó, *c* = gyülekező, *w* = teelő, *p*=állandó állomány.

- kékbegy (*Luscinia svecica*) – r
- kékes rétihéja (*Circus cyaneus*) – w
- kendermagos réce (*Anas strepera*) – c, r
- kerecsensólyom (*Falco cherrug*) – c, p
- kígyászölyv (*Circaetus gallicus*) – c
- kis bukó (*Mergus albellus*) – c
- kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) – c, r
- kis lilik (*Anser erythropus*) – c
- kis örgébics (*Lanius minor*) – r
- kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*) – r
- kormos szerkő (*Chlidonias niger*) – c, r
- küszvágó csér (*Sterna hirundo*) – r
- nagy goda (*Limosa limosa*) – c
- nagy kócsag (*Egretta alba*) – r
- nagy lilik (*Anser albifrons*) – c
- nyári lúd (*Anser anser*) – c, r
- pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*) – c
- parlagi pityer (*Anthus campestris*) - r
- parlagi sas (*Aquila heliaca*) – c
- pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*) - r
- piros lábú cankó (*Tringa totanus*) – c
- réti cankó (*Tringa glareola*) – c
- réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) – c, w
- rétisas (*Haliaeetus albicilla*) – c, r, w
- sárszalonka (*Gallinago gallinago*) – r
- szalakóta (*Coracias garrulus*) – r
- tőkés réce (*Anas platyrhynchos*) – c, p, r
- törpegém (*Ixobrychus minutus*) – r
- tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) – r
- üstökögém (*Ardeola ralloides*) – c, r
- vörös gém (*Ardea purpurea*) – r
- vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis*) – c
- vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*) – r

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat, és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Kesznyéten	Borsod-Abaúj-Zemplén	2.113,63	33,27	58,26

Tiszadob	Szabolcs-Szatmár-Bereg	2.608,37	41,06	31,69
Tiszalúc	Borsod-Abaúj-Zemplén	1.202,14	18,92	26,88
Tiszaújváros	Borsod-Abaúj-Zemplén	428,79	6,75	9,34
Összesen:		6.352,96	100,00	

Tiszadob település Kesznyéteni Tájvédelmi Körzetet nem érintő ingatlanjai a 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet 1. sz. melléklete alapján a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területéhez tartoznak (Tiszadob 0708, 0709, 0710, 0734 hrsz-ú ingatlanok).

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha) / arány (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
országos jelentőségű védett természeti terület	232/TK/90	Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet	4.074,27 ha (64,13%)	5/1990. (VI.18.) számú KÖM rendelet
országos jelentőségű védett természeti terület	148/TT/77	Tiszadobi-ártér Természetvédelmi Terület	47,59 ha (0,74%)	10/1977. OTvH rendelkezés; 145/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület	HUBN20069	Kesznyéteni Sajó-öböl KjtT	4.697.98 ha (73,94%)	14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet
<i>ex lege</i> földvár	03-0053-01	Danka-domb (Tiszalúc 072/5 hrsz)	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
<i>Ex lege</i> láp	-	Tiszalúci-morotva (Tiszalúc 068/2,3,4; 069; 070; 072/2,3,4,5 hrsz-ek)	286,06 (6,04%)	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről Vidékfejlesztési Értesítő 2012. évi I. száma
kiemelten védett régészeti lelőhely	16929	Danka-domb (Tiszalúc)	1,05 ha	-
nyilvántartott régészeti lelőhely	15996	Majtényi-domb (Kesznyéten)	4,58 ha	-
nyilvántartott régészeti lelőhely	76249	Révészlak (Kesznyéten)	2,12 ha	-
nyilvántartott régészeti lelőhely	76251	Majorsági dűlő 1. (Kesznyéten)	0,67 ha	-
nyilvántartott régészeti lelőhely	76253	Majorsági dűlő 2. (Kesznyéten)	0,91 ha	-
nyilvántartott régészeti lelőhely	15991	Lúci Abony (Kesznyéten)	0,13 ha	-
nyilvántartott régészeti lelőhely	15993	Sárrét-dűlő (Kesznyéten)	0,17 ha	-

nyilvántartott régészeti lelőhely	46849	Danka-dűlő II. (Tiszalúc)	3,41 ha	-
nyilvántartott régészeti lelőhely	46851	Danka-dűlő III. (Tiszalúc)	4,33 ha	-
országos ökológiai hálózat	-	magterület	5.226,1 ha	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
		ökológiai folyosó	458,7 ha	
pufferterület	668,1 ha			
		Összesen:	6.352,96 ha (100%)	

A tervezési terület Tiszadob közigazgatási határában közvetlenül érintkezik a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található, HUHN20001 azonosítóval rendelkező „Felső-Tisza” kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területtel. A „Felső-Tisza” kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve a Darányi Ignác Terv keretében, 2014-ben készült el. A dokumentáció elérhető:

<https://termeszetvedelem.hu/elfogadott-fenntartasi-tervek>

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet elfogadott – jogszabályban megjelent – természetvédelmi kezelési tervvel nem rendelkezik. A részletes megalapozó dokumentáció a 2000-es évek elején készült és jelentős átdolgozást, aktualizálást igényel (a természetvédelmi kezeléséért felelős szerv a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság). Jogszabályban kihirdetett természetvédelmi kezelési terve a Tiszadobi-ártér Természetvédelmi Területnek sincs még (a természetvédelmi kezeléséért felelős szerv e helyütt már a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság).

1.7.2. Településrendezési eszközök

Település	Típus	Határozatszám
Kesznyéten	Településszerkezeti Terv	19/2002. (IV. 17.) határozat
	Helyi Építési Szabályzat	4/2002. (IV. 18.) rendelet
Tiszaújváros	Településszerkezeti Terv	IX/253/2011.180 határozat
	Helyi Építési Szabályzat	24/2011. (XI. 28.) rendelet
Tiszadob	Településszerkezeti Terv	118/2011. (IX. 8.) határozat
	Helyi Építési Szabályzat	7/2011. (IX. 9.) rendelet
Tiszalúc	Településszerkezeti Terv	47/2007. (IV. 24.) határozat
	Helyi Építési Szabályzat	21/2011. (XI. 29.) rendelet

Az érintett települések településrendezéssel kapcsolatos helyi dokumentumai (határozatok, rendeletek, településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat, településfejlesztési koncepció arculati kézikönyv) nyilvánosak, jórészt szabadon elérhetők a települések honlapjain, illetve az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) honlapján (<https://www.teir.hu/>).

A szabályozási tervek, illetve településfejlesztési koncepciók a tervezési területre vonatkozóan semmilyen olyan fejlesztési irányt nem jelölnek meg, amely a Natura 2000 célkitűzések megvalósításával összeegyeztethetetlenek lennének.

1.7.3. Körzeti erdőtervek

Erdőtervezési körzet neve	Érintett települések (teljes körű felsorolás)	Aktuális erdőterület (ha) ³	Erdőtervezés éve
Dél-Borsodi	Kesznyéten	207,95	2030
	Tiszalúc	97,53	
	Tiszaújváros	65,23	
	<i>Összesen:</i>	<i>370,71</i>	
Közép-Tiszai	Tiszadob	607,57	2026
	<i>Összesen:</i>	<i>607,57</i>	
Mindösszesen:	-	978,28	-

A Dél-Borsodi Erdőtervezési Körzetben eredetileg 2020-ban folytak volna erdőtervezési munkák, itt azonban a terepi adatfelvételezések befejezése is csúszott, illetve az erdőgazdálkodók számára gazdálkodási lehetőségeket rögzítő erdőtervek (erdőterv határozatok) kiadása is 2022-re tolódtott. A megállapításra kerülő erdőtervek mindenesetre itt is 10 évre, a következő körzeti erdőtervezési eljárás során (várhatóan 2031. évben) kiadásra kerülő erdőterv határozatok jogerőssé válásáig lesznek érvényesek. A Közép-Tiszai Erdőtervezési Körzetet (mely a tervezési területet Tiszadob község határában érinti) 2016-ban erdőtervezték, az itteni (2017. év során megállapított) erdőtervek alapesetben szintén a következő körzeti erdőtervezési eljárás során (várhatóan 2027. évben) kiadásra kerülő erdőterv határozatok jogerőssé válásáig lesznek érvényben. Az erdőtervezési munkák során az átfedő európai közösségi jelentőségű területek – „Kesznyéteni Sajó-öböl” KjtT (HUBN20069), „Kesznyéten” KMT (HUBN10005) – miatt részletes Natura 2000 elővizsgálati dokumentációk is készültek. Ezek a dokumentumok az erdőgazdálkodásra vonatkozóan előzetesen megállapított előírás-javaslatok Natura 2000 területekre, illetve a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és fajok (köztük madárfajok!) természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékelését tartalmazzák. A Natura 2000 elővizsgálati dokumentációkat a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság közreműködésével készítette az erdőtervezési feladatokkal megbízott szervezet: a Dél-Borsodi Körzet (2022) esetében a Nemzeti Földügyi Központ Észak-Kelet Magyarországi Erdőtervezési Osztálya (Miskolc), a Közép-Tiszai Erdőtervezési Körzet (2017) esetében a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Debreceni Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Erdőtervezési Osztálya (Debrecen).

Az érintett erdőterületek erdészeti hatóság által bejegyzett erdőgazdálkodója legnagyobb részben a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság (Eger) (33,34%), a Nyírerdő Zrt. (Nyíregyháza), illetve annak Nyíregyházi Erdészete (16,76%), valamint az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság (Miskolc) (13,53%). A BNPI mellett további természetvédelmi érdekeltsgű gazdálkodó a Tiszatáj Közalapítvány (Kesznyéten) (6,92%), illetve az állami vagyonkezelők közül kisebb részesedéssel megemlítendő még a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság (Debrecen) (4,04%) is. A további erdőterületeken 13 magánszemély (14,34%) gazdálkodik, és kisebb területtel (2,96%) 2 gazdasági társaság is szerepel az erdőgazdálkodók nyilvántartásában. A magán erdőgazdálkodók egyenként csekély, általában 1–2 % körüli, vagy az alatti területarányt érnek el, a legnagyobb területű magángazdálkodó részesedése azonban 5,78%! A rendezetlen gazdálkodási jogviszony mellett nyilvántartott (főleg Tiszadob és Kesznyéten község határára eső) erdők aránya viszonylag magas (8,11%).

³ Az adat a tervezési területtel átfedő területértéket mutatja (hektárban)

A Dél-Borsodi és Közép-Tiszai Erdőtervezési Körzetre érvényes erdőtervezési alapidokumentációk és Natura 2000 elővizsgálati dokumentációk a Nemzeti Földügyi Központ (Budapest) honlapján érhetők el: http://www.nfk.gov.hu/Erdotervezes_news_342

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tervezési terület a vadgazdálkodási tájegységekről szóló 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján két vadgazdálkodási tájba tartozik: a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei terület egység az Északi hegy- és dombvidéki Vadgazdálkodási Tájon belül a 205. számú („Bükkalja-taktaközi”), míg a Tiszától keletre eső tiszadobi részek a Tiszántúli Vadgazdálkodási Tájon belül a 111. számú („Tiszamenti”) vadgazdálkodási tájegységbe esnek. A tágabb térség vadállományának jellemzőit, a vadállomány-szabályozásának irányelveit, a fenntartandó vadlétszámra vonatkozó irányelveket, illetve a természet- és tájvédelmi szempontokat bemutató, a tájegységi vadgazdálkodási terv alapjául szolgáló dokumentum elérhető: <http://www.ova.info.hu/ujvgtajak.html>

A tájegységi vadgazdálkodási terveket az Északi hegy- és dombvidéki Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 14/2018. (VII. 3.) AM rendelet, valamint a Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 13/2018. (VII. 3.) AM rendelet tartalmazza.

A tervezési terület összesen négy vadgazdálkodási egységet (vadászterületet) érint:

- 657100, Taktaharkányi Takta Vt., Taktaharkány
- 657000, Bükki Nemzeti Park Igazgatóság⁴
- 850150 Tánacsics Vadásztársaság, Tiszadob
- 656900, II. Rákóczi Ferenc Vt., Tiszalúc

A vadgazdálkodási üzemtervek 2037.02.28-ig érvényesek.

Az üzemtervek a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztályán, illetve a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztályán érhetők el.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek:

- Sajó folyó (Kesznyéten hídtól a Tiszába torkolásig) (víztérkód: 05-006-1-1)
- Tisza folyó 494 fkm-től 744,85 fkm-ig (víztérkód: 15-164-1-1)
- Tiszalúci Holt-Tisza 032, 033, 069 hrsz (víztérkód: 05-112-1-1)
- Tiszalúci Holt-Tisza 0551, 0568, 0572 hrsz (víztérkód: 05-113-1-1)
- Inérháti-főcsatorna (víztérkód: 05-156-2-1)

A Tisza és a Sajó folyókon a halgazdálkodásra jogosult a Zabos Géza Horgászegyesület (Tiszaújváros). A Takta érintett szakaszán és a Tiszalúci Holt-Tisza vízterein halgazdálkodási jogosult a Tiszalúci Sporthorgász Egyesület.

---

⁴ A természetvédelmi célú különleges rendeltetésű vadászterület határát a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály BO-08/FM/2204-9/2019. sz. határozatában állapította meg.

Az Inérháti-főcsatorna (vízterkód: 05-156-2-1) víztér vagyonkezelője és halgazdálkodási jogosultja az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság, halgazdálkodási jogosultja a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság. A vízteret hivatalból indított eljárás alapján a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) Földművelésügyi Igazgatósága különleges rendeltetésűvé halgazdálkodási vízterületként vette nyilvántartásba az akkoriban hatályos, a halgazdálkodási vízterület különleges rendeltetésűvé nyilvánításának szabályairól szóló 44/2015. (VII.28.) FM rendelet alapján. A vízfolyásokban előforduló halfajok védelme és megőrzése érdekében a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság az Inérháti-főcsatornával kapcsolatos vízterben nem végez halgazdálkodási tevékenységet, tevékenysége hasznosítási elemet nem tartalmaz.

A hatósági nyilvántartásba vett halgazdálkodási jogosultak esetében az adott vízterületekre vonatkozó halgazdálkodási tervek az illetékes halgazdálkodási hatóságnál fellelhetők.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Vízyűjtő gazdálkodási szempontból a tervezési terület zöme a Tisza részvízyűjtőn belül a 2-6 „Sajó a Bódvával” tervezési alegység területére esik. A terület Takta-övcatornától északnyugatra eső része a 2-7 „Hernád, Takta”, a terület Tiszától keletre eső része pedig a 2-17 „Hortobágy-Berettyó” tervezési alegységen helyezkedik el.

A vízyűjtő-gazdálkodási terveket első változatban a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, továbbá az érintett környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok 2010 áprilisában, a Víz Keretirányelv (VKI) hazai megvalósítása során készítették. A terv 2015-ig tartó feladatokat fogalmazott meg, de a VKI célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a határidők és feladatok 2021-ig, illetve 2027-ig (a vízyűjtő-gazdálkodási tervezés második és harmadik ciklusáig) kitolhatók voltak. A jelenleg érvényes terv-változatok az alábbiak:

- 2-6 Sajó a Bódvával – Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság (Miskolc); 2016. április
- 2-7 Hernád, Takta – Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság (Miskolc); 2016. április
- 2-17 Hortobágy, Berettyó – Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság (Debrecen); 2016. április

A vízyűjtő-gazdálkodási tervek elérhetők:

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

1.7.7. Egyéb tervek

A tervezési területtel átfedő HUBN20069 azonosítóval rendelkező „Kesznyéteni Sajó-öböl” kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 terve 2021. decemberében elfogadásra került.

Az alábbi fajmegőrzési tervek relevánsak a tervezési terület vonatkozásában:

1) Madárfajok vonatkozásában:

- Kék vércse (*Falco vespertinus*) fajmegőrzési terve – Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2004
- Fehér gólya (*Ciconia ciconia*) fajmegőrzési terve – Vidékfejlesztési Minisztérium Környezetügyért Felelős Államtitkárság, 2013

- Barátréce, cigányréce (*Aythya ferina*, *A. nyroca*) – Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztály, 2019
- Szalakóta (*Coracias garrulus*) fajmegőrzési terve – Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztály, 2020

2) Egyéb közösségi jelentőségű fajok vonatkozásában:

- Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) fajmegőrzési terve – KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2004
- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) fajmegőrzési terve – KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2006

Az Európai Unió irányelve alapján az „Árvízi kockázati térképezés és stratégiai kockázatkezelési terv készítése” megnevezésű KEOP-2.5.0/B/09-12-2013-0001. számú projekt keretében nagyvízi mederkezelési tervdokumentáció készült.

2. Veszélyeztető tényezők

A veszélyeztető tényezők felsorolásánál figyelembe vettük a Natura 2000 adatlapon felsorolt tényezőket, amelyeket az aktuális állapotra alakítva ismertetünk. A veszélyeztető tényezők által érintett terület nagyságát a madárvédelmi terület összterületéhez viszonyítottuk.

Belső veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A31	Leccapolás mezőgazdasági művelés alá vonás céljából	H	60%	<p>A terület a Tisza szabályozása, illetve a vízelvezető csatornahálózat megépítése óta általánosan és nagymértékben vízhiányos, a jelenlegi vízkormányzás sem szolgálja kellő mértékben a vízvisszatartást.</p> <p>A vízhiány a víztől függő élőhelyek (nádas-gyékényes mocsarak, mocsárrétek, szikes rétek) kiszáradásához, a vizes élőhelyekhez kötődő madárállományok fogyatkozásához, a fajkészlet elszegényedéséhez vezet. A vízelvezetés és csapadékhiány (N02) együttesen hozzájárul a talajvízszint csökkenéséhez, a terület jellegének megváltoztatásához. A vizes élőhelyek beszűkülése, kiszáradása a madarak táplálékbázisát: a vízi gerinctelenek és kételtűek állományát is rendkívüli mértékben csökkenti.</p> <p>Érintett fészkelő fajok: kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), tőkés réce</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p>(<i>Anas platyrhynchos</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), üstökös-gém (<i>Ardeola ralloides</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), sárszalonna (<i>Gallinago gallinago</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>), pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>), küszvágó csér (<i>Sterna hirundo</i>), kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>), piros lábú cankó (<i>Tringa totanus</i>).</p> <p>Érintett táplálkozó/vonuló/telelő fajok: kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), csörgő réce (<i>Anas crecca</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), böjti réce (<i>Anas querquedula</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), üstökös-gém (<i>Ardeola ralloides</i>), barátréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), vörösnyakú lúd (<i>Branta ruficollis</i>), fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>), nagy goda (<i>Limosa limosa</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), pajzsoscankó (<i>Philomachus pugnax</i>), réti cankó (<i>Tringa glareola</i>), piros lábú cankó (<i>Tringa totanus</i>).</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	100%	<p>A klímaváltozás következtében egyre gyakoribb és hosszabb aszályos periódusok, az elmaradó téli és tavaszi csapadék és az ennek következtében fellépő vízhiány, illetve a folyók rendszeresen alacsony vízszintje fokozza a terület vízhiányos állapotát: a csapadékosabb időszakokban még éppen megfelelő vízkormányzás a vízutánpótlás akadozásával nem tudja megoldani a terület vízellátását.</p> <p>A vízutánpótlás akadozása nagymértékben hozzájárul talajvízszint csökkenéséhez, a víztől függő élőhelyek: nádas-mocsaras-bokorfüzes területek (KE-3), és az időszakos vízborítású rétek, gyepek (KE-4) kiszáradását okozza, ami az ezekhez az életterekhez kötődő fészkelő és vonuló madárfajokat (pl. gémfélék, a partimadár-fajok) közvetlenül érinti, de közvetve a Natura 2000 terület valamennyi jelölő madárfaját befolyásolja.</p> <p>Érintett fészkelő fajok: kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), üstökös-gém (<i>Ardeola ralloides</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), sárszalonna (<i>Gallinago gallinago</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>), pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>), küszvágó csér (<i>Sterna hirundo</i>), kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>), piros lábú cankó (<i>Tringa</i></p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p><i>totanus</i>).</p> <p>Érintett táplálkozó/vonuló/telelő fajok: billegetőkankó (<i>Actitis hypoleucos</i>), jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), csörgő réce (<i>Anas crecca</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), böjti réce (<i>Anas querquedula</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), üstököségem (<i>Ardeola ralloides</i>), barátréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>), pajzsoscankó (<i>Philomachus pugnax</i>), nagy goda (<i>Limosa limosa</i>), réti cankó (<i>Tringa glareola</i>).</p>
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	H	20%	<p>A tervezési területre több helyen (kesznyéteni Nagy-legelő, tiszadobi Gulya-legelő) jellemző a gyepterületek alulhasznosítása az állattartás megszűnése, illetve a kaszálás elmaradása következtében. A gyepkezelés hiánya az élőhely szerkezetének és fajkészletének megváltozását okozza. A kezeletlen területeken a gyep avarosodik, nemzesedik; majd a vízállapottól függően a mocsári növényzet (nádas, gyékényes, bokorfüzes) vagy a szárazabb cserjés élőhely irányába való szukcesszió történik, szűkítve a gyepekhez kötődő madárfajok élőhelyét, táplálékbázisát. A kezelés hiánya megnyitja az utat az inváziós lágyszárú és fásszárú fajok előtt is (I01, I02)</p> <p>Érintett fészkelő fajok: parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), barna rétihéja (<i>Circus</i></p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p><i>aeruginosus</i>), hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), haris (<i>Crex crex</i>), kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>), sárszalonna (<i>Gallinago gallinago</i>), tövisszűrő gébics (<i>Lanius collurio</i>), kis örgébics (<i>Lanius minor</i>), karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>), pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>), piros lábú cankó (<i>Tringa totanus</i>).</p> <p>Érintett táplálkozó/vonuló/telelő fajok: kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), csörgő réce (<i>Anas crecca</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), böjti réce (<i>Anas querquedula</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), barátréce (<i>Aythya ferina</i>), vörösnyakú lúd (<i>Branta ruficollis</i>), fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>), kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>), kígyászölyv (<i>Circaetus gallicus</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), nagy goda (<i>Limosa limosa</i>), pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>), réti cankó (<i>Tringa glareola</i>), piros lábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>)</p>
A10	Extenzív legeltetés vagy alullegetetés	M	10%	A szikes legelőkön az állatállomány alacsony, nem elegendő a gyepek kezeléséhez, így az alullegetetés a legeltetett gyepterületeken általánosan jellemző. Az alulhasználat – a gyepművelés felhagyásához (A06) hasonlóan – a gyepek élőhelyek átalakulását, gyomosodását, szukcesszióját

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p>okozza, illetve utat nyit az inváziós fajoknak is. Az alullegetetés következtében megváltozik a gyepek szerkezete, fajkészlete, tápanyag-ellátása, továbbá gerinctelen és gerinces faunája, ami szűkíti a rövidfűvű gyepekhez kötődő madárfajok fészkelési lehetőségeit és táplálékforrását.</p> <p>Érintett fészkelő fajok: parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>), töviszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>), kis örgébics (<i>Lanius minor</i>),</p> <p>Érintett táplálkozó/vonuló/telelő fajok: nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), vörösnyakú lúd (<i>Branta ruficollis</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>), kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>), kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>), kígyászölyv (<i>Circaetus gallicus</i>), nagy goda (<i>Limosa limosa</i>), pajzsoscankó (<i>Philomachus pugnax</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>), réti cankó (<i>Tringa glareola</i>), piros lábú cankó (<i>Tringa totanus</i>).</p>
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	M	20%	<p>A mocsárrétek jelentős részét az ott található védett/közösségi jelentőségű növény- és állatfajok (fátyolos nőszirm, kornistárnics) védelme, valamint az őshonos, de inváziósan viselkedő gyomok (siska nádtippan, mezei aszat) visszaszorítása érdekében kizárólag kaszálással hasznosítják.</p> <p>A nem megfelelő időpontban, eszközzel és</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p>sebességgel végzett kaszálás, valamint a kaszátlan területek hiánya a magasabb fűvű területeken a gyeppen fészkelő madárfajok, kétéltű- és hüllőfajok, valamint apróvadak (mint prédaállatok) számára jelent veszélyt.</p> <p>Érintett fészkelő fajok: haris (<i>Crex crex</i>), hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>), sárszalmonka (<i>Gallinago gallinago</i>), parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i>), piros lábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>).</p>
A21	Növényvédőszer használata a mezőgazdaságban	M	10%	<p>A Natura 2000 terület északi felén (Bárányszeg térsége) található intenzív művelésű szántókon az alkalmazott növényvédőszer, rágcsálóirtók a szántókat, mint táplálkozóterület használó fajok (főként ragadozómadárfajok, vadludak) táplálékbázisát csökkentik. Másodlagos mérgezés is előfordulhat a ragadozó madárfajoknál a potenciálisan rosszul alkalmazott szerek miatt, illetve csávázott magvak esetében a lúdalkatúaknál. A tarlók betakarítás utáni teljes gyomirtása, mint terjedő gyakorlat az őszi-téli növénytáplálékot, egyúttal rovar táplálékot is megszünteti a szántókon.</p> <p>Érintett táplálkozó/vonuló/telelő fajok: nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>), vörösnyakú lúd (<i>Branta ruficollis</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), kék vércse (<i>Falco tinnunculus</i>), tövisszűrő gébics (<i>Lanius</i></p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<i>collurio</i>), kis örgébics (<i>Lanius minor</i>).
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	10%	<p>Általában az erdőgazdálkodással összefüggő beavatkozások, fakivágások és ezek hatása, amely jelenti a gallyfészkekkel/odúkkal rendelkező fák eltávolítását, az erdő, mint élőhely szerkezetének átalakítását, illetve a fenti tevékenységekkel összefüggő zavarást. Ide sorolandó az erdő, mint élőhely átalakítása, ezáltal a cserjés részek (szegélyek) megszüntetése is.</p> <p>Érintett fészkelő fajok: parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), töviszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>), kis örgébics (<i>Lanius minor</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>).</p>
B07	Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is.	L	5%	<p>A holt faanyag eltávolítása az erdőgazdálkodási tevékenység során, amely csökkenti/megszünteti a holt faanyagban élő rovarokkal, egyéb gerinctelenekkel táplálkozó madárfajok táplálékbázisát, valamint az odúkészítésre alkalmas és/vagy odvas fák számát/arányát az erdei élőhelyen.</p> <p>Érintett fészkelő fajok: szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>).</p>
B09	Tarvágás	M	10%	<p>Teljes erdőállomány letermelése az adott területről – a gyakorlatban a felújító vágás is ide tartozik – amely az erdőben fészkelő fajok élőhelyét hosszú időre megszünteti.</p> <p>A folyók menti ártéri galériaerdőkben jellemző a légvezetékek biztonsági övezetében <i>vegetációs időszakban</i> végzett növényzetirtás, ami az ott fészkelő madárfajok számára közvetlen veszélyforrás.</p> <p>Érintett fészkelő fajok:</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), (<i>Lanius collurio</i>), kis örgébic (<i>Lanius minor</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>).
F05	Sport, turisztikai és szabadidős infrastruktúra létrehozása vagy fejlesztése (városi vagy rekreációs területeken kívül)	L	2%	A területen található állóvizek, holtágak horgászati hasznosításához kapcsolódó infrastruktúra (horgászállások, stégek) kiépítése a nádszegély fragmentálódását, degradálódását okozza. A horgászállások területén jellegzetes a hulladék felhalmozódása és a növényzetirtás. Érintett fészkelő fajok: billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>), jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>), kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	M	2%	Az infrastruktúra kiépítése mellett a horgászhelyek megközelítése, illetve maga horgászati tevékenység is zavarást okoz, amely érzékeny időszakban akár jelentős is lehet. A horgászattal összefüggésben fokozódik a vízpartok hulladék-terhelése, a vizek szervesanyag-terhelése (etetőanyagok), az elhagyott, beszakított horgászfelszerelések (horgok, damil) pedig közvetlen veszélyt jelentenek az állóvizeken és azok szegélynövényzetében élő, ott táplálkozó madárfajokra. Érintett fészkelő fajok: billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>), jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kékbegy (<i>Luscinia</i>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p><i>svecica</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>), kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>), vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>),</p> <p>Érintett táplálkozó/vonuló/telelő fajok0: barátréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), kis bukó (<i>Mergus albellus</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>).</p>
G14	Ólom használata lövedékként vagy ólomsúlyként	M	2%	<p>A horgászati tevékenység során jelentős mennyiségű ólom jut a vizekbe, így az ólommérgezés veszélye a vízimadarak, illetve a velük táplálkozó madarak esetében fennáll. (A terület egyetlen dokumentált mérgezéses esete egy ólommérgezés következtében elpusztult rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), 2019-ből).</p> <p>Érintett fajok: vadludak, vadrécék, parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>).</p>
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	M	10%	<p>A selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) agresszív terjedésével elsődlegesen a gyepes flórájára nézve jelent veszélyt, ugyanakkor nagyobb területeken elterjedve a gyepes élőhelyeket szűkíti, szerkezetüket átalakítja, és a gyepes gerinctelen-faunájára is hatással van, így a gyepben fészkelő és táplálkozó madárfajokra gyakorol negatív hatást. A gyepes alulhasználtsága (A06) és a szántókról bemosódó kemikáliák (A21) fokozzák terjedését.</p> <p>A tervezési területen a selyemkóró-fertőzés egyelőre nem általános, de terjedőben van, elsősorban a folyók</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p>(KE01) gátoldalaiban, a szikesebb gyepterületeken és a mocsárréteken fordul elő nagyobb tömegben, a vonalas létesítmények mentén terjed.</p> <p>Érintett fajok: nyílt gyepterületekhez kötődő fészkelő, illetve ezeken táplálkozó, átvonuló vagy telelő fajok (lásd: A06)</p>
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	10%	<p>A tervezési terület ártéri galériaerdeiben a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), az amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) és a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) erős terjedése jellemző, utóbbi a vizes élőhelyek, csatornák parti zónájában, botolófűzesekben is fertőz (pl. Kerek-tó mentén). A gyepterületeken a hasznosítás intenzitásának csökkenése is segíti az inváziós fajok terjedését: a keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>) és az amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) terjedését. Az inváziós fertőzés az őshonos vegetáció kiszorításával, a vegetációs szerkezet átalakulásával, az élőhelyi adottságok, és a táplálékbázis elszegényedésével jár.</p> <p>Érintett fajok: nyílt gyepterületekhez kötődő fészkelő, illetve ezeken táplálkozó, átvonuló vagy telelő fajok (lásd: A06)</p> <p>A horgászati hasznosítású állóvizekbe (Tiszalúci-holtág) telepített, illetve ott fenntartott egyes idegenhonos halfajok – pl. az amur (<i>Ctenopharyngodon idella</i>), ökológiai hatása élőhelyvesztést okoz a nádas szegélyekhez és a hínárnövényzethez kötődő fajok számára.</p> <p>Érintett fészkelő fajok: nyári lúd (<i>Anser anser</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>), vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>),</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				üstökös gém (<i>Ardeola ralloides</i>)
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	M	30%	A mocsárréteken, kaszált gyepeken terjed az őshonos siska nádtippán (<i>Calamagrostis epigeios</i>) és a mezei aszat (<i>Cirsium arvense</i>). A nem megfelelően időzített kaszálás, illetve a kaszálás elmaradása (A06) növelheti a fertőzés mértékét, ami a gyepes élőhelyek szerkezetének és fajkészletének megváltozását okozza. Érintett fajok: nyílt gyepterületekhez kötődő fészkelő, illetve ezeken táplálkozó, átvonuló vagy telelő fajok (lásd: A06)
		L	50%	A korábban igen jelentős és problémát is okozó vaddisznó-állomány (<i>Sus scrofa</i>) az afrikai sertéspestis (ASP) következtében a területen jelentősen lecsökkent, jelen állapotban tolerálható mértékű problémát jelent. Ennek ellenére, mint veszélyeztető tényező, továbbra is jelen van a területen, és ennek mértéke a következő években nem kiszámítható. Érintett fészkelő fajok: nyári lúd (<i>Anser anser</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), üstökös-gém (<i>Ardeola ralloides</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>), haris (<i>Crex crex</i>), sárszalonna (<i>Gallinago gallinago</i>), kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>), pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>).
D06	Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek)	M	90%	A tervezési területet középvezettségű tartóoszlopainak döntő része madárbarát kialakítású, illetve jó hatékonyságú utólagos szigeteléssel szerelt, így az

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p>áramütés veszélye csökkent, a feszítő- és kapcsolóoszlopok azonban továbbra is problémások. A területet ugyanakkor több nyomvonalon is átszeli 120kV-os nagyfeszültségű légvezeték, ami jelentős ütközésveszélyt jelent a közepes és nagyobb testű, illetve gyors röptű madárfajok számára.</p> <p>Érintett fészkelő fajok: kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), üstökögém (<i>Ardeola ralloides</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>), sárszalonna (<i>Gallinago gallinago</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), pajzsoscankó (<i>Philomachus pugnax</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>).</p> <p>Érintett táplálkozó/vonuló/telelő fajok: kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), csörgő réce (<i>Anas crecca</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), böjti réce (<i>Anas querquedula</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), üstökögém (<i>Ardeola ralloides</i>), barátaréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), vörösnyakú lúd</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				(<i>Branta ruficollis</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), kígyászölyv (<i>Circaetus gallicus</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>) kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), nagy goda (<i>Limosa limosa</i>), kis bukó (<i>Mergus albellus</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>), pajzsoscankó (<i>Philomachus pugnax</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>), réti cankó (<i>Tringa glareola</i>), piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>).
B08	Idős fák eltávolítása	M	10%	<p>A tervezési terület nyílt élőhelyeink korábbi fakivágások következtében a nagyobb méretű/idősebb, odúkészítésre, odvasodásra, illetve gallyfészek készítésére alkalmas szoliter fák, fasorok igen csekély számban, ill. kiterjedéssel vannak jelen, ami szűkíti az ezeken, illetve odvaikban fészkelő, illetve a fákat, facsoportokat leshelyként, éjszakázóhelyként használó fajok lehetőségeit, korlátozza elterjedésüket.</p> <p>Érintett fészkelő fajok: szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>), kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), kis örgébics (<i>Lanius minor</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>).</p> <p>Érintett vonuló/telelő fajok: parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>), kígyászölyv (<i>Circaetus gallicus</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>), kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>), halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>).</p>

1. táblázat: belső veszélyeztető tényezők

Kívülről ható veszélyeztető tényezők:

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
G14	Ólom használata lövedékként vagy ólomsúlyként	M	100%	<p>A terület vadászati kezelője a BNPI, így vízivad-vadászat nem történik rajta. A környékbéli vadásztársaságok területein ugyanakkor az ólomsörét alkalmazása minden bizonnyal elterjedt, így a tervezési területre közvetlenül hathat (ez részben így potenciális hatásnak is tekinthető).</p> <p>Érintett fajok: kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), csörgő réce (<i>Anas crecca</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), bőjti réce (<i>Anas querquedula</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), barátréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), vörösnyakú lúd (<i>Branta ruficollis</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>), vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>), kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)</p>

2. táblázat: kívülről ható veszélyeztető tényezők

Potenciálisan a jövőben ható veszélyeztető tényező:

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
F28	Árvízi vízhozam és árvízvédelem módosítása lakossági vagy rekreációs fejlesztés céljából	H	70%	<p>A terület árvízi vésztározóként való hasznosítása jelenleg tervezés alatt áll. A tervezett vízszint jóval magasabb a terület ökológiai vízigényénél, azaz árvíz esetén a tartós vízborítás jelentős negatív hatást gyakorolna a terület túlnyomó részére, az időszakos vízborítású területek, mocsarak és gyepek madárvilágára (tavaszi elöntés esetén a fészekaljak elpusztulnak). Több méteres elöntés esetén mind az ott lévő vegetáció,</p>
F29	Víztározók és gátak építése vagy fejlesztése lakossági vagy			

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
	rekreációs fejlesztés céljából			mind pedig az azokhoz köthető gerinctelen, hüllő és rágcsálófajok nagy részét elpusztítja, így a táplálékbázison keresztül is negatív hatást gyakorol a jelölő madárfajokra. Érintett fajok: az időszakos vízborítású mocsarak, gyepes madarai – lásd: A31, N02
G13	Állatok mérgezése	H	100%	A területről szándékos mérgezésről szóló adat nincs, ugyanakkor a felderített mérgezéses esetek nagy száma – különösen a 2021-es év kiugró értéke – miatt indokoltnak látjuk ezt a veszélyforrást a potenciálisan ható tényezők között szerepeltetni. Érintett fajok: parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>), kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>).

3. táblázat: potenciálisan a jövőben ható veszélyeztető tényezők

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzés: A Natura 2000 hálózatba tartozó különleges madárvédelmi területek természetvédelmi célkitűzése az azokon található, a területek kijelölésének alapjául szolgáló madárfajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, illetve helyreállítása, élőhelyeik természetességének megóvása, valamint az ehhez szükséges földhasználat feltételeinek biztosítása.

A Kesznyéten különleges madárvédelmi terület (HUBN10005) rendeltetése a Tisza és mellékfolyói egykori és jelenlegi medrei által közrefogott, vízjárta területek: mocsárrétek, lápok, szikes és száraz gyepes, valamint az ártéri erdők és a nyílt vízterek gazdag és változatos fészkelő és vonuló madárközösségeinek megőrzése.

A természetvédelmi cél a madárközösségek fennmaradását veszélyeztető tényezők mérséklése, kiküszöbölése: a kedvezőtlen környezeti hatások (vízhiány, kedvezőtlen szukcessziós folyamatok, inváziós fajok okozta élőhelyátalakulások) mérséklése, valamint a kedvezőtlen humán eredetű hatásokból: a nem megfelelő vízkormányzásból, a területek alulhasznosításából, a legelő állatállományok fogatkozásából, továbbá a légvezetékek hatásaiból és a mikroélőhelyek eltűnéséből adódó problémák hosszú távú, stratégiai szinten való kezelése.

További cél a kulcsfontosságú madárélőhelyek rekonstrukciója, természetvédelmi helyzetének javítása, így különösen a degradálódó, kiszáradó vizes élőhelyek ökológiai vízállapotának helyreállítása, a területen található ártéri erdők fajkészletének, koreloszlásának javítása, a nyílt víztestek természetvédelmi szempontot előtérbe helyező kezelése. Mindezek mellett cél a kulcsfontosságú jelölőfajok állományainak stabilizálása, megerősítése célzott fajvédelmi intézkedésekkel (mesterséges fészkek, fészekodúk és költőládák kihelyezése, táplálékállat /pl. ürge/ visszatelepítése stb.).

3.1.1.1. Fő célkitűzések

Kiemelt fontosságú cél az alábbi fészkelő és vonuló madárfajok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, illetve helyreállítása:

- A területen, a kijelölés alapjául szolgáló jelölő fajok közül az országos és nemzetközi viszonylatban is jelentős állománnyal bíró (A és B kategóriába sorolható) madárfajok állomány nagyságának, kedvező védelmi helyzetének fenntartása, egyes fajok vonatkozásában a fészkelő és vonuló állományok csökkenésének megállítása, a természetvédelmi helyzet helyreállítása.
- A következő fajok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, illetve tartós helyreállítása; az ehhez szükséges élőhelyrekonstrukciók segítségével:
  - bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)
  - barátréce (*Aythya ferina*)
  - cigányréce (*Aythya nyroca*)
  - fehér gólya (*Ciconia ciconia*)
  - fekete gólya (*Ciconia nigra*)
  - függőcinege (*Remiz pendulinus*)
  - haris (*Crex crex*)
  - jégmadár (*Alcedo atthis*)
  - kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*)
  - nagy kócsag (*Egretta alba*)
  - nagy lilik (*Anser albifrons*)
  - nyári lúd (*Anser anser*)
  - pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*)
  - parlagi pityer (*Anthus campestris*)
  - réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)

3.1.1.2. Specifikus célok

- A vizes élőhelyek ökológiai vízigényének és természeteshez közeli vízjárásának biztosítása a fészkelő vízimadár-fajok és az azok táplálékbázisát alkotó vízi szervezetek ökológiai igényeinek megfelelően:
  - Vizes élőhelyfejlesztések üzemeltetése, kezelésük hosszú távú biztosítása.
  - A területen előforduló időszakos vízállások megtartása, területi arányának növelése az ezekhez az élőhelyekhez kötődő fészkelő és táplálkozó madár-fajok (partimadarak, récék, vadludak, vízicsibék, énekesmadár-fajok) természetvédelmi helyzetének javítása érdekében.
- Az élőhelyi változatosság fenntartása, illetve növelése diverzifikáló élőhelykezelés segítségével:
  - A mocsári szukcessziós sor (lápok - nádasok / gyékényesek / tavikákások – magassásosok – mocsárrétek) mozaikosságának fenntartása a kezelési feladatok összehangolásával, az adott év árvíz- és csapadékjárásának a figyelembevételével.
  - Nádasok időbeni és térbeni változatosságának biztosítása téli nádaratás szabályozásával.
  - A nyílt vízfelület, a hínárnövényzet és a változatos összetételű mocsári növényzet arányának területrészek szerinti fenntartása, optimalizálása, helyreállítása.
- A térségre jellemző gyepterületek természetes állapotának fenntartása a megfelelő gyephasznosítás és kezelés biztosításával:
  - A haris (*Crex crex*) költését biztosító gyepterületek kiterjedésének növelése, hariskímélő kaszálási technikák alkalmazásával.
  - Nem hasznosított gyepterületek esetében a szukcessziós folyamatok gátlása, a fás- és cserjevegetáció, valamint a nem őshonos inváziós fajok, a mezei aszat, a siska nádtíppan és a nád terjedésének megakadályozása.
- Szántóföldek esetében az extenzív, madárvédelmi szempontokat előtérbe helyező gazdálkodás fenntartása, kialakítása:
  - Fenn kell tartani a térségre jellemző, hagyományos növénykultúrák területi részesedését, és támogatni kell az alacsony intenzitású természetstechnológia alkalmazását.
  - Meg kell akadályozni az intenzív technológián alapuló és a hagyományos táj-és élőhelystruktúrába nem illeszkedő nagy területigényű monokultúrák (energia-ültetvények) térnyerését.
- A terület őshonos és idegenhonos fafajú erdei általános természetvédelmi szempontoknak megfelelő fenntartása, kezelése:
  - Az őshonos fafajok előtérbe helyezése, az állományszerkezeti változatosság megtartása, illetve bővítése, a véghasználatok területének és mintázatának szabályozása, a természetességi mutatók megőrzése, javítása.
  - A terület őshonos és idegenhonos fafajú erdei madárvédelmi szempontoknak is megfelelő fenntartása, egyes szerkezeti elemek (idős-méretes, nagy koronájú fák, odvas törzsek, álló és fekvő holtfák) jelenlétének biztosításával.
  - A hullámtéri erdők természetvédelmi és árvízvédelmi szempontoknak egyaránt megfelelő megoldásokkal való kezelése.
  - A területen szórványosan előforduló fasorok, facsoportok, erdősávok fenntartása, természetességi állapotuk őshonos fafajokkal történő javítása.

- Az élőhelyek zavartalanságának biztosítása:
  - Az állandó vízfelületek nádszegélyei zavartalanságának biztosítása a horgászati hasznosítás és a természetvédelmi szempontok összehangolásával.
  - A géntelepek fészkelési időben történő teljes zavartalanságának a biztosítása. elsősorban a kis- és nagy kócsag, a vörös gém, a bakcsó és a kis kárókatona védelme érdekében.
  - Egyes prioritás-fajok vonatkozásában (pl. fekete gólya, partimadarak) a fészkelő-, gyülekező- és éjszakázóhelyek védelme, zavartalanságuk biztosítása.
  - Erdei élőhelyeken a költési időszak zavartalanságának biztosítása.
- A terület apróvadállományának megerősödését szolgáló, valamint a fészkelő madárfajokat veszélyeztető predátor- és dúvadállomány kontrollját biztosító vadgazdálkodás támogatása.
- Szándékos vagy gondatlanságból fakadó madármérgezések teljes felszámolása.
- Vonalas infrastruktúrák tervezése és üzemeltetése során madárvédelmi szempontok prioritásként való figyelembevétele:
  - A területen lévő középvezetékű vezetékek és oszlopok madárvédelmi eszközökkel történő felszerelése, ill. meglévő szabadvezetékek földkábelrel történő kiváltása szükséges.
  - Új, táji léptékben ható, a nyílt, tagolatlan pusztai környezethez kötődő madárfajok állományát veszélyeztető vonalas létesítmények kiépítésének megakadályozása, a meglévő, napjainkra gazdasági funkcióját veszített vonalas létesítmények felszámolása.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységes szerkezete, illetve átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű, a tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű madárfajok területhasználata szempontjából többé-kevésbé azonos módon értékelhető élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása a Magyarország ökoszisztéma alaptérképén⁵ („NÖSZTÉP-térkép”) szereplő élőhelytípus-kategóriák felhasználásával, részben az aktuális gazdasági hasznosítás és a vonatkozó szabályozási, támogatási környezet figyelembevételével történt. A kezelési egységek lehatárolása ennek megfelelően nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat (a valós és a tényleges területhasználat attól jelentősen eltérhet).

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, s egyaránt tartalmaznak kedvezőbb természetességi állapotú, az előforduló közösségi jelentőségű madárfajok védelme és megőrzése szempontjából magasabb értéket képviselő élőhelyeket (pl. gyepek, őshonos fafajú erdők) és erősen másodlagos, kevésbé releváns élőhelyeket (pl. szántók, idegenhonos fafajú erdők) is. A NÖSZTÉP-térkép 35 élőhelytípus-kategóriájának összevonásával és kódolásával e helyütt összesen 9 kezelési egységet állítottunk fel.

⁵ A térkép elérhető: <http://alapterkep.termesztem.hu/>

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő fajok megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk. A kezelési egységekre (KE) vonatkozó részletes kifejtést megelőzően a teljes tervezési terület vonatkozásában megadjuk a gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatokat (A. pont), a gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatokat (B. pont) és a kötelezően betartandó előírásokat (C. pont).

Fontos a jogszabályokban nevesített, kötelezően betartandó előírások és az önkéntesen vállalható előírás javaslatok elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4. § (5) bekezdése alapján „*A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.*”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek (madárfajok) figyelembevételével, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes részpopulációk közti összeköttetést biztosító folyosókat, a közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét és fejlesztési lehetőségét, a potenciálisan élőhellyé fejleszthető területeket). Egyes kezelési egységeknél (pl. KE-5, KE-6) a megfogalmazható természetvédelmi célok, illetve az erdők jelenlegi üzem mód szerinti besorolása figyelembevételével alternatív kezelési irányvonalakat is meghatároztunk.

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

A) Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

Településrendezési eszközök:

A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó-, üdülő- vagy iparterület kijelölése nem javasolt. A tervezési terület országos ökológiai hálózat övezete szerinti *magterület* és *ökológiai folyosó* besorolású területrészein beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.

Mezőgazdasági övezetek esetében a jelölőfajok által érintett területrészek 0%-os beépítési arány meghatározása célszerű. Kivételt képeznek a természetvédelmi célú bemutatáshoz és a legelőgazdálkodáshoz feltétlenül szükséges épületek, építmények.

Ehhez kapcsolódóan össze kell hangolni a természetvédelmi, építési és agrárszabályozási elvárásokat, és kezelni kell a kötelező trágyatárolók és szérűskertek létesítésének, helyfoglalásának problémáját, egyedi, eseti engedélyek kiadásával.

Egyéb infrastruktúra-fejlesztések és ipari jellegű beruházások, beavatkozások:

A területen belül új bányatelek fektetése, illetve új bánya nyitása, bármilyen anyagnyerőhely létesítése tilos.

Új nyomvonalú burkolt vagy stabilizált út, vagy a régi földutak hasonló jellegű átalakítása nem javasolt a területen belül.

A szántókon, gyepeken keresztül haladó - gyaníthatóan illegális - földutakat földrésztlet-térképekkel össze kell vetni. Az illegális földutakat meg kell szüntetni, ugyanakkor gondoskodni kell a megfelelő alternatív közelítési lehetőségekről (pl. műútról való bejárás). A technikai sporteszközök (pl. motokrossz, kvad) használatát az átfedő védett természeti területről ki kell szorítani.

A közlekedést, hírközlést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon (utakon, villanypászttámban) a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. vezetékek karbantartására vonatkozó előírásokat). A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés (növényzet visszavágása, zajterhelés, zavarás) minimalizálásra kerüljön.

Az ingatlanok (kiemelten a vonalas objektumok) karbantartása során a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat szükséges figyelembe venni:

- A tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.
- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett és a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékre ajánlott csökkenteni.
- Törekedni kell a területen lévő természetes vegetáció minél nagyobb arányú megtartására.
- A tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között javasolt elvégezni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését kaszálással javasolt megakadályozni.
- Az idegenhonos fa- és cserjefajokfajok (főleg a fehér akác, a zöld juhar, az amerikai kőris, a keskenylevelű ezüsthfa és a gyalogakác) eltávolítása javasolt a területről, mechanikai és vegyszeres védekezéssel.
- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból javasolt válogatni.
- A tervezési területet bármilyen formában érintő fejlesztés, vagy jelentősebb volumenű karbantartási munkák előtt a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságot értesíteni szükséges.

Elektromos légvezetékek és tartóoszlopok „madárbaráttá” történő átalakítása

A tervezési területen található közép feszültségű vezetékek tartóoszlopait az elmúlt években sikerült madárbarát oszlopfejekkel felszerelni, ami szüntette meg, de jelentősen csökkentette az áramütés okozta pusztulásokat. A feszítő- és kapcsolóoszlopok azonban továbbra is problémások – végleges megoldást a kritikus légvezeték-szakaszok földkábelrel való kiváltása jelenthet.

Az újonnan létesítendő elektromos szabadvezetékek tartóoszlopait madárbarát fejszerkezettel kell ellátni. A meglévő tartóoszlopok fejszerkezetének madárbarát átalakítását folyamatosan el kell végezni, természetvédelmi szempontból indokolt esetekben lépéseket kell tenni a szabadvezetékek földkábelre cserélése érdekében.

A közép- és nagyfeszültségű légvezetékeket az ütközésveszély mérséklése érdekében madáreltérítő berendezésekkel javasolt ellátni, és ezek meglétét, megfelelő működését rendszeresen ellenőrizni kell.

Turisztikai jellegű beruházások és fejlesztések

A terület jelenleg turisztikai szempontból kevésbé feltárt. A jövőben a turisztikai érdeklődés növekedése várható, ezért kiemelten fontos a turizmussal, esetleges turisztikai fejlesztésekkel kapcsolatos javaslatok rögzítése.

- A tervezési területen belüli ingatlanokon bármiféle (pl. tanösvényt, turistautat érintő) karbantartási, fenntartási munkát a természeti és táji értékek kímélete, védelme és megőrzése érdekében, illetve ezen szempontok figyelembevétele mellett, a műszakilag indokolható legkisebb terület igénybevétele mellett lehet végezni.
- Természetvédelmi infrastruktúraként csak az élőhely-rehabilitációt és a terület hatósági megjelölését, valamint a természetvédelmi célú oktatást, nevelést, bemutatást szolgáló létesítmények helyezhetők el.
- A jövőbeni turisztikai fejlesztések során az érintett önkormányzatokkal együttesen szükséges meghatározni a fejlesztések irányát, volumenét. A tervezés során (ideértve a projektek tervezését is) szükséges a természetvédelmi kezelő bevonása (lévén sok esetben állami területként az igazgatóság vagyongazdálkodóként is kijelölésre került)."

B) Gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatok:

Mezőgazdálkodás:

Gyepgazdálkodás

A gyepterületek kezelése szempontjából elsődleges a megfelelő hasznosítási mód alkalmazása. A hasznosítás során – amennyiben ez megfelelő kompromisszumokkal lehetséges - meg kell találni az egyensúlyt a természetvédelmi célkitűzések teljesítése és a mezőgazdasági haszonvételek lehetősége között, mivel hosszú távon ez garantálja az élőhelyek kedvező állapotban tartását.

A tervezési területen a gyepek kedvező természeti állapotban való megtartásának egyik fő akadálya az alulhasznosítás: a nem megfelelő állatlétszám, illetve állatfaj, és a kaszálások elmaradása. Az alulhasznosítás a nem kívánatos szukcessziós folyamatok térnyerését, a gyepalkotó fajok megváltozását, esetlegesen az inváziós növényfajok terjedését okozhatja, melyek az élőhely jelentős megváltozását eredményezik. A gyepek alulhasznosításának megelőzése a mezőgazdasági földhasználók természetvédelmi célú kezelésben való részvételének ösztönzésével valósulhat meg. Ez az állami tulajdonban lévő gyepterületek esetén a tulajdonosi jogok gyakorlója, illetve a vagyongazdálkodó a használatba adás folyamata során meghatározott feltételek, illetve a haszonbérleti szerződés földhasználati előírásai keretében valósulhat meg. Magántulajdonban lévő földrészek alulhasznosításának

elkerülése érdekében a megfelelő támogatási lehetőségek biztosítása, illetve azok ellenőrzése szükséges.

A terület érzékeny gyepein, láprétjein az ott előforduló botanikai értékek, közösségi jelentőségű állatfajok megóvása érdekében egyes területeken a kaszálás a természetvédelmi szempontból megfelelő hasznosítás. A gyepek nagyobb részén azonban a legeltetés, illetve a vegyes hasznosítás a kedvezőbb hasznosítási mód. Javasolt a legeltetés-kaszálás kombinálásával, lehetőség szerint több állatfaj legeltetésével egy diverzifikáló gyepterület kialakítása.

A kaszálós hasznosítás során a kötelező földhasználati előírások (pl. madárbarát kaszálás) betartása mellett kiemelt jelentősége van a legkorábbi kaszálási időpont meghatározásának, mely a földön fészkelő madárfajok fészkelési sikerességét alapvetően meghatározza. A kaszálással kapcsolatos földhasználati előírások között szerepe lehet a kaszátlan területek mérete és kialakítása meghatározásának, amely a megfelelő élőhely folyamatos rendelkezésre állásával az élőhelyszerkezet stabilitását garantálja. Mind a kaszálás, mind a legeltetés esetén szükséges a kíméleti időszakok meghatározása, melynek során gyephasznosítási tevékenység nem végezhető.

Élőhelyi, fajmegőrzési és számos egyéb környezeti (vízminőség, vízmennyiség, éghajlatváltozás) szempontból kiemelt jelentősége van a gyepterületeken időszakosan megjelenő vízállások megőrzésének, és az ehhez alkalmazkodó földhasználat körülményeinek megteremtésének.

Szántóföldi gazdálkodás

A jelölő madárfajok táplálékbázisának biztosítása érdekében a Natura 2000 területen belül az extenzív szántóművelést kell előnyben részesíteni és célállapotként megjelölni, amely átlagosan kisebb területű egyben művelt (illetve egyféle művelési igényű kultúrákkal beültetett) táblákat, csökkentett gépmozgást és csökkentett növényvédőszer- és tápanyag-kijuttatást jelent. Ehhez igazodva zömében olyan egyéves, illetve évelő kultúrák termesztése javasolt, amelyek a csökkentett kemizálás, továbbá a madárvédelmi okokból történő esetleges időbeni korlátozások mellett is gazdaságosan termeszthetők.

A jelentős vegyszer- és tápanyagigényű, valamint csak öntözés mellett termeszthető kapás kultúrákat (kukorica, napraforgó, kertészeti kultúrák, cukorrépa, cukorcirok), valamint a repcét a Natura 2000 terület határain belül nem javasolt termesztetni. Terjedő gyakorlat a szántók betakarítás utáni általános gyomirtása, amely nem egyeztethető össze sem a madárvédelmi terület természetvédelmi célkitűzéseivel, sem a vizes élőhelyek védelmével. Ezért legalább az országos természetvédelmi oltalom alatt álló szántó művelésű területeken szükséges a vegyszerhasználati engedélyek felülvizsgálata. A terület belsejében található, gyepek által körülvevett, rossz termőképességű szántók esetében a visszagyepesítés és gyepként való hasznosítás a természetvédelmi szempontból kívánatos célállapot.

Madárvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű táji elemek megőrzése

A mezőgazdasági élőhelyeken fellelhető táji elemek (öreg, fészkes/odvas fák, szegélyek, mezsgyék, fasorok, fa- és bokorcsoportok, vizesélőhely-foltok) élőhelyi és fajmegőrzési szempontból is jelentőséggel bírnak. Ezen táji elemek kiterjedése országos szinten – részben az agrártámogatások kedvezőtlen mellékhatásaként – jelentősen csökkent. Megőrzésük és

esetleges pótlásuk fontos természetvédelmi cél, ezért valamennyi érintett területen tiltani szükséges a táji elemek felszámolását. Ezen célt segíti az agrártámogatási rendszer szigorodó előírásai a táji elemek megőrzésére vonatkozóan. A megőrzés mellett indokolt lehet a táji elemek pótlása és újak létrehozása is. Ebben nagy segítséget jelenthet a Közös Agrárpolitika rendszerében elérhető ún. nem termelő beruházások támogatási lehetősége.

Erdőgazdálkodás:

- Az őshonos fafajú erdők (puhafás és keményfás ligeterdők, láperdők) állományjaiban a vágásos erdőgazdálkodástól való minél nagyobb mértékű eltávolodásra kell törekedni. Ennek eleme lehet a gazdálkodással érintett puhafás állományok 2–3 erdőtervi ciklusra elnyújtott felújítógátásokkal, a keményfás erdők 4–6 erdőtervi ciklus alatt elvégzett szálalóvágásokkal történő (a véghasználatokat időben több évtizedre tagoló) kezelése, illetve lehetőség szerint folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodás melletti fenntartása. Emellett az állományok egy részénél az érintetlenül, gazdálkodás nélkül (legfeljebb az elegyedő idegenhonos fafajok eltávolításával) történő fenntartás is reális célkitűzés lehet.
- Az idegenhonos fafajú erdők állományait hosszú távon (védett természeti területeken jogszabályi kötelezettség okán, egyéb területeken javasoltan) ütemezetten, a tarvágásos véghasználatok negatív hatásainak minél nagyobb mértékű csökkentésével (a vágások időbeni széthúzásával, a vágásterületek mozaikos elhelyezésével, hagyásfa-csoportok kijelölésével), illetve lehetőség szerint fokozatosan (a meglévő őshonos alsó szint megsegítésével, esetleg alátelepítéssel) át kell alakítani őshonos fafajú erdőkké. Az átalakítások során a hullámtéri és élővizekhez közeli egyéb területeken a vegyszeres technológiák alkalmazása (a vonatkozó jogszabályok figyelembevételével) kerülendő!
- Az őshonos és idegenhonos fafajú erdők fenntartása során folyamatosan biztosítani kell az előforduló közösségi jelentőségű madárfajok élőhelyi (fészkelési, táplálkozási) igényeinek megfelelő szerkezeti elemek (idősebb faállományok és facsoportok, nagy koronájú fák, odvas fák, álló és fekvő holtfák, cserjeszint stb.) jelenlétét. A fészkelőhelyek közvetlen környezetében indokolt esetekben (az élőhely megtartása és viszonylagos zavartalanság biztosítása érdekében) a gazdálkodási/kezelési munkák területi korlátozása, illetve (költési időszakban) időbeli korlátozása szükséges.

Közösségi jelentőségű madárfajok	Az időbeli korlátozás intervalluma	Az időbeli korlát térbeli hatálya (m)*	Térbeli (változtatási) tilalom (m)**
fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	március 1. – augusztus 15.	400	100–300
rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	január 1. – július 15.	400	100–200
parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)	február 1. – augusztus 15.	300–600	100–200
békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>)	március 15. – augusztus 31.	400	100–300
kígyászölyv (<i>Circaetus gallicus</i>)	március 15. – augusztus 31.	300	100–200
darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>)	április 15. – augusztus 31.	200	100
barna kánya (<i>Milvus migrans</i>)	március 15. – július 31.	300	100
vándorsólyom (<i>Falco peregrinus</i>)	február 15. – július 15.	300	100
kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>)	február 15. – július 15.	300	100

kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>)	április 15. – augusztus 31.	100	50
szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>)	április 1. – július 30.	50	50

*A megadott (domborzati és állományviszonyok figyelembevételével pontosított) sugarú körön belül a korlátozott időtartamban erdőgazdálkodási tevékenység nem végezhető.

** A megadott (domborzati és állományviszonyok figyelembevételével pontosított) sugarú körön belül őshonos fafajú állományokban véghasználati tevékenység (felújítóvágás, szálalóvágás, tarvágás) nem (a korlátozott időtartamon túl sem) végezhető. Nem őshonos fafajú állományok véghasználati és egyéb használatok (pl. nevelővágások) esetén a tervezett munkák elbírálása, korlátozása egyedi elbírást igényel.

Megjegyzés: Védett természeti területeken a fészkelőhelyek környezetében végzett fakitermelési munkák során (a fajok szerint megadott intervallumoktól függetlenül) a fő költési, illetve vegetációs időszakra (március 15. – augusztus 15.) vonatkozó időbeli korlátozást is be kell tartani!

- Az őshonos és idegenhonos fafajú hullámtéri erdők fenntartási munkái során egyidejűleg kell biztosítani a természetvédelmi szempontok érvényesülését és az erdők árvízvédelmi szempontoknak is megfelelő kezelését. A természetvédelmi szempontokkal általánosságban ütköző árvízvédelmi kritériumok (folyásirány szerinti sorokba rendezett erdők, tág hálózatú állományok, csekély felszíni érdességet mutató erdőbelső stb.) negatív hatásainak legalább részbeni feloldását praktikus, ésszerű megoldásokkal (folyásirány szerint rendezett ültetések és véghasználati területek, őshonos fafajok tágabb hálózatú állományai stb.) kell biztosítani.
- A fakitermelésekhez kapcsolódó faanyag-készletező helyek, rakodók helyszíneit az érintett nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetni szükséges.

Vadgazdálkodás:

- A tervezési területen folytatott vadgazdálkodási tevékenység során a természetvédelmi érdekek figyelembevétele szükséges. Ez egyrészt a vadállomány nagyságának szabályozására, másrészt a vadgazdálkodási tevékenységgel járó zavarás minimalizálására, harmadrészt pedig az esetleges élőhelyfejlesztési tevékenységek Natura 2000 célokkal való összeegyeztetésére vonatkozó előírások érvényesítésével érhető el.
- A vadállomány nagyságának szabályozása tekintetében kiemelendő a vaddisznó állomány megfelelő szabályozása. Az állomány nagyságát olyan szinten kell tartani, hogy a gyepeket érintő túráskár és a földön fészkelő madarak fészkelési sikerességének károsítása elviselhető szinten maradjon.
- A vaddisznóállomány szabályozása mellett indokolt a megfelelő módon és eszközökkel végzett a ragadozógazdálkodás is, a vonatkozó jogszabályok, szakmai és etikai szabályok betartása mellett. A megjelenő inváziós szörms ragadozókat (nyestkutya, mosómedve) a területről el kell távolítani.
- Tájidegen fajok telepítése nem támogatott (pl. vörös fogoly).
- Élvefogó csapda üzemeltetése során a csapda szakszerű felállításával, annak folyamatos ellenőrzésével kell biztosítani a nem vadászható állatfajok sérülésmentes, minél hamarabb történő kiszabadulását.
- A vadgazdálkodási tevékenységgel járó zavarás minimalizálása céljából a vadgazdálkodási berendezések számát a lehető legalacsonyabb, de a vadállomány és vadgazdálkodás számára még optimális szinten kell tartani.
- Vadászati létesítményt a vadgazdálkodó csak tájba illő módon, természetes anyagból készíthet.
- A vadfajok egyedeinek koncentrációját eredményező etető, szóró és szózó elhelyezése a gyepek és nádasok területén nem javasolt.

- A vadászati, vadgazdálkodási tevékenység során vadgazdálkodási berendezések megközelítése a gyepfelszín kíméletével kell, hogy megvalósuljon, fontos a gyepfelszín gépjárművek által történő maradandó károsításának megelőzése.
- Az élőhelyfejlesztési tevékenység során kerülni kell a nem őshonos fajokkal történő vadbúvók kialakítását. Vadföldművelés gyep (rét, legelő) és nádas területeken nem kívánatos.
- Egyéni és társas vadászatok során óvni kell a védett természeti értékeket, a vadászatok és a vadgazdálkodási tevékenységeket úgy kell végrehajtani, hogy a természeti értékek ne károsodjanak.
- A vadászat/vadgazdálkodás során keletkezett hulladékot össze kell szedni, kilőtt patronhüvelyeket tilos a területen hagyni.
- A területen szóró, vadetető kialakítása nem javasolt.

Egyéb tevékenységek:

C) Kötelezően betartandó előírások:

Natura 2000 kijelölés alatt álló területek esetében az *európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről* szóló 275/2004 (X.8.) Korm. rendelet előírásai az irányadóak.

Mezőgazdasági művelés alatt álló területek esetében a kötelező szabályok forrásai az alábbiak:

Gyepterületeken a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18) Kormányrendeletben foglaltak kötelezően betartandók.

A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény 5§ 1) bekezdése alapján földhasználó köteles a termőföldet művelési ágának megfelelő termeléssel hasznosítani, vagy termelés folytatása nélkül a talajvédelmi előírások betartása mellett a gyomnövények megtelepedését és terjedését megakadályozni (**hasznosítási kötelezettség**).

Az erdők fenntartására és a bennük folytatott gazdálkodásra, kezelésre vonatkozó általános (kötelezően betartandó) szabályokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet rögzíti. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásai szintén kötelező érvényűek, s az 5/1990. (VI. 18.) KöM rendelettel kihirdetett, majd a 22/1997. (VIII. 1.) KTM rendelettel kibővített területű Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet védett természeti területein a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. természetvédelmi szempontú szabályrendszerét (a fontosabb kitételeket lásd a törvény 33. §-ában) is be kell tartani. A területre vonatkozó részletes természetvédelmi kezelési terv még nem készült el, illetve kezelési irányelvek jogszabályi formában sem jelentek meg, így innen eredeztethető kötelezettségek jelenleg nincsenek.

Mindezeket túl további gazdálkodási szabályokat rögzíthetnének a korábbi jogszabályi környezetben készített, de még hatályban levő erdőtervrendeletek, a természetmegőrzési területet érintő Közép-Tiszai Erdőtervezési Körzet erdőtervrendelete – a 69/2016. (X. 14.) FM rendelet – kötelezően betartandó általános erdőgazdálkodási szabályokat viszont már nem sorol fel. Az egyetlen kivétel a vegetációs időszak kapcsán mutatkozik, melyet a rendelet (6. melléklet, 7.1. pont) a március 15. és augusztus 15. közötti időszakra határoz meg. Mivel a Dél-Borsodi Erdőtervezési Körzet területére jogszabályi változások miatt már

nem is jelent meg erdőtervrendelet, gazdálkodásra vonatkozó további, kötelezően betartandó szabályokat e forrásokból sem itt, sem a kezelési egységeknél nem említünk.

A tervezési területen a fentiekén túl a természetvédelmi hatóság a **fokozottan védett fajok** egyedeinek védelme érdekében – a Tvt. 44. §. (5) bekezdésében és a 12/2005. (VI. 17.) KvVM rendelet 2. §-a alapján – az egyes fokozottan védett növény- és állatfajok élőhelyén és élőhelye körül korlátozást rendelhet el, ha a tervezett/várható használati mód, gazdálkodási tevékenység a fokozottan védett faj egyedének vagy állományának zavarásával, veszélyeztetésével, károsításával, elpusztulásával járna. A korlátozást a természetvédelmi hatóság egyedi határozatban rendeli el (területi korlátozás lehatárolásával, védőzóna meghatározásával, időbeli hatály megadásával).

Az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatban szükséges betartani az *idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről* szóló 1143/2014/EU rendelet, valamint az Európai Unió számára veszélyt jelentő inváziós fajok körét meghatározó végrehajtási rendeletek előírásait. (A Bizottság (EU) 2016/1141 végrehajtási rendelete (2016. július 13.) az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti jegyzékének elfogadásáról, A Bizottság (EU) 2017/1263 végrehajtási rendelete (2017. július 12.) az 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmében létrehozott, az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajoknak az (EU) 2016/1141 végrehajtási rendelet szerinti jegyzéke naprakésszé tételéről, A Bizottság (EU) 2019/1262 végrehajtási rendelete (2019. július 25.) az (EU) 2016/1141 végrehajtási rendeletnek az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok jegyzékének aktualizálása céljából történő módosításáról). Az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 408/2016. (XII. 13.) Korm. rendelet pedig meghatározza a feladatok végrehajtásáért felelős szerveket és az egyes hatósági eljárási szabályokat. A 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet alapján a földhasználónak védekezési kötelezettsége van – többek között – a területen található selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állománnyal kapcsolatban.

Az érintett vízfolyásszakaszokon a kezelőnek – az 1995. évi LVII. törvényben, a 232/1996. (XII. 26.) Korm. rendeletben, a 120/1999. (VIII.6.) Korm. rendeletben, a 223/2014. (IX.4.) Korm. rendeletben, a 147/2010. (IV.29.) Korm. rendeletben és a 83/2014. (III.14.) Korm. rendeletben foglaltak megfelelően – a szükséges munkákat el kell végeznie, melyhez a 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet az az ÉMVIZIG kezelésében lévő Strázsa-patak, Hímestói-csatorna, Csüllőéri-csatorna és a Kerekto-Muszkafoki-csatorna vízfolyások esetében 3 méteres, a Takta-övcatorna és az Inérháti-főcsatorna esetében 6 méteres parti sávot ír elő. A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet meghatározza a csatornahálózat üzemeltetésére és működtetésére vonatkozó előírásokat. A vízgazdálkodónak az az árvíz- és a belvízvédekezésről szóló 10/1997. KHVM rendelet – az árvíz és az azt megelőző felkészülési időszakra vonatkozó – előírásai biztosítják, hogy a kaszálási munkákat preventív jelleggel – a jelenségek megfigyelhetőségek és a védekezési munkák elvégezhetősége érdekében – elvégezze.

A felszín alatti vizek védelmére az alábbi hatályos jogszabályokat is figyelembe kell venni:

- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről különös tekintettel a település ivóvízbázisára és a strandi kutakra.

- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről.
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről.
- 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről.
- 27/2004. (XII.25.) „a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról” szóló KvVM rendelet.

A tervezési területen található nyilvántartott régészeti lelőhelyeken a 2001. évi LXIV. tv. [továbbiakban: Kötv.] előírásai alapján régészeti kutatás, vagy földmunkával járó tevékenység csak az örökségvédelmi hatósággal előzetesen egyeztetett és jóváhagyott módon végezhető. A Kötv. 9. § és 10. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a régészeti lelőhelyeket – a fenntartható használat elvének figyelembevételével – csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak. A kiemelten védett régészeti lelőhelyet a földmunkával járó beavatkozásokkal el kell kerülni. A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni. Ha nyilvántartott régészeti lelőhelyen kívül, bárhol régészeti leletek kerülnek elő, vagy ennek gyanúja felmerül, akkor a Kötv. 24. §-a értelmében a bolygatást azonnal abba kell hagyni, az esetről a területileg illetékes Herman Ottó Múzeumot (3529 Miskolc, Görgey u. 28.) és az örökségvédelmi hatóságot haladéktalanul értesíteni kell, a területet és a talált leleteket a felelős őrzés szabályai szerint megőrizni és a múzeum képviselőjének szükséges átadni.

3.2.1. Kezelési egységek

3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Folyóvizek (Tisza, Sajó, Takta, Böcs-Kesznyéteni üzemvízcsatorna)

a) A kezelési egység meghatározása:

Ide tartoznak a területen található jelentősebb folyóvizek: Tisza, Sajó, Takta, Böcs-Kesznyéteni üzemvízcsatorna. A kezelési egység csak a tényleges víztestet és a partot/fővenyt foglalja magába, a szegélynövényzet és az ártéri galériaerdők a KE-5-7 kezelési egységekbe tartoznak. Összkiterjedése 176 hektár.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett jelölő madárfajok:
  - fészkelő/állandó: billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*), jégmadár (*Alcedo atthis*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*)
  - vonuló/telelő/táplálkozó: jégmadár (*Alcedo atthis*), bőjti réce (*Anas querquedula*), csörgő réce (*Anas crecca*), kanalas réce (*Anas clypeata*), tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), barátréce (*Aythya ferina*), cigányréce (*Aythya nyroca*), fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*), kormos szerkő (*Chlidonias niger*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), kis bukó (*Mergus albellus*), barna kánya (*Milvus migrans*), halászsas (*Pandion haliaetus*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*),
- egyéb érintett jelentős fajok: küszvágó csér (*Sterna hirundo*)

- élőhelyek: NÖSZTÉP:
  - 6200 – Vízfolyások

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A 3.2 fejezet B-pontjában megfogalmazott általános javaslatokon és kötelezettségeken túlmutató vadgazdálkodási javaslat nincs.

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok: a kezelési egységben nem releváns

Vízgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A Tisza esetében legfontosabb a folyó jelenlegi, természeteshez közeli vízdinamikájának, nagyvizek esetén az ártér előntésének biztosítása. A tervezett vízkárelhárítási és vízrendezési fenntartási munkák kivitelezését megelőzően, természetvédelmi-ökológiai szempontokat figyelembe vevő, aktuális vízkárelhárítási és vízrendezési terv készítését és egyeztetését javasoljuk a működési terület szerint illetékes természetvédelmi kezelővel (BNPI). A természetközeli esésviszonyok, ill. áramlási viszonyok fenntartása miatt a kezelési egységbe tartozó Tisza-szakaszon mindenképpen el kell kerülni a jelenlegi duzzasztási szintek emelését, a duzzasztott szakaszok hosszának növekedését, ill. új duzzasztott szakaszok kialakulását. A természetközeli mederanyag-minőségi, ill. hidromorfológiai viszonyok fenntartása miatt a kezelési egységbe tartozó Tisza-szakaszon mindenképpen el kell kerülni a mesterséges aljzattípusok (mint pl.: mesterséges kőszórással borított mederfalak) arányának növekedését, ill. a folyó természetes felszínformáló tevékenységének eredményeként kialakuló felszínformák, úgymint palajok, szigetek, természetes szakadó partfalak emberi okokra visszavezethető megszűnését.

A Takta-övcatorna kotrása és fenékszilip beépítése KEOP projekt keretében valósult meg 2011-2013-ban. A fenékgát rendeltetése a viszonylag állandó vízszint, azaz a vízmértéken mért 144 cm megtartása. A probléma, hogy ez a vízszint a teljes mederszélesség (az egykori Tisza meder) vízborítottságához nem elégséges, ezért magasabb állandó vízállás biztosítása lenne szükséges. A Takta a kulcsa a teljes madárvédelmi terület ökológiai vízigényének kielégítéséhez is, ugyanis a domborzati viszonyokat, a célterületek elhelyezkedését figyelembe véve csak ebből a vízfolyásból juthat megfelelő mennyiségű víz a területre. A cél érdekében a kotrást rendszeresen meg kell ismételni, továbbá a jelenlegi elképzelések szerint a madárvédelmi területen kívül, a Taktaköz felső részén kell többletvíz juttatni a Taktába. A vízhiány miatt különösen fontos, hogy felszíni vízből csak az illetékes hatóság engedélye alapján és a természetvédelmi szempontok maximális figyelembevételével történjen öntözés.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az 1996. évi LIII. törvény (a természet védelméről) 14. §-a természetes és természetközeli állapotú vizek esetében eleve megtiltja az idegenhonos fajok telepítését. A vízfolyások tekintetében az előírásokat a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi

mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III.14.) Korm. rendelet ismerteti.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Vizes területekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
V63	Élőhely-rekonstrukció.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok” bekezdésben megadott javaslatok élőhelyfejlesztési javaslatnak minősülnek.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok nem merülnek fel.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A terület vízellátása érdekében legfontosabb a vízfolyások természetéhez közeli vízdinamikájának, nagyvizek esetén az ártér elöntésének biztosítása alapvető természetvédelmi célkitűzés kell, hogy legyen.

3.2.1.2. KE-2 kezelési egység: Állóvizek (holtágak és szegélynövényzet)

a) A kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartozik a tervezési terület északi határát jelentő, Tiszalúc és Tiszadob között kanyargó, tartós nyílt vízfelülettel bíró Holt-Tisza, illetve két korábban lefűződött morotva mélyebb részei is. A kezelési egységbe tartozik a víztestek kb. 50 m széles, zömmel nádas-gyékényes szegélynövényzete is. Összkiterjedése: 90 hektár.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett jelölő madárfajok:
  - fészkelő/állandó: csörgő réce (*Anas crecca*), tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), kendermagos réce (*Anas strepera*), nyári lúd (*Anser anser*), vörös gém (*Ardea purpurea*), üstökögém (*Ardeola ralloides*), cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*), kormos szerkő (*Chlidonias niger*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), nagy kócsag (*Egretta alba*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), kékbegy (*Luscinia svecica*), kis kárókatona (*Phalacrocorax*

pygmeus), vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*), pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*), guvat (*Rallus aquaticus*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*)

- vonuló/telelő: jégmadár (*Alcedo atthis*), csörgő réce (*Anas crecca*), kanalas réce (*Anas clypeata*), tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), bőjti réce (*Anas querquedula*), kendermagos réce (*Anas strepera*) nagy lilik (*Anser albifrons*), nyári lúd (*Anser anser*), üstökös-gém (*Ardeola ralloides*), barátréce (*Aythya ferina*), cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis*), fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*), kormos szerkő (*Chlidonias niger*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), kis bukó (*Mergus albellus*), barna kánya (*Milvus migrans*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), halászsas (*Pandion haliaetus*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*)
- érintett egyéb, jelentős fajok: fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*), nyári lúd (*Anser anser*), kontyos réce (*Aythya fuligula*), kerцерéce (*Bucephala clangula*), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), réti sas (*Haliaeetus albicilla*), feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*)
- élőhelyek: NÖSZTÉP:
  - 6100 – Állóvizek
  - 5111 – Vízben álló mocsári/lápi növényzet (állóvíz szegélyében)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A tiszalúci Holt-Tisza halgazdálkodási szempontból hasznosított, a halgazdálkodási jog jogosultja a Sporthorgász Egyesület Tiszalúc, a terület kezelője a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság. A holtág Tiszalúchoz közelebb eső fele kizárólag Natura 2000 besorolású (természetmegőrzési és madárvédelmi terület), a keleti szakasz országos jelentőségű védett területe, a Kesznyéteni TK része. A nem védett területen a korábbi ligeterdő helyén a horgászturizmust kiszolgáló nyaralósor található.

Madárvédelmi szempontból kiemelendő a terület zavartsága: a partszegélyben legálisan és illegálisan létesített horgászállások, stégek a szabdalják fel a nádszegélyt, az itt fészkelő madarakat zavarják, a horgászattal összefüggő egyéb hatások (beszakított horgászfelszerelések, ólom) közvetlen veszélyt jelentenek. Mindezek miatt a területre vonatkozó halgazdálkodási szabályozás felülvizsgálata indokolt – különös tekintettel a kiemelt természeti értékek megővését szolgáló kíméleti területekre vonatkozó szabályokra és azok betartatásának lehetőségeire.

A nádszegélyek, valamint a hínárnövényzet, mint madárelőhely megővása érdekében kiemelt fontosságú a vízi növényzetet fogyasztó nagytestű idegenhonos halfajok (pl. amur) állományának legkisebb mértékűre való visszaszorítása, telepítésének teljes mellőzése. A partszegély védelme érdekében javasoljuk a haltelepítések összetételének módosítását és a tógazdasági pontyok dominanciája helyett a tőponty, a nyurga ponty, illetve a ritkább őshonos halfajok (compó, széles kárász telepítését). Amennyiben mederkotrás szükségessége merül fel, úgy azt előzetes természetvédelmi egyeztetéseket és engedélyezést követően, kizárólag szakaszosan lehetséges elvégezni, a vízi élőlények szempontjából legkevésbé problematikus kora őszi időszakban. A vízinnövényzet eltávolítása szintén egyeztetést igényel

és legfeljebb szakaszosan képzelhető el. A tavaszi nádégetéseket az okozott természetvédelmi kár miatt nem javasoljuk.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A 3.2 fejezet B-pontjában megfogalmazott általános javaslatokon és kötelezettségeken túlmutató vadgazdálkodási javaslat nincs.

Vízgazdálkodáshoz kapcsolódó javaslatok:

Az állóvizek közül – mérete, állapota, hasznosítása miatt – a tiszalúci Holt-Tisza más megközelítést igényel, mint az összes többi. Míg a Holt-Tiszánál az ökológiai vízigény rendszeresen biztosított, a kisebb holtmedreknél a vízutánpótlás nem megoldott. A feliszapolódás, feltöltődés mindegyik víztestnél komoly probléma, a vízminőség pedig időszakosan okozhat gondot különösen a Tiszalúchoz és a nyaralóövezethez közeli részeken.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek. A védett területeken a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. rendelkezéseit szükséges figyelembe venni. A tiszalúci Holt-Tiszára vonatkozóan figyelembe veendő a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság által, 5-2/2018. számon kiadott a vízállások kialakításának szabályzatáról szóló igazgatói utasítás is⁶.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Vizes területekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása)
V55	Nádgazdálkodás nem végezhető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok” bekezdésben megadott javaslatok egyben élőhelyfejlesztési javaslatnak is minősülnek.

⁶ Elérhetősége: https://www.bnpi.hu/msite/194/viziallasok_kialakitasanak_szabalyai.pdf

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A tervezési területen található állóvizek közül a tiszalúci Holt-Tisza ökológiai vízmennyiségének biztosítása oldható meg a legkönnyebben. A vízmennyiség növelése a mederben várhatóan egyre hangsúlyosabb feladat lesz az aszályos időszakok hosszának növekedése miatt. Az átlagosan hosszabb és melegebb nyári időszakok miatt is érdemes csökkenteni a víz szervesanyag-terhelését (etetőanyagok). A horgászati használatból fakadó zavarás csökkentése (pl. horgászállások ritkítása) javítaná a közösségi jelentőségű madárfajok lehetőségeit. A tavakon a víz növényzet és a nád vágására, égetésére javasolt korlátozások a hínárnövényeken, illetve a nádasokban fészkelő madarak miatt szükségesek.

3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Nádasok, gyékényesek, magaskórósok, bokorfüzesek

a) A kezelési egység meghatározása:

Ide tartoznak a döntően a terület nyugati, északnyugati részén, kisebb arányban található, egykori folyómedrekben, medermaradványokban kialakult, optimális esetben tartósan vízzel borított, lápi, illetve mocsári növényzettel benőtt, esetenként nyílt vízfelülettel is rendelkező területek, amelyeken a vízborítás és/vagy kiemelt természeti értékek védelme okán a gyepgazdálkodás lehetőségei részben korlátozottak. Ide tartoznak a tiszalúci Holt-Tisza kivételével a területen található változatos alakú és kiterjedésű morotvák (Kerek-tó, Bátka-tó, Hímes-tó, Horgoló) is. A legértékesebb lápos területek a BNPI saját vagyongazdálkodásában vannak, a többi területet magánszemély, vízügy illetve a Tiszatáj Közalapítvány kezeli. Összkiterjedése: 1030 hektár.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett jelölő madárfajok:
  - fészkelő/állandó: kanalas réce (*Anas clypeata*), tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), kendermagos réce (*Anas strepera*), nyári lúd (*Anser anser*), vörös gém (*Ardea purpurea*), üstökögém (*Ardeola ralloides*), cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*), kormos szerkő (*Chlidonias niger*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), haris (*Crex crex*), nagy kócsag (*Egretta alba*), sárszalonka (*Gallinago gallinago*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), kékbegy (*Luscinia svecica*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*), pettyes vízcisibe (*Porzana porzana*), guvat (*Rallus aquaticus*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*), kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*)
  - vonuló/telelő: kanalas réce (*Anas clypeata*), csörgő réce (*Anas crecca*), tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), böjti réce (*Anas querquedula*), kendermagos réce (*Anas strepera*), vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis*),

nagy lilik (*Anser albifrons*), kis lilik (*Anser erythropus*), üstökös-gém (*Ardeola ralloides*), barátréce (*Aythya ferina*), cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), barna kánya (*Milvus migrans*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), réti cankó (*Tringa glareola*)

- érintett egyéb, jelentős fajok: fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*), kontyos réce (*Aythya fuligula*), kerceréce (*Bucephala clangula*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), barkóscinege (*Panurus biarmicus*), kanalasgém (*Platalea leucorodia*), feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*), kis vízicsibe (*Porzana parva*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*)
- élőhelyek: NÖSZTÉP:
  - 4601 – Ártéren kívüli, többletvízhatás alatti cserjések
  - 5110 – Vízben álló mocsári/lápi növényzet

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A növényzettel sűrűn benőtt időszakos és tartósabb vízborítású területek kedvező élőhelyet teremtenek a zártabb nádasokhoz, gyékényesekhez kötődő fajok: a gémfélék, a cigányréce, a vízicsibék, valamint a nádi énekesek számára. A mocsarak egy részén ugyanakkor a homogén növényzet megnyitása, részleges visszaszorítása lehet a célállapot, amit részben kaszálással, részben akár alkalmas állatfaj (leginkább bivaly, szarvasmarha) legeltetésével lehet megvalósítani. Ezzel heterogén, változó vízállapotú vizes élőhelyek jöhetnek létre, amelyben a nyíltabb, alacsonyabb növényzetű, mocsárrét-jellegű „partimadaras” élőhelyek mozaikolnak a kisebb összefüggő vízfelületekkel és a néhány hektáros összefüggő nádas-gyékényes területekkel, számos átmeneti élőhelyet (ökoton) alakítva ki.

A terület természetesen változatos domborzati viszonyai (jó példa erre nyugati oldalon található É-D-i irányú övzátányokkal barázdált terület) jó lehetőséget adnak a diverzifikáló kezelés megvalósítására: a magasabban fekvő, hátsabb területet kaszálóként lehetne hasznosítani, a mélyebb részekben meghagyni a mocsári, mocsárréti növényzetet, ahol csak ritkábban történne kezelés.

A kezelés tervezésekor kiemelt figyelemmel kell lenni a sérülékeny lápi növényzetre – itt érdemi gazdálkodás, kaszálás, legeltetés nem javasolt, kizárólag természetvédelmi célú beavatkozások (nádas, cserjés vegetáció visszaszorítása) megengedettek. A nádas-gyékényes élőhelyek természetvédelmi szempontú kezelése sehol nem jelent valóságos nádgazdálkodást – utóbbi tevékenység a területen nem támogatott.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A 3.2 fejezet B-pontjában megfogalmazott általános javaslatokon és kötelezettségeken túlmutató vadgazdálkodási javaslat nincs.

Vízgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A kezelési egyébként legfontosabb természetvédelmi problémaként jelentkezik a nem megfelelő vízellátottság, az időnként kiszáradás. Javasoljuk megvizsgálni egy biztonságos

vízutánpótlási rendszer kialakításának lehetőségét. A beavatkozás célja az állandó vízmennyiség megtartása. A madárvédelmi terület belső területein lévő csatornák funkcióit felül kell vizsgálni, javasolt azon árkok betemetése, melyek a környező szántóterületek belvízlevezetési funkciójához nem köthetők, de a vizes élőhelyek kiszáradásához a víz elvezetésével hozzájárulnak. Javasolt a Takta-övcsatornánál említett vízkivételi lehetőséggel együtt legalább a madárvédelmi terület nyugati, mélyebb részén lévő holtmedrek (Kerek-tó, Hímes-tó, Ökör-füzi-tó) vízutánpótlását megtervezni.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni. A Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet területére eső részeken az 1996. évi LIII. a természet védelméről szóló törvény védett természeti területekre vonatkozó előírásait is szükséges figyelembe venni (pl. kaszálási engedélyek). További, kötelezően betartandó előírásokat tartalmaznak a nemzeti park igazgatóság által bérbeadott területek esetében a haszonbérleti szerződések.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY01	Felülvetés nem megengedett. <i>[Megjegyzés: Abban az esetben nem megengedett, ha agrotechnika alkalmazását vonja maga után, azonban a gépi beavatkozás nélküli magaszórás lehetséges].</i>
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett <i>[Megjegyzés: kivétel csak a természetvédelmi kezelővel való egyeztetés alapján, a jelölt madárfajok szaporodóhelyeit nem veszélyeztető módon és helyszíneken, elsősorban peremterületeken, vagy havária (tűzeset, oltás) esetén tehető].</i>
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket

	vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
GY72	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY96	20-30% kaszátlan terület meghagyása parcellánként [Megjegyzés: magassásosok esetében 50%-os terület visszahagyása javasolt].
GY98	A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása.
GY99	A kaszátlan területet évente más helyen történő kialakítása.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.
GY118	Élőhelyrekonstrukció.
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető.
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.

Kód	Vizes területekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.
V51	A nádas minimum 30-40%-át nem szabad learatni.
V52	A hagyásfoltok évente eltérő helyen történő kialakítása.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V57	A betakarítás során a nád rizómája nem sérülhet.
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen nem megengedett.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukcióként a vízellátás biztosítása, emellett az arra alkalmas területeken a homogén növényzet részleges visszaszorítása, kaszálással vagy legeltetéssel való megnyitása javasolható.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Az elmúlt évtizedek csapadékszegény időjárása következtében a kezelési egységben található vizes élőhelyek vízborítása jelentősen csökkent, sokuk kiszáradt, ennek következtében a terület ikonikus madárélőhelyei: jelentős vegyes gémtelepei összezsugorodtak, illetve megszűntek. Madárvédelmi szempontból ezért az elsődleges kezelési célkitűzés az egykori természetes vízforgalmat minél jobban megközelítő vízkormányzás megvalósítása. Ennek eszköze egyfelől a csapadékvizek visszatartása: a területekre érkező, a mélyedéseket feltöltő víz elvezetésének megakadályozása, másfelől a mesterséges vízpótlás.

3.2.1.4. KE-4 kezelési egység: Mocsár- és láprétek, kaszálórétek, szikes rétek

a) A kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartozik a tervezési terület valamennyi érdemben hasznosítható gyepterülete, függetlenül azok vízállapotától és a rajtuk folyó gazdálkodástól. Ide soroltuk a mélyebben fekvő, ideális esetben az év egy részében vízállásos mocsár- és lápréteket, az üde kaszálókat, az ártéri magaskórósokat, a jellegtelen szárazabb és nedvesebb gyepeket, valamint a zömében legelőként hasznosított (változó mértékben) szikes gyepeket is. A KE összkiterjedése csaknem 2700 hektár, ami a tervezési terület 42%-a. Túlnyomó részük országos jelentőségű védett természeti terület, a Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet része.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett jelölő madárfajok:
  - fészkelő/állandó: kanalas réce (*Anas clypeata*), tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), kendermagos réce (*Anas strepera*), parlagi pityer (*Anthus campestris*), nyári lúd (*Anser anser*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), cigányréce (*Aythya nyroca*), fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), szalakóta (*Coracias garrulus*), haris (*Crex crex*), kerecsensólyom (*Falco cherrug*), sárszalonka (*Gallinago gallinago*), töviszúrú gébics (*Lanius collurio*), kis őrgébics (*Lanius minor*), kékbegy (*Luscinia svecica*), pettyes vízcicsibe (*Porzana porzana*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*)
  - vonuló/telelő: kanalas réce (*Anas clypeata*), csörgő réce (*Anas crecca*), tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), böjti réce (*Anas querquedula*), kendermagos réce (*Anas strepera*), nagy lilik (*Anser albifrons*), nyári lúd

(*Anser anser*), kis lilik (*Anser erythropus*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), békászó sas (*Aquila pomarina*), üstökös-gém (*Ardeola ralloides*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*), barátréce (*Aythya ferina*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), kerecsensólyom (*Falco cherrug*), kék vércse (*Falco vespertinus*), kígyászölyv (*Circaetus gallicus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), nagy goda (*Limosa limosa*), barna kánya (*Milvus migrans*), pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), réti cankó (*Tringa glareola*), piroslábú cankó (*Tringa totanus*)

- egyéb, jelentős érintett fajok: vetési lúd (*Anser fabalis*), kék galamb (*Columba oenas*), nagy kócsag (*Egretta alba*), vándorsólyom (*Falco peregrinus*), gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), nagy póling (*Numenius arquata*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), kanalasgém (*Platalea leucorodia*), aranylile (*Pluvialis apricaria*), kis vízicsibe (*Porzana parva*), piroslábú cankó (*Tringa totanus*)
- élőhelyek: NÖSZTÉP:
  - 3200 – Szikes és szikesedésre hajlamos gyepek
  - 3400 – Zárt gyepek kötött talajon vagy domb- és hegyvidéken
  - 3500 – Máshová nem besorolható lágyszárú növényzet
  - 5120 – Időszakos vízhatás alatt álló gyepek valamint láp- és mocsárrétek

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Mezőgazdálkodás:

A védett növényfajokban (kornistárnics, fátyolos nőszirm) gazdag láp- és mocsárréteket e védett fajok állományának megőrzése érdekében kaszálással javasolt hasznosítani. Az adott évre vonatkozó kaszálási tervet a téli/tavaszi csapadékmennyiség, illetve a terület tavaszi vízállapota alapján szükséges meghatározni. A kaszálás természetvédelmi szerepe ezeken a területeken elsődlegesen a védett növényfajok állományának megőrzése, illetve az intenzíven terjedő gyomfajok: a siska nádtippan (*Calamagrostis epigeios*) és a mezei aszat (*Cirsium arvense*) visszaszorítása. Utóbbi cél elérése érdekében évi kétszeri kaszálás is szükséges lehet, június elején végzett első kaszálással. A korai kaszálás ugyanakkor a földön fészkelő madárfajok – köztük a fokozottan védett haris (*Crex crex*) – fészkelését megsemmisítheti. A kaszálendő területek előzetes felméréssel, illetve a kaszálás térbeli tervezésével (kaszálatlan területek méretének, elhelyezkedésének meghatározása) és a madárbarát módszerek alkalmazásával károk minimalizálhatók.

A korai időpontban végzett kaszálások esetén jóval nagyobb kaszálatlan területek meghagyása szükséges. A kaszálatlan területeket kaszálásonként, illetve évenként máshol kell kialakítani – figyelembe véve a fokozottan védett madárfajok revírjeit, ismert fészkeléseit. A kaszálást a terület adottságaihoz igazodva mozaikosan, időben hosszan elnyújtva javasolt tervezni. Az érzékeny időszakokban és területeken a madárbarát kaszálás Natura 2000 gyepekre kötelező érvényű előírásainak betartása mellett rendkívül fontos a gépkezelők rendszeres tájékoztatása, természetvédelmi szempontú képzése, a gyeplátvilága szempontjából leginkább kíméletes kaszátípus (frontvágó kasza) kiválasztása, a legalább 10 cm-es tarlómagasság és az alacsony (legfeljebb 5 km/h) sebességű kaszálás.

A speciális kezelést igénylő területeken kívül a gyepeket a minél változatosabb, legeltetés és kaszálás kombinálásával működtetett, extenzív diverzifikáló kezelés lenne kívánatos, amire a terület változatos domborzata jó lehetőséget teremt. Kerülni kell az ugyanazon a területen hosszú ideig végzett egynemű gyepezést, ami az élőhelyet homogenizálja. A jelenlegi húsmarha dominálta állatállomány mellett a juh és a bivaly legeltetése változatosabbá teheti a területek kezelését. Ideális minden esetben a pásztorló legeltetés lenne, ennek hiányában villanypásztorral való ügyes szakaszolással a változatos hasznosítás kivitelezhető. Stabil kerítések építése nem támogatott.

A területen a korábbi állattartó telepek, tanyahelyek elfogadható állapotú épületei megtalálhatók, ezek alapjai lehetnek az állatállomány korábbi szintre való fejlesztésének, bővítésének – akár összhangban tervezett öko- és agroturisztikai fejlesztési célkitűzésekkel is.

A gyepek kiterjedésének megőrzéséről, a cserjésedő gyepek rendszeres tisztításáról, az inváziós fajok visszaszorításáról érdemi gazdálkodás hiányában is gondoskodni kell a természetvédelmi kezelés részeként.

Vadgazdálkodás:

A 3.2 fejezet B-pontjában megfogalmazott általános javaslatokon és kötelezettségeken túlmutató vadgazdálkodási javaslat nincs.

Vízgazdálkodás:

A gyepek esetében is a vízhiány jelenti a legnagyobb problémát. A madárvédelmi terület belső területein lévő, gyepeken áthaladó csatornák funkcióit felül kell vizsgálni, javasolt azon árkok betemetése, melyek a környező szántóterületek belvízlevezetési funkciójához nem köthetők, de a nedves vagy időszakosan vízállásos gyepek kiszáradásához a víz elvezetésével járulnak hozzá. Az előzőekben említett vízpótlási rendszer kialakítása ugyanakkor a meglévő csatornák fejlesztése mellett új csatornaszakaszok létrehozását is igényelheti.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni. A Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet területére eső részeken az 1996. évi LIII. a természet védelméről szóló törvény védett természeti területekre vonatkozó előírásait is szükséges figyelembe venni (pl. kaszálási engedélyek). További, kötelezően betartandó előírásokat tartalmaznak a nemzeti park igazgatóság által bérbeadott területek esetében a haszonbérleti szerződések.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY01	Felülvetés nem megengedett.

GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett [<i>Megjegyzés: kivétel csak a természetvédelmi kezelővel való egyeztetés alapján, a jelölő madárfajok szaporodóhelyeit nem veszélyeztető módon és helyszíneken, elsősorban peremterületeken, vagy havária (tűzeset, oltás) esetén tehető</i>].
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszállással történő hasznosítás.
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal [<i>Megjegyzés: ez a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság által bérbeadott területeknél a hasznonbérleti szerződés része</i>].
GY57	Villanypásztor, a kezelési tervvel összhangban, csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.
GY69	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY98	A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása.
GY99	A kaszátlan területet évente más helyen történő kialakítása.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.

GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.
GY128	Kaszálás szárazúzással nem helyettesíthető.
GY129	A területen található őshonos cserjék minimum 5 %-ának meghagyása kisebb csoportokban, mérettől függetlenül (kis- és nagytermetű cserjék egyaránt) [<i>Megjegyzés: az üde rétekre megfogalmazott javaslat</i>].
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Vízmegeőrzéshez kapcsolódó fejlesztések, beruházások támogatása indokolt.

Az alulhasznosított területeken a legelő állatlétszám növelése és diverzifikáló legeltetés megvalósítása, vagy legelő állatállomány hiányában évi többszöri kaszálással történő hasznosítása az inváziós fajok visszaszorítása érdekében élőhelyfejlesztésnek is tekinthető.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Általános a területen a gyepek alulhasznosítása, ami a kaszálóként és a legelőként hasznosított területekre egyaránt vonatkozik. A gyepekhez kötődő fészkelő és vonuló madárvilág természetvédelmi helyzetének megőrzése és helyreállítása érdekében ezért – a vízmegtartás, vízállapotok javítása mellett – a gyephasznosítás szintjének növelése: az állatállomány fejlesztése és a jelenleg nem hasznosított kaszálók kezelése a legfontosabb célkitűzés. A gyephasznosítás módjának, időpontjának meghatározásakor azonban szükséges figyelembe venni az egyéb védett és/vagy közösségi jelentőségű állatfajok fenntartását szavatoló kezelési szempontokat is.

3.2.1.5. KE-5 kezelési egység: Puhafás és keményfás ligeterdők, láperdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a hullámtéri helyzetű, illetve árvízmentesített területrészeken előforduló, jellemzően élővízfolyásokkal (Tisza, Sajó, Takta, Hernád-üzemvízcsatorna) vagy holtágakkal szomszédos helyzetű, őshonos fafajú liget- és láperdőket foglalja magába. Az ide sorolt állományok nagyobb részben erdőtervezett területekre eső puhafás (fűz-nyár) és keményfás (tölgy-kőris-szil) ligeterdők, égeres láp- és ligeterdők, füzes-égeres mocsárerdők (ezek vágásterületeit és folyamatban levő erdőfelújításait viszont máshol, a KE-7 kezelési egységnél tárgyaljuk). Ezen felül ide tartoznak az ezen állományok szegélyében levő

erdőtervezetlen erdősávok, és az 5 hektárnál nagyobb kiterjedésű erdőtervezetlen, de őshonos fajok által dominált erdőfoltok is. A spontán felverődött puhafás (jellemzően törékeny fűz, fehér fűz, mézgás éger, szürke nyár által uralt) liget- és láperdő állományok részben fűzcserejésekkel (rekettyefűzes foltokkal) mozaikosok. A kezelési egységhez tartozó erdők területi aránya számottevő, együttesen 9,33%-ot tesznek ki.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett jelölő madárfajok:
  - fészkelő/állandó: balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), barna kánya (*Milvus migrans*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), szalakóta (*Coracias garrulus*), töviszúró gébics (*Lanius collurio*), kis örgébics (*Lanius minor*), függőcinege (*Remiz pendulinus*)
- érintett egyéb jelentős fajok: parlagi sas (*Aquila heliaca*), lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), fekete harkály (*Dryocopus martius*)
- élőhelyek: NÖSZTÉP
  - 4201 – Puhafás ártéri erdők
  - 4202 – Keményfás ártéri erdők
  - 4301 – Elegyetlen és köriselegyes kocsányos tölgyesek TVHA
  - 4302 – Égeresek
  - 4304 – Ártéren kívüli füzesek
  - 4305 – Ártéren kívüli, többletvízhatás alatti nyárasok
  - 4308 – Egyéb, többletvízhatással érintett őshonos dominanciájú erdők
  - 4309 – Egyéb, többletvízhatással érintett elegyes lombdők
  - 5200 – Láp- és mocsárerdők

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Vízgazdálkodás:

A ligeterdők többsége hullámtéren található, ezek vízellátása az adott vízfolyás mindenkori vízszintjéhez köthető. A mentett oldalon jóval kevesebb, jellemzően kis kiterjedésű ligeterdő, láperdő helyezkedik el, amelyeknek csak egy részénél kulcskérdés a vízutánpótlás biztosítása. A Holt-Tisza menti és a mentett rész keleti oldalán lévő erdőknél kifejezetten vízügyi jellegű javaslat nem fogalmazható meg.

Erdőgazdálkodás:

c1) Vágásos üzemmódba sorolt állományok:

A ligeterdő-állományok jelentős hányada vágásos üzemmódban kezelt erdő (a folyamatos erdőborítás mellett kezelt erdők területének növelése érdekében ezek egy részét a következő erdőtervezési ciklusban célszerű lenne legalább átmeneti üzemmódba sorolni). Az állományokban ugyanakkor egyes (a közösségi jelentőségű madárfajok védelme szempontjából fontosnak ítélt) természetvédelmi irányelvek vágásos üzemmód mellett is érvényesíthetők. Sarkalatos kérdés a fafajösszetétel és állományszerkezet nevelővágások során való alakítása, illetve véghasználati célú beavatkozások kapcsán is meg lehet fogalmazni olyan irányelveket, amelyek egyrészt mérséklék a végvágás okozta környezeti

változásokat, másrészt (távlatilag, legalább részterületen) segíthetik a folyamatos erdőborítás felé való fokozatos átvezetést. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Középkorú állományokban az elegyességet és a szerkezeti változatosságot megtartó, illetve bővítő (az állományok alsó szintjében megjelenő őshonos fafajokat és az őshonos cserjék alkotta foltokat is óvó) nevelővágások végzése.
- A nevelővágások (tisztítások, törzskiválasztó és növedékfokozó gyéritések) során az őshonos lombos elegyfajok (vénciszil, magyar kőris, zselnicemeggy, vadgyümölcsök stb.) egyedeinek kímélete, az előforduló idegenhonos fafajok (akác, zöld juhar, amerikai kőris, nyugati ostorfa, fehér eper stb.) visszaszorítása. Az agresszíven terjedő fafajok törzseinek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni.
- A nevelővágások során az átmérő-eloszlásban mutatkozó változatosság megtartása, bővítése. Az előző állományokból visszamaradt, az átlagkornál idősebb faegyedek (nagyobb koronájú, böhöncös fák) kímélete, megőrzése.
- A nevelővágások során a tövön száradt törzsek, facsonkok, fészkes fák, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. harkályfajok) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása. Az állományok színteztettségének biztosítása érdekében a cserjeszint kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- A nevelővágások során az egyenletes hálózatot kialakító/fenntartó, homogenizáló jellegű állományalakítás elkerülése, helyette térben változó erélyű belenyúlások alkalmazása. (A térben változó erélyű munkák egyik lehetséges kivitelezési módja, hogy kisebb állományrészeket érintetlenül hagyunk, a besűrűsödött foltokat ténylegesen gyérités jelleggel fellazítjuk, az alsó lombszinttel rendelkező állományrészeket pedig erősebben gyéritjük.)
- A nevelővágások és véghasználatok során a holtfához kötődő madárfajok élőhelyének, fészkelőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja a faegyedek átlagátmérőjét – visszahagyása.
- A véghasználatok során a tarvágások kerülése, helyettük (gyorsan növvő fafajoknál, vagyis puhafás állományok esetében) legalább 15–30 éves időtartamra elnyújtott fokozatos felújítógátások, vagy lehetőség szerint (lassan növvő fafajoknál, vagyis keményfás állományok esetében) 30–60 évre elnyújtott felújítási periódust eredményező szálalógátások alkalmazása. Rövidebb időtartamú véghasználatok és nagyobb erdőrészeket esetén egy erdőtervi ciklusban csak részterületes végvágások kivitelezése. Hullámtéren a folyásirányhoz illeszkedő alakzatokat eredményező, mozaikos állománymintázat kialakítása.
- Bontógátások/szálalógátások alkalmazása során az egy erdőtervi cikluson belüli beavatkozási erély 25–30%-os (lassan növvő fafajok: kocsányos tölgy), illetve 30–50%-os (gyorsan növvő fafajok: fűzek, nyárok) mértékben való maximálása.
- A bontógátások/szálalógátások során az utódállomány elegyességének biztosításához az egyébként is szórványos elegyfajok egyedeinek kímélete (szálanként vagy csoportosan) és lehető leghosszabb ideig való fenntartása.
- A bontógátások/szálalógátások, illetve végvágások során az állományok alsó szintjében levő fiatalabb fák és facsoportok döntési és közelítési károktól való megóvása, felszabadítása. Az őshonos fajok alkotta cserjefoltok kímélete, minél nagyobb területen való visszahagyása.

- A felújítási folyamat során az erdőrészetek 5–10%-ának érintetlenül hagyása (egy vagy több foltban, lehetőség szerint legalább 0,2 ha-os blokkokban). Az érintetlenül hagyandó részek („hagyásfa-csoportok”) előzetes, a felújítás kezdeti fázisában való kijelölése. A kijelöléseket itt úgy célszerű megtenni, hogy azok az állományokon belül elhelyezkedő, régebb óta nem háborgatott, odvas fákat, álló holtfákat, illetve nagy koronájú, böhönc jellegű fákat tartalmazó élőhelyi foltokat, valamint (gátak mentén) a hullámtörő funkciót ellátó szegélyeket is magukba foglalják.
- A Tiszadob 142/B erdőrészetben tervezett fokozatos felújítógátás legalább 15–30 évre való elnyújtása (a kocsányos tölgy frakció hagyásfaként történő visszahagyásával), vagy az állomány átmeneti vagy örökerdő üzemmódba sorolása, és ennek megfelelő kezelése.
- Nem újuló, vagy korábban idegenhonos fafajok által érintett állományrészeken őshonos fafajokkal (termőhelyi/elöntési viszonyoktól függően törékeny fűz, fehér fűz, mézgas éger, szürke nyár, fekete nyár, vénicszil, magyar kőris, kocsányos tölgy szaporítóanyaggal) való alátelepítés, vagy állománykiegészítés.
- Az újonnan létrehozott, fiatal állományfoltok elegyességének, változatosságának megtartása, a jelen levő idegenhonos fafajok (elsősorban zöld juhar és akác) visszaszorítása, lehetőség szerint mechanikai úton, vegyszeres technológiák alkalmazása nélkül.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű madárfajok fészkelőhelye, illetve táplálkozóhelye figyelembevételével való kijelölése.
- Községi jelentőségű madárfajok fészkelése esetén az állományok területén és azok szűkebb környezetében (szükség szerint) a gazdálkodási tevékenységek időbeli korlátozása: rétisas esetében a január 1. és július 15. közötti, parlagi sas esetében a február 1. és augusztus 15. közötti, fekete gólya esetében a március 1. és augusztus 15. közötti, barna kánya esetében a március 15. és július 31. közötti, szalakóta esetében az április 1. és július 30. közötti időszakban.
- Az időbeli korlátozások területi hatályának meghatározása és érvényesítése: a parlagi sas fészke körül 300–600 m-es sugarú körön belül, a fekete gólya és rétisas fészke körül 400 m-es sugarú körön belül, a barna kánya fészke körül 300 m-es sugarú körön belül, a szalakóta fészke körül 50 m-es sugarú körön belül.
- A ragadozómadarak és a fekete gólya aktívan használt és lakatlan (de jó állapotú) fészkeinek, váltófészkeinek kímélete, indokolt esetekben a fészkek szűkebb környezetének (fekete gólya esetében 100–300 m-es, parlagi sas és rétisas esetében 100–200 m-es, barna kánya esetében 100 m-es sugarú kör) véghasználatok és egyéb drasztikus erdészeti beavatkozások nélkül történő megtartása (változtatási tilalom; a nem véghasználati jellegű munkák egyedi szempontok alapján bírálандók el).
- A szalakóta aktívan használt és lakatlan (természetes és mesterséges) fészkekodvainak kímélete, indokolt esetekben az odvak szűkebb környezetének (50 m-es sugarú kör) véghasználatok és egyéb drasztikus erdészeti beavatkozások nélkül történő megtartása (változtatási tilalom; a nem véghasználati jellegű munkák egyedi szempontok alapján bírálандók el).
- Laza hálózatban (legalább 0,8–1,0 km távolság megtartásával) szalakóta odúk (D-típusú mesterséges költőládák) kihelyezése a kezelési egységhez vont, nyílt, mezőgazdasági területekkel, vagy árvízvédelmi töltésekkel határos állományok szélső fáira, 3–5 m magasságban. Vércsetelep létesítése (odú és tálcák

kihelyezéssel) is javasolt a korábban eltűnt fészkelő állományok visszatelepítésére.

- Állékony, erős koronájú, idős, de jó egészségi állapotú törzseken – korlátozott számban – sasok, barna kánya, fekete gólya és egyéb nagy testű, gallyfészkekben költő madárfaj számára alkalmas műfészkek építése.

c2) Átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok:

Örökerdő üzemmódba sorolt állomány jelenleg nincs a területen, átmeneti üzemmódban szerepel viszont közel 40 ha őshonos fafajú (zömmel kocsányos tölgyes) állomány. Az érintett erdők a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában levő állományok, de hasonló besorolású erdőkre lenne szükség az egyéb gazdálkodóknál nyilvántartott területeken is. Az ide tartozó erdőknél a madárvédelmi funkciók folyamatos biztosítása mellett több lépésben, elnyújtott felújítási folyamattal párhuzamosan történik meg a véghasználat, illetve az őshonos fafajok új generációinak megjelenítése. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok területének – a folyamatos erdőborítás melletti erdőkezelés területi bővítése, egyúttal a vágásos erdőgazdálkodás okozta ökológiai hátrányok mérséklése érdekében történő – további növelése.
- Középkorú állományokban az elegyességet és a szerkezeti változatosságot megtartó, illetve bővítő (az állományok alsó szintjében megjelenő őshonos fafajokat és az őshonos cserjék alkotta foltokat is óvó) nevelővágások végzése.
- Idősebb állományokban az átalakítási/fenntartási folyamat során az erdőrészeket 5–10%-ának érintetlenül hagyása (egy vagy több foltban, lehetőség szerint legalább 0,2 ha-os blokkokban). Az érintetlenül hagyandó részek („hagyásfacsoportok”) előzetes, az átalakítás kezdeti fázisában való kijelölése. A kijelöléseket itt úgy célszerű megtenni, hogy azok az állományokon belül elhelyezkedő, régebb óta nem háborgatott, odvas fákat, álló holtfákat, illetve nagy koronájú, böhönc jellegű fákat tartalmazó élőhelyi foltokat, valamint (gátak mentén) a hullámtörő funkciót ellátó szegélyeket is magukba foglalják.
- A véghasználati jellegű beavatkozások kis területen, lékvágás vagy szálalóvágás jelleggel való elvégzése, a használatok legalább három-négy évtizedre (kocsányos tölgy esetében), illetve másfél-két évtizedre (füzek és nyárok esetében) való elnyújtása, mozaikos – hullámtéren a folyásirányhoz illeszkedő alakzatokat eredményező – térbeli állománymintázat kialakítása.
- Az első erdőtervi ciklusban a beavatkozási erély 25–30%-os (lassan növő fafajok: kocsányos tölgy), illetve 30–50%-os (gyorsan növő fafajok: füzek, nyárok) mértékben való maximálása. Az erdőrészenként egy erdőtervi ciklusban összefüggően keletkező véghasználati területek 0,3–0,5 ha (kocsányos tölgy), illetve 0,5–1,0 ha (füzek, nyárok) alatt tartása.
- A változatos szerkezet közelítése érdekében a gyors, nagyobb mértékű – a fokozatos átalakítással össze nem egyeztethető ütemű – fakitermelések mellőzése.
- A holtfához kötődő madárfajok élőhelyének, fészkelőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja a faegyedek átlagátmérőjét – visszahagyása.
- Az átalakítás/fenntartás során az őshonos lombos elegyfák kímélete (a felső és alsó szintben, illetve újulati szintben egyaránt). Az állományok alsó szintjében levő fiatalabb facsoportok döntési és közelítési munkák során való megóvása, sérülésmentes felszabadítása.

- Az átalakítás/fenntartás során az őshonos fajok alkotta cserjefoltok kímélete, minél nagyobb területen való visszahagyása.
- Nem újuló, vagy korábban idegenhonos fafajok által érintett állományrészeken őshonos fafajokkal (termőhelyi/elöntési viszonyoktól függően törékeny fűz, fehér fűz, mézgás éger, szürke nyár, fekete nyár, vénicszil, magyar kőris, kocsányos tölgy szaporítóanyaggal) való alátelepítés, vagy véghasználatot követő (teljes talajelőkészítés nélküli) erdősítés.
- Az újonnan létrehozott, fiatal állományfoltok elegységének, változatosságának megtartása, a jelen levő idegenhonos fafajok (elsősorban zöld juhar és akác) visszaszorítása, lehetőség szerint mechanikai úton, vegyszeres technológiák alkalmazása nélkül.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű madárfajok fészkelőhelye, illetve táplálkozóhelye figyelembevételével való kijelölése.
- Közösségi jelentőségű madárfajok fészkelőhelyén a vágásos üzemmód esetén ismertett időbeli és térbeli korlátozások érvényesítése.
- Laza hálózatban (legalább 0,8–1,0 km távolság megtartásával) szalakóta odúk (D-típusú mesterséges költőládák) kihelyezése a kezelési egységhez vont, nyílt, mezőgazdasági területekkel, vagy árvízvédelmi töltésekkel határos állományok szélső fáira, 3–5 m magasságban. Vércsetelep létesítése (odú és tálcák kihelyezéssel) is javasolt a korábban eltűnt fészkelő állományok visszatelepítésére.
- Állékony, erős koronájú, idős, de jó egészségi állapotú törzseken – korlátozott számban – sasok, barna kánya, fekete gólya és egyéb nagy testű, gallyfészkekben költő madárfaj számára alkalmas műfészkek építése.

c3) Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományok:

Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt, őshonos fafajokból álló erdőrészlet jelenleg nincs a tervezési területen. Kisebb területen való kijelölésük (elsősorban az árvízvédelmi gátakat és/vagy holtágakat.

kísérő, változó mértékben elegyes fűzesekben, égerekben, hazai nyárasokban és kocsányos tölgyesekben) ugyanakkor reális és természetvédelmi szempontból (az előforduló madárfajok védelme szempontjából) kívánatos célkitűzés. Ezekben az erdőkben átsorolás esetén gyakorlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások végzendők. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” helyenként a vadhatás mérséklése szükséges).
- Fakitermelési beavatkozás tervezése és végzése kizárólag idegenhonos fafajok jelenléte vagy megtelepedése esetén, továbbá az árvízvédelmi gátak fenntartását akadályozó esetekben és rendszeresen használt erdei utak, villanypásztták mentén, közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával, balesetmegelőzési céllal.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetleg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak a nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.

- Fakitermelési munka esetén a közösségi jelentőségű madárfajok fészkelőhelyén a vágásos üzemmódnál ismertetett időbeli és térbeli korlátozások érvényesítése.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, szózó, magasles) elhelyezése nem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 69/2016. (X. 14.) FM rendelet a Közép-Tiszaí Erdőtervezési Körzet területén a kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó további, specifikus előírásokat nem tartalmaz.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben – a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. <i>[Megjegyzés: a közösségi jelentőségű harkályfajok életfeltételeinek biztosítása érdekében került a javaslat megfogalmazásra. A hullámtéren a vízkárelhárítási feladatok biztosítása érdekében az álló holtfa visszahagyása a preferált].</i>
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. <i>[Megjegyzés: a közösségi jelentőségű harkályfajok életfeltételeinek biztosítása érdekében.]</i>
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. <i>[Megjegyzés: a nagy koronájú, böhöncös fák meghagyása a nagy testű, gallyfészekben költő madárfajok érdekében; az állományok szegélyében levő odvas fák kímélete a szalakóta alkalmas fészkelőhelyeinek biztosítása érdekében.]</i>
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott)

	körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E26	Az előhasználatok során az elegyfajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E32	Örökerdő üzemmódra való áttérés. [<i>Megjegyzés: legalább a középkorú és idős állományok egy részében.</i>]
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [<i>Megjegyzés: az odvas és kéreglevált fák, biotópfák, böhöncök meghagyása.</i>]
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. [<i>Megjegyzés: fakitermelési lehetőség a parlagi sas fészkelőhelye közelében.</i>]
E46	Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között. [<i>Megjegyzés: fakitermelési lehetőség a rétisas fészkelőhelye közelében.</i>]
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	<ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	<ul style="list-style-type: none"> • Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
	<ul style="list-style-type: none"> • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
	<ul style="list-style-type: none"> • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	<ul style="list-style-type: none"> • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	<ul style="list-style-type: none"> • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
	<ul style="list-style-type: none"> • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E70	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás)

	alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
E88	Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. <i>[Megjegyzés: fakitermelési lehetőség a fekete gólya, a barna kánya és a szalakóta fészkelőhelye közelében.]</i>
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.
E97	Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa megtartása, illetve mennyiségének növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Megemlítendő viszont, hogy a KE-6 egység alatt szerepeltetett állományokat hosszú távon puhafás (fűz-nyár) vagy keményfás (tölgy-kőris-szil) ligeterdökké kell (védett természeti területen), illetve javasolt (egyéb területeken) majd visszaalakítani. Az állományok relatíve kedvező természetességi állapotban való fenntartásához, megújulásuk biztosításához (különösen a mentett oldalon álló erdőknél) a vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése is indokolt!

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítő nyomok kialakítása), nem javasolt. Turistaút-hálózat a területet nem érinti, s új nyomvonalak kijelölése nem is indokolt. Az állományokkal szomszédos árvízvédelmi töltésekhez igazodva ugyanakkor reális kezdeményezés lehet a térségbeli kerékpárút-hálózat fejlesztése, ami az időszakos (pl. fokozottan védett fajok költsége miatti) korlátozások lehetősége és terhe mellett a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett nyomvonalakon és módon kivitelezhető. A meglévő földutak karbantartása, felújítása – idegen anyag (különösen építési hulladék) elhelyezése nélkül! – szükség szerint elvégezhető, az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem járhat együtt az utak szélesítésével. Az állományok alatt/mellett (vízparti

helyzetben) csak a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszíneken, korlátozott számban, tájba illő megoldásokkal alakíthatók ki csónakállások, horgászpihenők.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A puhafás és keményfás ligeterdők a tervezési terület jelentős területfoglalású, számottevő élőfakészlettel rendelkező, az árvízvédelmi és természetvédelmi célkitűzések mellett gazdasági jelentőséggel is bíró erdei, amelyekre a jelenleg érvényben levő (illetve megújítás alatt álló) erdőtervek is tartalmaznak gazdálkodási jellegű fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket. A kezelési javaslatok mindezek figyelembevételével, üzemmódok szerinti tagolással, az őshonos fafajú erdőkben aktuálisan jelen levő, vagy potenciálisan bármikor megtelepedő közösségi jelentőségű madárfajok élőhelyi, fészkelési, táplálkozási igényei alapján kerültek megfogalmazásra. A javaslatok egyrészt a természetvédelmi szempontok (fészkelésre alkalmas fa jelenléte, háborítatlanság stb.) őshonos fafajú erdőkben való folyamatos biztosítására, részben az állományok drasztikus változások nélküli fenntartására (a vágásos gazdálkodásból következő hátrányok erőteljes mérséklésére) fókuszálnak. A javaslatok összhangban vannak a 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet előírásaiból fakadó kötelezettségekkel, vagyis az árvízvédelmi szempontokat (partvédelmi funkció, vízlevezetés kritériumai, az átmeneti levezető sávokkal szembeni követelmények) és a természetvédelmi szempontokat (természetességi és madárvédelmi kritériumok) együttesen igyekeztünk figyelembe venni. Az érintett erdőknél turisztikai-közjóléti funkciók alig jelentkeznek, így ezekre általában külön figyelemmel nem szükséges lenni.

3.2.1.6. KE-6 kezelési egység: Idegenhonos fafajú erdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a hullámtéri helyzetű, illetve árvízmentesített területrészeken előforduló, jellemzően élővízfolyásokkal (Tisza, Sajó, Takta, Hernád-üzemvízcsatorna) vagy holtágakkal szomszédos helyzetű, idegenhonos fafajú, jórészt ültetvényyszerű, szabályos hálózatba telepített erdőket foglalja magába. Az ide sorolt állományok nagyobb részben erdőtervezett területekre eső nemesnyárasok és akácok, illetve (a Tisza mentén) zöld juharos, amerikai kőrises erdőfoltok és erdőszegélyek (ezek vágásterületeit és folyamatban levő erdőfelújításait viszont más kezelési egységnél tárgyaljuk). Ezen felül ide tartoznak az ezen állományok szegélyében levő erdőtervezetlen, jórészt szintén idegenhonos fafajokból álló, keskeny erdősávok is. A kezelési egységhez tartozó erdők területi aránya számottevő, együttesen 8,41%-ot tesznek ki.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett jelölő madárfajok:
  - fészkelő/állandó: balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), szalakóta (*Coracias garrulus*), tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*), kis örgébics (*Lanius minor*), barna kánya (*Milvus migrans*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)
- érintett egyéb, jelentős fajok: parlagi sas (*Aquila helica*), lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), fekete harkály (*Dryocopus martius*)

- élőhelyek NÖSZTÉP:
  - 4402 – Akác dominálta ültetvények
  - 4403 – Nemesnyár és -fűz dominálta ültetvények
  - 4404 – Egyéb idegenhonos lombos fajok dominálta erdők

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Erdőgazdálkodás:

c1) Vágásos üzemmódba sorolt állományok:

Az idegenhonos fafajú erdők jelentős hányada vágásos üzemmódban kezelt erdő. Az őshonos elemeket alig tartalmazó, sok esetben ültetvényszerű állományok (vö. nemesnyárasok) természetvédelmi szempontból általában csekély értéket képviselnek, fészkelő- és/vagy táplálkozó területként ugyanakkor esetenként komolyabb madárvédelmi szereppel bírnak. Kezelésüket védett természeti területen meghatározza az átalakítási (fafajcsere) kötelezettség, a nem védett területeken ugyanakkor legfeljebb javasolható az őshonos fafajokra váltás (a drasztikusabb változások elkerülése érdekében az idegenhonos fafajú erdők egy részét a következő erdőtervezési ciklusban mindkét esetben célszerű lenne legalább átmeneti üzemmódba sorolni). Általános erdőkezelési javaslatok:

- Középkorú állományokban a nevelővágások (törzskiválasztó és növedékfokozó gyéritések) során az őshonos lombos fafajok (törékeny fűz, fehér fűz, mézgas éger, szürke nyár, fekete nyár, vénicszil, magyar kőris, kocsányos tölgy, zselnicemeggy, vadgyümölcsök stb.) egyedeinek kímélete, az őshonos fafajok szerepének növelése.
- Középkorú állományokban a szerkezeti változatosságot megtartó, illetve bővítő, az állományok alsó szintjében megjelenő fafajokat is óvó nevelővágások végzése. Az előző állományokból visszamaradt, az átlagkornál idősebb faegyedek (nagyobb koronájú, böhöncös fák) kímélete, megőrzése.
- A nevelővágások során a tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. harkályfajok) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása. A színteztettség biztosítása érdekében a cserjeszint (különösen az őshonos cserjék alkotta foltok) kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- A nevelővágások és véghasználatok során a holtfához kötődő madárfajok élőhelyének, fészkelőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja a faegyedek átlagátmérőjét – visszahagyása.
- A véghasználatok során az erdőrészek 5–10%-ának érintetlenül hagyása (egy vagy több foltban, lehetőség szerint legalább 0,2 ha-os blokkokban). Az érintetlenül hagyandó részek („hagyásfa-csoportok”) véghasználatot megelőző kijelölése. A kijelöléseket itt úgy célszerű megtenni, hogy azok vagy beékelődő őshonos fafajú foltokat, vagy nemesnyáras állományrészeket érintsenek (utóbbiak tartós visszahagyása is reális megoldás lehet). Akácos és zöldjuharos állományrészekon hagyásfa-csoport kijelölése nem javasolt!
- A tarvágásos véghasználatok minél kisebb, egy erdőtervi ciklusban lehetőség szerint 1,5–2,0 ha-t nem meghaladó egybefüggő vágásterületekkel történő elvégzése, mozaikos – hullámtéren a folyásirányhoz illeszkedő alakzatokat eredményező – térbeli állománymintázat kialakítása.

- A véghasználatok során az őshonos lombos fák, facsoportok, állományrészek kímélete (a felső és alsó szintben, illetve újulati szintben egyaránt). Az állományok alsó szintjében levő fiatalabb facsoportok döntési és közelítési munkák során való megóvása, sérülésmentes felszabadítása.
- A vágásterületen történő égetés mellőzése, illetve az égetések minimalizálása. A vágástéri hulladék aprítással történő feldolgozása.
- Fafajcserés átalakítás esetén a termőhelyi/elöntési viszonyok függvényében törékeny fűz, fehér fűz, mézgás éger, szürke nyár, fekete nyár, vénicszil, magyar kőris, kocsányos tölgy szaporítóanyaggal történő, lehetőség szerint csak részleges (pásztás) talajelőkészítés után végzett erdősítés.
- Fafajcserés átalakítás esetén a jelenlevő idegenhonos fafajok (elsősorban zöld juhar és akác) sarjainak visszaszorítása, lehetőség szerint mechanikai úton, vegyszeres technológiák kerülésével, illetve minimalizálásával. Átalakítás esetén fakitermelést megelőzően az akáctörzsek kezelésére vegyszeres injektálás is alkalmazható.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű madárfajok fészkelőhelye, illetve táplálkozóhelye figyelembevételével való kijelölése.
- Községi jelentőségű madárfajok fészkelése esetén az állományok területén és azok szűkebb környezetében (szükség szerint) a gazdálkodási tevékenységek időbeli korlátozása: rétisas esetében a január 1. és július 15. közötti, parlagi sas esetében a február 1. és augusztus 15. közötti, fekete gólya esetében a március 1. és augusztus 15. közötti, barna kánya esetében a március 15. és július 31. közötti, szalakóta esetében az április 1. és július 30. közötti időszakban.
- Az időbeli korlátozások területi hatályának meghatározása és érvényesítése: a parlagi sas fészke körül 300–600 m-es sugarú körön belül, a fekete gólya és rétisas fészke körül 400 m-es sugarú körön belül, a barna kánya fészke körül 300 m-es sugarú körön belül, a szalakóta fészke körül 50 m-es sugarú körön belül.
- A ragadozómadarak és a fekete gólya aktívan használt és lakatlan (de jó állapotú) fészkeinek, váltófészkeinek kímélete, indokolt esetekben a fészkek szűkebb környezetének (fekete gólya esetében 100–300 m-es, parlagi sas és rétisas esetében 100–200 m-es, barna kánya esetében 100 m-es sugarú kör) drasztikus erdészeti beavatkozások nélkül történő megtartása (a véghasználati és nem véghasználati jellegű munkák egyedi szempontok alapján bírálандók el).
- A szalakóta aktívan használt és lakatlan (természetes és mesterséges) fészkekodvainak kímélete, indokolt esetekben az odvak szűkebb környezetének (50-es m sugarú kör) drasztikus erdészeti beavatkozások nélkül történő megtartása (a véghasználati és nem véghasználati jellegű munkák egyedi szempontok alapján bírálандók el).
- Laza hálózatban (legalább 0,8–1,0 km távolság megtartásával) szalakóta odúk (D-típusú mesterséges költőládák) kihelyezése a kezelési egységhez vont, nyílt, mezőgazdasági területekkel, vagy árvízvédelmi töltésekkel határos állományok szélső fáira, 3–5 m magasságban.

c2) Átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok:

Örökerdő üzemmódba sorolt állomány jelenleg nincs a területen, átmeneti üzemmódban szerepel viszont közel 60 ha idős nemesnyáras. Az érintett erdők a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában levő állományok, amelyeket eredetileg az „Őshonos fafajok

a hazai erdőkbe – Tájidegen erdőállományok és fásítások átalakításának megkezdése, erdők természetvédelmi kezelése a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság területén” című, KEHOP pályázat miatt terveztek fokozatos – tarvágásos véghasználat nélküli – átalakításra. A már besorolt és a továbbiakban besorolandó állományok esetében egyaránt követhető az az elv, hogy a madárvédelmi funkciók folyamatos biztosítása mellett több lépésben történik meg a véghasználat, illetve (védett természeti területen mindenképpen) az őshonos fafajok megjelenítése. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az átmeneti üzemmódba sorolt állományok területének további növelése, különösen nemesnyáras állományokban. Az átsorolásokat többek között a jelenlegi erdőtervekben szereplő, nagyon magas (egy erdőtervi ciklus alatt az erdőterület több mint 40%-át, azon belül is főként Tisza menti nemesnyárasokat érintő) tarvágásos véghasználati arány indokolja.
- Az átalakítási folyamat során az erdőrésztetek 5–10%-ának érintetlenül hagyása (egy vagy több foltban, lehetőség szerint legalább 0,2 ha-os blokkokban). Az érintetlenül hagyandó részek („hagyásfa-csoportok”) előzetes, az átalakítás kezdeti fázisában való kijelölése. A kijelöléseket itt úgy célszerű megtenni, hogy azok vagy beékelődő őshonos fafajú foltokat, vagy nemesnyáras állományrészeket érintsenek (utóbbiak tartós visszahagyása is reális megoldás lehet). Akác és zöld juharos állományrészekeken hagyásfa-csoport kijelölése nem javasolt!
- A véghasználati jellegű beavatkozások kis területen, lékvágás vagy mikrotarvágás jelleggel való elvégzése, a használatok legalább másfél-két évtizedre való elnyújtása, mozaikos – hullámtéren a folyásirányhoz illeszkedő alakzatokat eredményező – térbeli állománymintázat kialakítása.
- Az első erdőtervi ciklusban a beavatkozási erély 30–50%-os értékben való maximálása, illetve az erdőrésztetenként egy erdőtervi ciklusban összefüggően keletkező véghasználati területek 0,5–1,0 ha alatt tartása.
- A változatos szerkezet közelítése érdekében a gyors, nagyobb mértékű – a fokozatos átalakítással össze nem egyeztethető ütemű – fakitermelések mellőzése.
- A holtfához kötődő madárfajok élőhelyének, fészkelőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja a faegyedek átlagátmérőjét – visszahagyása.
- Az átalakítás során az őshonos lombos fák, facsoportok, állományrészek kímélete (a felső és alsó szintben, illetve újulati szintben egyaránt). Az állományok alsó szintjében levő fiatalabb facsoportok döntési és közelítési munkák során való megóvása, sérülésmentes felszabadítása.
- Az átalakítás során az őshonos fajok alkotta cserjefoltok kímélete, minél nagyobb területen való visszahagyása.
- Az őshonos fafajok nélküli, idegenhonos fafajok által dominált állományrészekeken őshonos fafajokkal (termőhelyi/elöntési viszonyoktól függően törékeny fűz, fehér fűz, mézgás éger, szürke nyár, fekete nyár, vénicszil, magyar kőris, kocsányos tölgy szaporítóanyaggal) való alátelepítés, vagy véghasználatot követő (teljes talajelőkészítés nélküli) erdősítés.
- Az újonnan létrehozott, fiatal állományfoltok elegységének, változatosságának megtartása, a jelen levő idegenhonos fafajok (elsősorban zöld juhar és akác) visszaszorítása, lehetőség szerint mechanikai úton, vegyszeres technológiák kerülésével, illetve minimalizálásával.

- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű madárfajok fészkelőhelye, illetve táplálkozóhelye figyelembevételével való kijelölése.
- Közösségi jelentőségű madárfajok fészkelőhelyén a vágásos üzemmódnál ismertetett időbeli és térbeli korlátozások érvényesítése.
- Laza hálózatban (legalább 0,8–1,0 km távolság megtartásával) szalakóta odúk (D-típusú mesterséges költőládák) kihelyezése a kezelési egységhez vont, nyílt, mezőgazdasági területekkel, vagy árvízvédelmi töltésekkel határos állományok szélső fáira, 3–5 m magasságban.

c3) Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományok:

Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt, idegenhonos fafajokból álló erdőrészlet jelenleg nincs a tervezési területen, s az idegenhonos fafajú állományok jellege, illetve átalakítási kötelezettsége miatt ennek a kategóriának a megjelenése nem is indokolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 69/2016. (X. 14.) FM rendelet a Közép-Tiszaí Erdőtervezési Körzet területén a kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó további, specifikus előírásokat nem tartalmaz. Védett természeti területre eső idegenhonos fafajú állományokban az 1996. évi LIII. tv. 33. § (3) bekezdés b) pontja alapján a véghasználatot követően fafajcserés átalakítás kötelezettsége áll fenn!

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben – a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. <i>[Megjegyzés: a közösségi jelentőségű harkályfajok életfeltételeinek biztosítása érdekében került a javaslat megfogalmazásra. A hullámtéren a vízkárelhárítási feladatok biztosítása érdekében az álló holtfa visszahagyása a preferált].</i>

E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. [Megjegyzés: a közösségi jelentőségű harkályfajok életfeltételeinek biztosítása érdekében.]
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. [Megjegyzés: a nagy koronájú, őshonos fafajú, böhöncös fák meghagyása a nagy testű, gallyfészkekben költő madárfajok érdekében; az állományok szegélyében levő odvas fák kímélete a szalakóta alkalmas fészkelőhelyeinek biztosítása érdekében.]
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [Megjegyzés: az odvas és kéreglevált fák, biotópfák, őshonos fafajú böhöncök meghagyása.]
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. [Megjegyzés: fakitermelési lehetőség a parlagi sas fészkelőhelye közelében.]
E46	Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között. [Megjegyzés: fakitermelési lehetőség a rétisas fészkelőhelye közelében.]
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).

	<ul style="list-style-type: none"> • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
	<ul style="list-style-type: none"> • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
E88	Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. [Megjegyzés: fakitermelési lehetőség a fekete gölya, a barna kánya és a szalakóta fészkelőhelye közelében.]
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.
E97	Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az idegenhonos fafajok által uralt, de kisebb arányban több helyütt (részben alsó, részben felső szintben) őshonos lombos fafajokat is tartalmazó állományokat hosszú távon a termőhelyi (elsősorban: elöntési, vízellátottsági) viszonyokhoz rendelhető potenciális erdei élőhelytípusoknak megfelelő állományokká kell alakítani (védett természeti területen ez kötelező, egyéb területeken javasolt). A célállapotként megjelölhető élőhelytípusok részben puhafás (fűz-nyár), részben keményfás (tölgy-köris-szil) ligeterdők. A fafajcserés átalakítások során a lehetőségek szerint építeni kell a meglévő őshonos lombos vázra és a természetes (a vadhatás miatt a tervezési terület egy részén egyébként nehezen működő, plusz az ártéri elöntések miatt is bizonytalanságokkal terhelt) erdődinamikai folyamatokra. Az idegenhonos fafajú állományrészek letermelésekor a lombos foltok és faegyedek hagyásfaként, hagyásfa-csoportként való visszahagyása kívánatos. Az akácos, zöld juharos állományokban, erdőfoltokban az agresszíven fellépő fafajok visszaszorítása, illetve az átalakítás sikeressége érdekében – körültekintéssel, a megfelelő engedélyek beszerzését követően, elsősorban a mentett oldali állományoknál – vegyszeres kezelés (injektálás) is végezhető. A fafajcserés (kis területű tarvágást követő vagy fokozatos) átalakítások a mindenkori körzeti erdőtervezés keretei között tervezhetők.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban (elsősorban az erdőterület fragmentálódásának elkerülése érdekében) újabb beépítések, újabb vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak és épített közelítő nyomok kialakítása nem javasolt. Turistaút-hálózat a területet nem érinti, s

új nyomvonalak kijelölése nem is indokolt. Az állományokkal szomszédos árvízvédelmi töltésekhez igazodva ugyanakkor reális kezdeményezés lehet a térségbeli kerékpárút-hálózat fejlesztése, ami az időszakos (pl. fokozottan védett fajok költése miatti) korlátozások lehetősége és terhe mellett a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett nyomvonalakon és módon kivitelezhető. A meglévő földutak karbantartása, felújítása – idegen anyag (különösen építési hulladék) elhelyezése nélkül! – szükség szerint elvégezhető, az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem járhat együtt az utak szélesítésével. Az állományok alatt/mellett (vízparti helyzetben) csak a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszíneken, korlátozott számban, tájba illő megoldásokkal alakíthatók ki csónakállások, horgászipihenők.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A nemesnyárasok, akácok és egyéb idegenhonos fafajú erdők a tervezési terület jelentős területfoglalású, komoly élőfakészlettel rendelkező, az árvízvédelmi és természetvédelmi célkitűzések mellett gazdasági jelentőséggel is bíró erdei, amelyekre a jelenleg érvényben levő (illetve megújítás alatt álló) erdőtervek is tartalmaznak gazdálkodási jellegű fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket. A kezelési javaslatok mindezek figyelembevételével, üzemmódok szerinti tagolással, az idegenhonos fafajú erdőkben aktuálisan jelen levő vagy potenciálisan bármikor megtelepedő közösségi jelentőségű madárfajok élőhelyi, fészkelési, táplálkozási igényei alapján kerültek megfogalmazásra. A javaslatok egyrészt a természetvédelmi szempontok (fészkelésre alkalmas fa jelenléte, háborítatlanság stb.) idegenhonos fafajú erdőkben való folyamatos biztosítására, részben (a védett természeti területekre jogszabály által előírt átalakítási kötelezettséggel összefüggésben) az állományok kedvezőbb természetességi állapot, s ezáltal kedvezőbb madárvédelmi helyzet felé való elmozdítására (öshonos fafajú erdőkké alakítására) fókuszálnak. A javaslatok összhangban vannak a 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet előírásaiból fakadó kötelezettségekkel, vagyis az árvízvédelmi szempontokat (partvédelmi funkció, vízlevezetés kritériumai, az átmeneti levezető sávokkal szembeni követelmények) és a természetvédelmi szempontokat (természetességi és madárvédelmi kritériumok) együttesen igyekeztünk figyelembe venni. Az érintett erdőknél turisztikai-közjóléti funkciók alig jelentkezők, így ezekre általában külön figyelemmel nem szükséges lenni.

3.2.1.7. KE-7 kezelési egység: Egyéb fás növényzet (facsoportok, fasorok, cserjések)

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a jellemzően árvízmentesített területrészekben előforduló különálló, fátlan élőhelytípusokba (különböző gyeptípusok állományaiba) tagozódó, egyes tájrészletek mozaikos karakteréhez nagymértékben hozzájáruló, kis területű (0,1–5,0 ha közötti kiterjedésű), spontán felverődött vagy telepített, erdőtervezetlen – sok esetben utak és csatornapartok mellett megtalálható – facsoportokat, fasorokat, erdőfoltokat foglalja magába. Ezen felül különleges esetként (a méretesebb faállomány hiánya miatt, de elszórtan valamennyi fás növényzetet mindig tartalmazva) ide tartoznak az erdőtervezett területek vágásterületei és folyamatban levő erdőfelújításai. A facsoportokat-fasorokat általában gyorsan növvő, öshonos fafajok (törékeny fűz, fehér fűz, szürke nyár, mézgás éger) alkotják, de kisebb számban idegenhonos elemek (nemesnyárasok, akác, zöld juhar) is elegyedő vagy domináns fafajok lehetnek. A kezelési egységhez tartozó állományok területi aránya nem jelentős (2,22%), a különálló facsoportok-fasorok a kesznyéteni ártéri öblözetben („Karikatöltés-köze”) ugyanakkor kiemelkedő természetvédelmi jelentőséggel bírnak. Több

jelölő faj pihenő, várta illetve éjszakázóhelyként használja a kezelési egységgel lehatárolt területrészeket.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett jelölő madárfajok:
  - fészkelő/állandó: parlagi sas (*Aquila heliaca*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), szalakóta (*Coracias garrulus*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), kerecsensólyom (*Falco cherrug*), kék vércse (*Falco vespertinus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), kis örgébics (*Lanius minor*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*), barna kánya (*Milvus migrans*)
- érintett egyéb, jelentős fajok: lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), fekete harkály (*Dryocopos martius*), kék galamb (*Columba oenas*)
- élőhelyek: NÖSZTÉP:
  - 4501 – Pusztavágás
  - 4502 – Folyamatban levő felújítás
  - 4600 – Máshová nem besorolható fás szárú növényzet

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Erdőgazdálkodás:

- A facsoportok, fasorok, erdőfoltok, erdősávok erdőtervezetlen jellegének megtartása, legfeljebb szabad rendelkezésű erdőként való nyilvántartásba vétele.
- A facsoportok, fasorok, erdőfoltok, erdősávok háborítatlan, kezeletlen állapotban, fakitermelés nélküli fenntartása (az őshonos lombos fafajok állományában minden esetben; egyéb esetekben mindenütt, ahol csak lehetséges).
- A facsoportok, fasorok, erdőfoltok, erdősávok kizárólag idegenhonos fafajok eltávolítását szolgáló, mérsékelt volumenű, vagy több részletben elvégzett, ütemezett beavatkozásokkal való érintése (őshonos fafajok által dominált, de idegenhonos fafajokat is tartalmazó állományokban).
- Kiterjedtebb, őshonos vagy idegenhonos fafajú, a magas tőszám miatt nevelővágással éríthető/érítendő erdőfoltok, erdősávok mérsékelt volumenű, az őshonos elemeket, a nagyobb koronájú, böhönc jellegű törzseket és az odvas fákat megtartó, illetve előtérbe helyező tisztítása és/vagy gyérítése (fiatal és középkorú, szerkezetjavításra szoruló állományokban).
- Kiterjedtebb, idegenhonos fafajokból álló erdőfoltok, erdősávok (akácok, nemesnyárasok) fokozatos, több lépcsőben való (fészkelésre alkalmas, középkorú-idős frakció jelenlétét mindig biztosító, az őshonos fajú egyedeket megkímélő) kitermelése (fásításból vagy szabad rendelkezésű erdőből való kitermelés), az érintett területek felújításával, őshonos lombos fafajok (szürke nyár, fekete nyár, törékeny fűz, fehér fűz, vénicszil, magyar kőris, kocsányos tölgy) ültetésével (védett természeti területen kötelező, egyéb területeken ajánlott jelleggel).
- Közösségi jelentőségű madárfajok fészkelése esetén a facsoportok, fasorok, erdőfoltok, erdősávok területén és azok szűkebb környezetében (szükség szerint) a gazdálkodási tevékenységek időbeli korlátozása: kerecsensólyom esetében a február 15. és július 15. közötti, parlagi sas esetében február 1. és augusztus 15. valamint szalakóta esetében az április 1. és július 30. közötti időszakban.

- Az időbeli korlátozások területi hatályának meghatározása és érvényesítése: a kerecsensólyom fészke körül 300 m-es sugarú körön belül, a parlagi sas esetében 300-600 m-es, míg a szalakóta fészke körül 50 m-es sugarú körön belül.
- A kerecsensólyom és a parlagi sas aktívan használt és lakatlan (de jó állapotú) fészkeinek, váltófészkeinek kímélete, indokolt esetekben a fészkek szűkebb környezetének (100 – 300 m-es sugarú kör) véghasználati jellegű munkák és egyéb drasztikus beavatkozások nélkül történő megtartása (változtatási tilalom; a nem véghasználati jellegű fakivágások egyedi szempontok alapján bírálандók el).
- A szalakóta aktívan használt és lakatlan (természetes és mesterséges) fészkekodvainak kímélete, indokolt esetekben az odvak szűkebb környezetének (50-es m sugarú kör) véghasználati jellegű munkák és egyéb drasztikus beavatkozások nélkül történő megtartása (változtatási tilalom; a nem véghasználati jellegű fakivágások egyedi szempontok alapján bírálандók el).
- Az idegenhonos fafajokról őshonos fafajokra váltás folyamatában a vegyszerhasználat minimalizálása, a kezelések fokozatos, kíméletes, főként mechanikai úton való végrehajtása.
- A facsoportok, fasorok, erdőfoltok, erdősávok őshonos cserjeszintjének megtartása és megsegítése (ha van), illetve ültetéssel történő kialakítása (ha nincs). Az idegenhonos cserjefajok (gyalogakác) alkotta cserjefoltok átalakítása a spontán megjelent őshonos fajú cserjék megsegítésével, vagy ültetéssel.
- Az esetleges cserjetelepítések során alkalmazandó cserjefajok: rekettyefűz, veresgyűrű som, kányabangita, fekete bodza (nedvesebb, üdébb termőhelyeken), egybibés galagonya, kökény, gyepürózsa (szárazabb termőhelyeken).
- Laza hálózatban (legalább 0,8–1,0 km távolság megtartásával) szalakóta odúk (D-típusú mesterséges költőládák) kihelyezése a facsoportok, fasorok, erdőfoltok, erdősávok szélső fáira, 3–5 m magasságban. Vércsetelep létesítése (odú és tálcák kihelyezéssel) is javasolt a korábban eltűnt fészkelő állományok visszatelepítésére.
- A kezelési egység alá tartozó élőhelyekhez hasonló, őshonos fafajok alkotta élőhelyek kialakítása (mozaikosan-foltosan) a KE-4 kezelési egység (mocsár- és láprétek, kaszálórétek, szikes rétek) alá vont (jobbára kaszálással és legeltetéssel hasznosított, a kesznyéteni ártéri öblözet jelentős részén erősen fátlan) területeken.
- Az esetleges ültetések/telepítések során alkalmazandó fafajok: törékeny fűz, fehér fűz, szürke nyár, fekete nyár, mézgás éger, vénicszil, magyar kőris (nedvesebb, üdébb termőhelyeken), kocsányos tölgy, mezei szil, vadkörte (szárazabb, szikes termőhelyeken).
- Erdőtervezett területeken (vágásterületeken, felújítás alatt álló területeken) a visszahagyott őshonos lombos faegyedek, hagyásfák megtartása, illetve megsegítése az ápolási és állománynevelési munkák során.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 69/2016. (X. 14.) FM rendelet a Közép-Tiszai Erdőtervezési Körzet területén a kezelési egységgel lehatárolt (egyébként sem erdőtervezett) területekre specifikus előírásokat nem tartalmaz.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). <i>[Megjegyzés: az őshonos fajú cserjés erdőszegélyek megtartása a kis őrgébics és a karvalyposzáta védelme érdekében.]</i>
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. <i>[Megjegyzés: a nagyobb koronájú, böhöncös fák meghagyása a kerecsensólyom érdekében; az állományok szegélyében levő odvas fák kímélete a szalakóta alkalmas fészkelőhelyeinek biztosítása érdekében.]</i>
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E26	Az előhasználatok során az elegyfajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználatánál során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. <i>[Megjegyzés: az odvas és kéreglevált fák, biotópfák, böhöncök meghagyása.]</i>
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. <i>[Megjegyzés: fakitermelési, illetve fakivágási lehetőség a kerecsensólyom és parlagi sas fészkelőhelye közelében.]</i>
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználatánál és felújításánál során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megővése.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználatánál során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	• Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember.
	• Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
	• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	• Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
	• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
E88	Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. [Megjegyzés: fakitermelési, illetve fakivágási lehetőség a kis őrgébics, a szalakóta és a karvalyposzáta fészkelőhelye közelében.]
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.
E97	Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, odvas fák megtartása) a gazdálkodási

jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Megemlítendő viszont, hogy élőhelyfejlesztési célzattal, ültetéssel és szükség esetén mechanikai védelemmel hasonló (őshonos fafajú) állományok alakíthatók ki a KE-4 egység alatt szerepeltetett területeken (mocsár- és láprétek, kaszálórétek, szikes rétek).

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (művelésiág váltás, más célú hasznosítás, telephely kialakítás) nem javasolt. A meglevő, szomszédos, vagy keresztező földutak karbantartása, felújítása – idegen anyag (különösen építési hulladék) elhelyezése nélkül! – szükség szerint elvégezhető, az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem járhat együtt az utak szélesítésével.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A jobbára őshonos fafajokból, kisebb hányadban idegenhonos fafajokból álló facsoportok, fasorok, erdőfoltok, erdősávok a tervezési terület csekély hányadát teszik ki, de természetvédelmi szempontból komoly jelentőséggel bírnak. Az erdőtervezetlen, jellemzően hasznosítás nélküli fás frakció mentett oldali helyzetben (a kesznyéteni ártéri öblözetben, az ún. Karikatöltés-közén), részben ártéri jellegű növényzetbe, részben fátlan agrártájba ágyazottan fordul elő. A kezelési javaslatok a mozaikos tájak fás frakciójának megtartását, a kapcsolódó közösségi jelentőségű madárfajok fészkelőhelyének, élőhelyének megtartását biztosítják. A javaslatok elsősorban a természetvédelmi szempontokra (fészkelésre alkalmas fa vagy cserjeszint jelenléte) fókuszálnak, különös tekintettel a tényre, hogy az állományokat magába foglaló gyepterületek (mint mátrix) zömmel természetvédelmi érdekeltsgű szervezetek (Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Tiszatáj Közalapítvány) kezelésében vannak.

3.2.1.8. KE-8 kezelési egység: Szántóterületek

a) A kezelési egység meghatározása:

Ide tartoznak a szántó művelésben lévő területek, beleértve a nagyobb kiterjedésű, a Natura 2000 terület északi-északkeleti részén található peremhelyzetű intenzív művelésű szántókat, a Tiszalúc határában lévő, átlagosan kisebb táblákból álló, részben extenzív szántókat és a terület belsejében található, gyepek által körülvett, zárványhelyzetű szántókat. A KE összkiterjedése jelentős, összesen 1028 hektár, ami a tervezési terület mintegy 16%-a.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett jelölő madárfajok:
  - vonuló/telelő: csörgő réce (*Anas crecca*), tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), nagy lilik (*Anser albifrons*), nyári lúd (*Anser anser*), kis lilik (*Anser erythropus*), parlagi pityer (*Anthus campestris*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), békászó sas (*Aquila pomarina*), vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), szalakóta (*Coracias garrulus*), haris (*Crex crex*), kerecsensólyom (*Falco cherrug*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*), kis örgébics (*Lanius minor*), nagy goda (*Limosa*

limosa), barna kánya (*Milvus migrans*), pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), réti cankó (*Tringa glareola*)

- érintett egyéb, jelentős fajok: vetési lúd (*Anser fabalis*), kék galamb (*Columba oenas*), nagy kócsag (*Egretta alba*), vándorsólyom (*Falco peregrinus*), daru (*Grus grus*), aranylile (*Pluvialis apricaria*)
- élőhelyek: NÖSZTÉP: 2100 – Szántóföldek

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A nagyobb kiterjedésű, peremhelyzetű szántókon általánosságban javasolt a szántóművelés fenntartása, ugyanakkor a vizes élőhelyek és a terület jelölő madárfajainak védelme érdekében a Natura 2000 területen belül az extenzív szántóművelést kell előnyben részesíteni és célállapotként megjelölni. Az extenzív művelés átlagosan kisebb területű egyben művelt (illetve egyféle művelési igényű kultúrákkal beültetett) táblákat, csökkentett gépmozgást és csökkentett növényvédőszer- és tápanyag-kijuttatást jelent. Ehhez igazodva zömében olyan egyéves, illetve évelő kultúrák termesztése javasolt, amelyek a csökkentett kemizálás, továbbá a madárvédelmi okokból történő esetleges időbeni korlátozások mellett is gazdaságosan termeszthetők. Az extenzív szántóföldi műveléssel kialakítható heterogén mezőgazdasági környezet a költő és táplálkozó madárfajok állományai számára általánosan kedvező környezeti feltételeket biztosít közösségi jelentőségű fajok, gyakoribb védett madárfajok, illetve apróvad-fajok számára.

A jelentős vegyszer- és tápanyagigényű, valamint csak öntözés mellett termeszthető kapás kultúrákat (kukorica, napraforgó, kertészeti kultúrák, cukorrépa, cukorcirok), valamint a repcét a Natura 2000 terület határain belül nem javasolt termesztetni. Terjedő gyakorlat a szántók betakarítás utáni általános gyomirtása, amely nem egyeztethető össze sem a madárvédelmi terület természetvédelmi célkitűzéseivel, sem a vizes élőhelyek védelmével. Ezért legalább az országos természetvédelmi oltalom alatt álló szántó művelésű területeken szükséges a vegyszerhasználati engedélyek felülvizsgálata.

A tervezési terület központi részén, illetve a déli részein található gyepekkel körülvett gyenge termőképességű zárványszántók esetében a visszagyepesítést és gyepként történő hasznosítást jelölhetjük meg célállapotként.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A védett területeken a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. rendelkezéseit szükséges figyelembe venni. Tekintettel a Vtv. 79. § (1) h) pontjára, valamint a Vhr. 82/A. § (3) bekezdésére, vadriasztó láncot vagy egyéb hanghatáson alapuló vadriasztó eszközt szálás- és tömegtakarmányok, pillangósok, őszi és tavaszi keveréktakarmányok, valamint a gyepterületek művelése és betakarítása során kötelező alkalmazni.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Szántókra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
SZ01	Napnyugtatótól napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve kaszálás azonnali felfüggesztése, majd haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság tájékoztatja a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
SZ13	Szántóföldön trágyaszarvas nem alakítható ki.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ35	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyagmennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ38	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása javasolt fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálás pillangós takarmánynövény (szálás pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugor, legfeljebb 25% egyéb kultúra.
SZ43	Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény nem telepíthető.
SZ45	Öntözés nem megengedett.
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.
SZ63	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés nem megengedett.
SZ69	A betakarítást végző gépek sebessége nem haladhatja meg a 10 km/h-t.
SZ73	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 40 hektár.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok” bekezdésben megadott javaslatok egyben élőhelyfejlesztési javaslatnak is minősülnek.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A szántók madárvédelmi szerepe elsősorban a táplálékforrás biztosítása egyfelől a táplálkozó ragadozók (pl. rétisas, parlagi sas), másfelől pedig a vonuló vadludak, récék számára. Mindezek figyelembevételével szükséges egy a vizes élőhelyek védelmét szolgáló, extenzív (pl. rovarirtást, rágcsálóirtást nagyrészt mellőző), ugyanakkor a madárfajok táplálkozásához is hozzájáruló szántóművelést beállítani a területen. A javaslatok ennek érdekében születtek. Az rossz termőhelyi adottságú szántók művelése indokolatlan terhelést jelent a környező gyepekre, vizes élőhelyekre – ezek esetében javasoljuk a visszagyepesítést.

3.2.1.9. KE-9 kezelési egység: Tanyák, telephelyek, egyéb kultúrterületek

a) A kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a különböző arányban beépített területek, valamint az ültetvények és gyümölcsösök, a más kezelési egységekbe ékelődő, mikroélőhelyekként is tekinthető állattartó telepek és tanyák, a hozzájuk tartozó kertekkel, ültetvényekkel. Ide tartoznak továbbá az üdülőtelepek (pl. Bárányszeg), illetve a területen található ipari létesítmények kiszolgáló épületei és ezek környezete.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett jelölő madárfajok:
  - fészkelő/állandó: fehér gólya (*Ciconia ciconia*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)
- élőhelyek: NÖSZTÉP:
  - 1110 – Alacsony épület
  - 1410 – Zöldfelületek mesterséges környezetben fákkal
  - 1420 – Zöldfelületek mesterséges környezetben fák nélkül
  - 2220 – Gyümölcsösök, bogyósok és egyéb ültetvények
  - 2310 – Komplex művelési szerkezet épületekkel
  - 2320 – Komplex művelési szerkezet épületek nélkül

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A tanyákra, üdülőtelepekre, állattartó telepekre jellemző facsoportok, ligetek olyan mikroélőhelyek, amelyek az árkokkal, mezsgyékkel, fasorokkal, időszakos vizes élőhelyekkel együtt az agrárterületek ökológiai hálózatának fontos részét képezik. Megóvásuk, a használaton kívüli területeknél az elművelés megakadályozása a legfontosabb javaslat. Az inváziós fajok esetleges terjedését meg kell akadályozni, az inváziós faegyedeket célzott módszerekkel el kell távolítani.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (Megjegyzés: a tanyahelyek részét képező, kezelt szérűskertekre vonatkozó javaslat).

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az inváziós fajok egyedeit célzott módszerekkel el kell távolítani, az eltávolított, illetve más okból megszűnő fás élőhelyeket őshonos fafajokkal szükséges pótolni, felújítani.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A beépített, burkolt felületek növelése nem javasolt. Egyéb, gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A mezőgazdasági élőhelyeken fellelhető, részben mesterséges/beépített környezethez kapcsolódó táji elemek (mezsgyék, fa- és bokorcsoportok, tanyahelyeken található facsoportok, ligetek) élőhelyi és fajmegőrzési szempontból is jelentőséggel bírnak. Ezen táji elemek kiterjedése országos szinten – részben az agrártámogatások kedvezőtlen mellékhatásaként – jelentősen csökkent, megőrzésük és esetleges pótlásuk fontos természetvédelmi cél.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Erdős élőhelytípusok esetében rekonstrukciós munkák elsősorban az idegenhonos fafajok (elsősorban nemesnyárasok, akácok, zöld juharosok) állományainak fokozatos, időben ütemezett átalakításával, felszámolásával történhetnek. Emellett élőhelyfejlesztésként kezelhető a KE-7 alá sorolt erdőfoltok, erdősávok, fasorok, facsoportok, cserjések területének nyílt gyepes élőhelyeken (Karikatöltés-köze), mozaikos elrendezésben való bővítése, növelése.

A szántóterületek esetében – kiemelten a gyepék közé ékelődő parcellák esetében – a visszagyepesítés megvalósítása javasolt, de a mélyfekvésű részeken a vizes élőhelyek kialakítása is támogatott (pl. belvizek összevezetésével időszakos víztestek kialakításával).

A részletesebb élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a fenntartási terv munkarész 3.2.1. pontja alatt, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtunk.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Speciális fajvédelmi intézkedések az alábbi jelölő státuszú, közösségi jelentőségű madárfajok védelme érdekében fogalmazhatók meg:

- kerecsensólyom (*Falco cherrug*), kék vércse (*Falco vespertinus*) - (érintett kezelési egységek: KE-4, KE-7, KE-8):

Költőládák kihelyezésével, karbantartásával a fajok fészkelőállományai megerősíthetők (a traverzeken a kerecsensólyom érdekében javasolt ez a tevékenység, míg a kék vércse esetében vércsetelep kialakítása javasolt (ládák és odúk kihelyezése). Utóbbi faj esetében a megfelelő élőhelyek (gyeppel érintkező facsoportok) hiánya miatt a tevékenységet javasolt kiegészíteni fásítással, facsoportok kialakításával, meglévők erősítésével.

- szalakóta (*Coracias garrulus*) - - (érintett kezelési egységek: KE-4, KE-7, KE-8, KE-9):

Mivel az idős, odvas fák száma nagyon lecsökkent a tervezési területen, ezért mesterséges, „D” típusú odúk kihelyezésével erősíthető a lokális állomány. A sikeres vadászat elősegítése érdekében az olyan gyepterületeken, ahol sem fák, sem oszlopok nincsenek, ún. „T” fák kihelyezésével segíthetjük a madarakat. Ezen akciók sikerrel valósultak meg „a szalakóta védelme a Kárpát-medencében (LIFE13/NAT/HU/000081)” elnevezésű projekt keretében.

- fehér gólya (*Ciconia ciconia*) - (érintett kezelési egységek: KE-9):

A fészkelőhelyekkel kapcsolatos fajvédelmi intézkedések a tervezési területen kívül található belterületekhez köthető. A villamos hálózatokon különös jelentősége van a fészekmagasítóknak a vezetékleszakadások és zárlatok megelőzése miatt. A feladatot az áramszolgáltatóval egyeztetve, előzetes tervezést követően javasolt megvalósítani.

- haris (*Crex crex*) - (érintett kezelési egységek: KE-3, KE-4):

Ennek a földön fészkelő guvatfélének a védelme érdekében kiemelt jelentőségű feladat a fészkelőhelyként szolgáló nedves rétek megfelelő mennyiségű vízzel való ellátása, ill. a sikeres költéséhez elengedhetetlen a területen sajnos nagyszámban előforduló predátorok (róka, aranyakál, vaddisznó) állományának szabályozása. Az éneklő kakasok alapján következtetni lehet a területen költő egyedek számára. Ahol ezek alapján feltételezhető a madarak fészkelése, ott a kakasok bemért éneklési helye körül védőzónákat alakítunk ki, így lehetséges a területen előforduló fészkelők kikaszálás elleni védelmét biztosítani.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen élőhelytérképezés zajlik, a terület 5×5 km-es NBmR kvadráttal (azonosítója: T5x5_074) fedt át (az utolsó térképezés éve: 2020). Az NBmR protokoll alapján a következő térképezés 2030-ban esedékes. Az élőhelyek változása, átalakulása fontos indikátorként szolgálhat a madárfajok állományadatainak változásánál (pl. vizes élőhelyek, fás vegetáció kiterjedésének változása).

A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2015-2018-as felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű jelölő fajok állományának nyomon követése. A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai (Természetvédelmi Őrszolgálat) által gyűjtött észlelési adatokon túl, szükséges egységes módszertannal folytatott felmérések folytatása, illetve elindítása.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) által kidolgozott Mindennapi Madaraink Monitoringja (MMM⁷) keretében 2020-ban kezdődtek felmérések (a felméréendő terület 2,5 x 2,5 km nagyságú). A madarak számlálását minden fészkelési időszakban két alkalommal kell elvégezni. Az első felmérési napnak április 15. és május 10. között, a másodiknak május 11. és június 10. között kell lennie úgy, hogy a két felmérési nap között legalább 14 napnak kell eltelnie. Mindkét alkalommal, a 15 pont felmérését reggel 5 és délelőtt 10 óra között kell elvégezni. A MAP (Madáratlasz Program) program keretében is történnek felmérések, 2021-től kezdődően havonta 2 UTM négyzetben történik felmérés a tervezési területen. Ezen kívül folyik a „Ritka és telepesen fészkelő madarak monitoringja” (RTM) szintén a természetvédelmi őrszolgálat munkatársai által (fokozottan védett ragadozómadarak, gémfélék, haris, gólyák stb.).

A tervezési területen található Tiszalúci gyűrűzőtábor 2014 óta működik. A mintavételezés a július-augusztus fordulóján lévő két hétben van, valamint 2020 ősze óta minden hónapban van legalább egy nap gyűrűzés a területen. 2020. óta van Állandó Ráfordítású Gyűrűzés (CES) mintavételezési protokollt követő gyűrűzés is, aminek a protokollja az az alábbi honlapon érhető el:

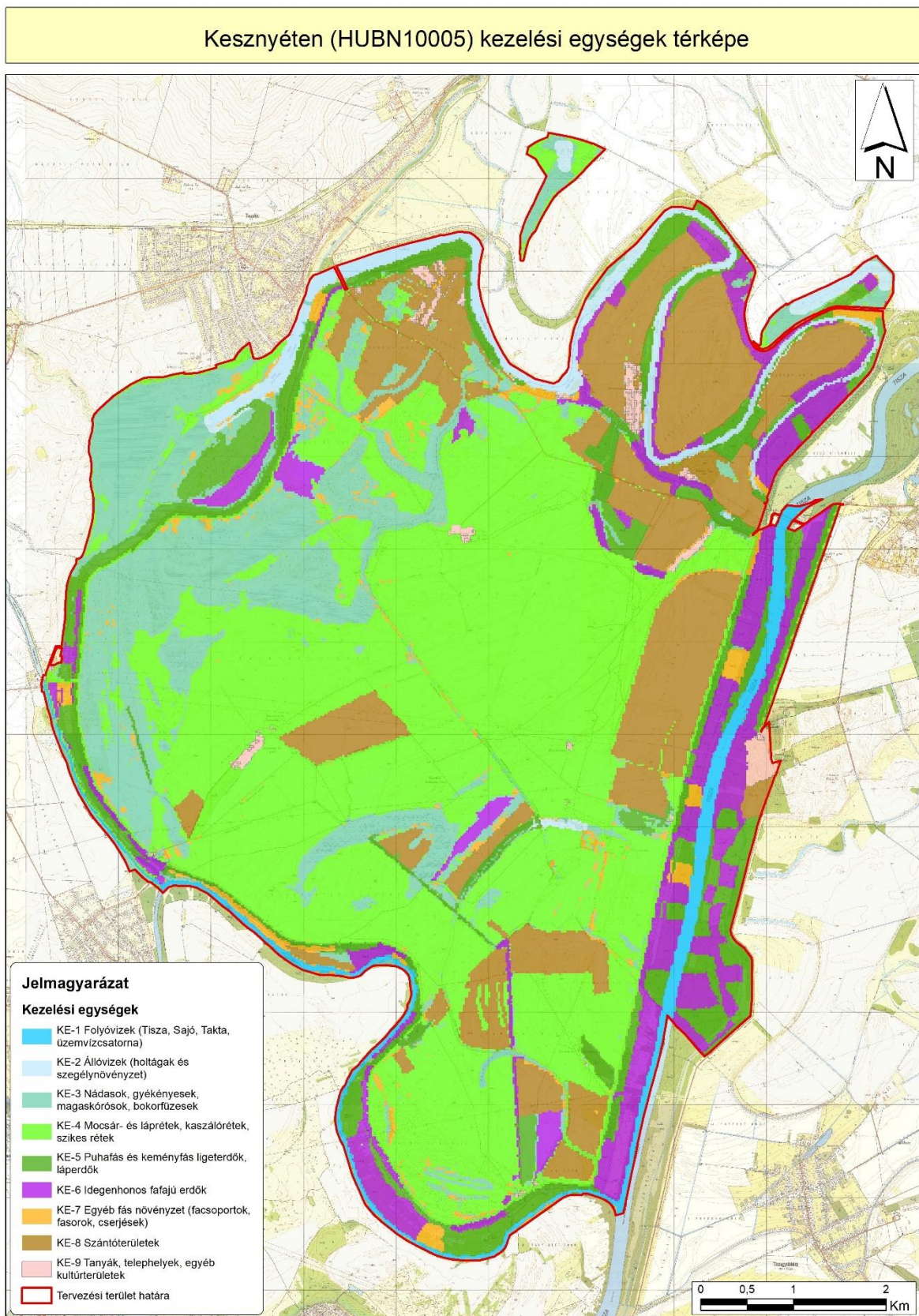
https://www.mme.hu/sites/default/files/binary_uploads/6_termeszetvedelem/madargyuruzesi_kozpont/madargyuruzesi_kozpont_szabalyzatai_20220216.pdf

---

⁷ A program elérhetősége: <https://madarszamlalok.mme.hu/hu>

3.2.5. Mellékletek

A kezelési egységek lehatárolását mutató térkép:

A kezelési egységek összefoglaló táblázata és területkimutatása:

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)
KE-1	Folyóvizek (Tisza, Sajó, Takta, üzemvízcsatorna)	147,04
KE-2	Állóvizek (holtágak és szegélynövényzet)	197,18
KE-3	Nádasok, gyékényesek, magaskórósok, bokorfüzesek	966,91
KE-4	Mocsár- és láprétek, kaszálórétek, szikes rétek	2 679,84
KE-5	Puhafás és keményfás ligeterdők, láperdők	592,97
KE-6	Idegenhonos fafajú erdők	534,05
KE-7	Egyéb fás növényzet (facsoportok, fasorok, cserjések)	141,34
KE-8	Szántóterületek	1 036,17
KE-9	Tanyák, telephelyek, egyéb kultúrterületek	57,46

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, tehát a területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Korm. rendelet az irányadó. A tervezési terület érinti a Kesznyéteni Tájvédelmi Körzetet, illetve a Tiszadobi-ártér természetvédelmi területet, de rendeletben kihirdetett természetvédelmi kezelési terv nincs érvényben egyik területnél sem. A tervezési terület adottságait tekintve agrárterületnek tekinthető. Az erdőterületek, fasorok, facsoportok és mélyebb fekvésű területek (holtágak, mocsarak, csatornák, árkok) kivételével a parcellák támogathatók a Mezőgazdasági Parcella-azonosító Rendszerben (MePAR). A Magyar Állam tulajdonában lévő, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában szereplő területek jelentős része haszonbérlet keretében kerül hasznosításra. A szerződések legnagyobb részét 5 évre kötötték, 2020. december 31-én lejártak, azonban meghosszabbításra kerültek 2021. december 31-ig. A tervezési terület részben érinti a Taktaköz Magas Természeti Értékű Területet (MTÉT). Az MTÉT területek kijelöléséről, lehatárolásának módjáról az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló, mai napig hatályos 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet gondoskodik. A támogatásra jogosult immár MTÉT területen az érdeklődők önként vállalhatnak emelt szintű és emelt támogatási összegű szántóföldi és gyepterületeket célzó tematikus előírás-csoportokat, miközben az agrár-környezetgazdálkodási intézkedések további lehetőségei is adóttak számukra.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végeztével – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. és 2022. évre átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2023-tól indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben a résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírás csoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítás) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A Közös Agrárpolitika támogatási rendszerének fent említett átmeneti időszakában az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések és az ökológiai gazdálkodás támogatására vonatkozó kifizetések 2021. év végén három éves kötelezettségvállalási időtartammal ismételten meghirdetésre kerültek, a korábbi támogatási feltételek és előírások minimális módosításával.

A terület adottságai (ingatlan- és erdészeti nyilvántartás, tulajdonviszonyok) függvényében az alábbi releváns, a tervezési területen is elérhető támogatások adhatók meg:

KAP II. pillér

Élőhelykezeléssel összefüggő mezőgazdasági támogatások

- 1) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 2) VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 3) VP-4-10.1.1-21 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 4) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 5) VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 6) VP-4-11.1.-11.2.-21 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 7) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 8) VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

Erdészeti támogatások

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- 3) VP5-8.1.1-16 Erdősítés támogatása
- 4) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
- 5) VP5-8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
- 6) VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése
- 7) VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése
- 8) VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
- 9) VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
- 10) VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek
- 11) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

- 12) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A tervezés megalapozása során a következő, agrártámogatások szempontjából releváns veszélyeztető tényezők kerültek beazonosításra:

1. Vízhány (közvetlen emberi beavatkozáson alapuló és klímaváltozás eredetű)
2. Intenzív szántóföldi kultúrák jelenléte és terjedése
3. Inváziós lágyművelés- és fásszárú növényfajok jelenléte
4. Gyepes élőhelyek kezelésének elégtelensége (kaszálás kedvezőtlen hatásai, alulhasznosítás, alullegetetés)
5. Fészkelésre, odúkészítésre alkalmas egyedülálló faegyedek/fasorok hiánya
6. Erőltetett szántóművelésben tartás az arra alkalmatlan területeken

Az ezen veszélyeztető tényezők együttes kezelésére alkalmas agrártámogatási rendszer kialakítása érdekében a jelenleg ismert támogatási szerkezet több ponton, egymással összefüggésben történő módosítása javasolt. A Közös Agrárpolitika ún. zöld felépítményében az alábbi beavatkozások körében szükségesek módosítások:

Emelt szintű kondicionalitás

Az emelt szintű kondicionalitás számos garanciát teremt a mezőgazdasági tevékenység környezeti kockázatának csökkentése érdekében, melyek között a közösségi jelentőségű fajok és az élőhelyek védelmét segítő előírások is találhatóak. A gyepterületek védelme a tervezési területen a vonatkozó jogszabályok alapján a művelési ág váltás engedélyhez kötésével megoldottnak mondható. Mindemellett indokolt lehet az emelt szintű kondicionalitás kiegészítése a gyep arányának gazdaság szintű megőrzésének követelményével (a jelenlegi országos szint helyett).

Az elmúlt időszak támogatási és földhasználati adatainak vizsgálatával megállapítható, hogy a természetvédelmi szempontból indokolt földhasználat-váltás (szántó-gyep, szántó-vizes élőhely) az önkéntes támogatási formák elérhetősége ellenére nem mozdult előre. A következő támogatási időszak alapkövetelményei között az erőltetett művelésben tartott szántóföldeken a magas értékű és környezeti szempontból kockázatos természetű növénykultúrák (pl. kukorica, napraforgó, repce) körének, vagy a művelés módjának (forgatásos talajművelés) tilalma indokolt lehet.

Agro-ökológiai támogatható területek bevezetése és kiterjesztése

A következő támogatási periódus lehetővé teszi a gazdálkodáshoz kapcsolódó nem termelő területek támogatási jogosultságának megteremtését. Ezzel a fontos lépéssel az érintett gazdálkodók anyagi érdekeltsége megteremthető a jelenlegi területeik határán található, vagy abba beékelődő természetes, természetközeli élőhelyfoltok fenntartásában. Ez különösen a zárvány gyepfoltok és a víznyomás alatt álló területrészek esetében hozhat változást és eredményezheti ezen veszélyeztetett élőhelyfoltok hosszútávú fennmaradását.

Az agro-ökológiai támogatható területek kialakítása az erőltetett szántóföldi művelésben tartás megszüntetése tekintetében is jelentős lehet. A földhasználat-váltás során a megszokott szántóföldi növénytermesztési gyakorlat megváltozik, részben teret adva a természetes folyamatoknak. Ennek eredményeképpen az érintett területek ideiglenesen – vagy akár hosszabb távon is – gyomosodhatnak, vízborítás alatt lehetnek vagy egyéb módon olyan változásokon eshetnek keresztül, melynek következtében közvetlen területalapú támogatási

formák egyes jogosultsági követelményeinek nem képesek megfelelni. Ez az állapot támogatáscsökkenéssel járhat a gazdálkodó számára, melyet az új típusú támogatható területek bevezetése megszüntethet.

Agro-ökológiai alapprogram előírásai

A KAP Stratégiai Terv támogatási ciklusának egyik legjelentősebb intézkedése az ún. agro-ökológiai alapprogram lehet, mely a gazdálkodók önkéntes környezeti vállalásait éves területalapú kifizetések keretében támogatja. Az előírások kidolgozása során a tervezési terület természetvédelmi célkitűzéseit nagyban szolgálná a szántóföldi művelés intenzitását visszafogó, valamint az időszakos vízborítás megőrzését ösztönző önkéntes vállalások megfelelő súllyal történő megjelenítése. Jelentős hatása lehet a gyepterületek alulhasznosítására az őshonos haszonállatfajtákkal történő legeltetés támogatás ezen a rendszeren keresztül.

Nem termelő beruházások támogatása

A földhasználat-váltás megvalósításában nagy szerepe van azoknak az önkéntes támogatási formáknak, melyek a szántóföldi művelésből kivonandó területeken új, hosszútávon fenntartható földhasználati – pl. természetes és természetközeli gyepek, vizes élőhelyek vagy őshonos fafajú erdők - formák létrehozását segítik. Javasolt a földhasználatváltást segítő támogatási formák:

- gyeptelepítés,
- tartós zöldugar/méhlegelő telepítés,
- egyedülálló faegyedek és fészkelésre alkalmas fasorok telepítése,
- vizes élőhelyek vízkormányzási infrastruktúrájának kialakítása.

Natura 2000 mezőgazdasági területek kompenzációs kifizetései

A jelenleg gyepterületekre elérhető kifizetések jövőbeli alkalmazása az általános, a kedvező természeti állapot megőrzését szolgáló előírások pénzügyi kompenzációja szempontjából mindenképpen indokolt. A 28/2017. (X. 25.) számú Alkotmánybírósági határozatban a további művelési ágakra meghatározandó kötelező földhasználati előírások bevezetése és annak ellentételezése legalább a szántó művelési ágú területek esetében indokolt és a tervezési terület természetvédelmi célkitűzéseit is segítheti a jövőben.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatások

A tervezési folyamat során meghatározott kezelési előírások megvalósulásának legfontosabb támogatási eszköze az agrár-környezetgazdálkodási támogatások rendszerében keresendő. A horizontális agrár-környezetgazdálkodási kifizetések biodiverzitás védelme tekintetében releváns választható előírásaival kiegészítve széles körben elérhető a gazdálkodók számára. A Taktaköz Magas Természeti Értékű Terület természetvédelmi célú tematikus előíráscsoportjai a madárvédelmi intézkedések hatékony kiegészítői lehetnek. A földhasználatváltás megvalósításának segítése érdekében hosszútávú, akár tíz éven túlmutató kötelezettségvállalási időtartammal jellemezhető tematikus előíráscsoportok bevezetése indokolt, mellyel biztosítható az érintettek számára az extenzívebb hasznosítási módokból eredő bevételkiesés kompenzációja.

A 2021-2027 időszakban az elérhető MTÉT tematikus előíráscsoportok által támogatható területek az alábbiak szerint alakulnak:

Pályázható MTÉT tematikus előírás csoport (TECS)	támogatható terület (ha)
MTÉT kékvércse-védelmi szántó	527 ha
MTÉT hegy- és dombvidéki madárvédelmi szántó	4145 ha
MTÉT hegy- és dombvidéki madárvédelmi gyep	4361 ha
Támogatható terület összesen	4394 ha

3.3.2. Pályázatok

Megvalósult természetvédelmi célú projektek a tervezési területen:

Az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság (Miskolc) gesztorságában valósult meg a *Takta-övesatorna természetvédelmi rehabilitációja Kesznyéten és Tiszalúc között 2011-2013. között* (KEOP-3.1.2/2F/09-2010-0017⁸). A projekt általános célja a Takta-övesatorna "jó ökológiai állapotának" helyreállítása, az élővilág részére a jelenleginél kedvezőbb életér kialakítása és fenntartása. Közvetlen cél egy változatos élőhely kialakítása, mely a térségben előforduló Natura 2000 jelölőfajok létfeltételeit javítja. A pályázat keretében fenékgát építése valósult meg a 3+913 szelvényben, 3 nyílású, betétpallós elzárással.

A Parlagi sas védelme Magyarországon (LIFE10 NAT/HU/000019) projekt célkitűzéseinek elérése érdekében a nemzeti park igazgatóság természetvédelmi őrszolgálat a tervezési területen is előforduló parlagi sas (*Aquila heliaca*) territóriumok fokozott ellenőrzését és a veszélyeztető tényezők, különös tekintettel a mérgező esetek feltárását végezte (a projekt lezárult 2016-ban). A pályázat fenntartási szakaszában a természetvédelmi őrszolgálat munkatársai az elkészült protokollok alapján végzik a fészkelő állomány folyamatos monitorozását és – szükség esetén – ellátják a kármentesítő feladatokat. A pályázatban vállalt feladatok a projekt lezárulta után is folynak, a projektben elfogadott protokollokat követve.

A szalakóta védelme a Kárpát-medencében (LIFE13/NAT/HU/000081) projekt célja a Kárpát-medence szalakóta (*Coracias garrulus*) populációjának megerősítése és hosszú távú fenntartható védelmének megalapozása. A tervezési terület a fatelepítési, fészkelőhely-felmérési, valamint odúkihelyezési és monitorozási jellegű akciók által érintett (a projekt 2020 szeptemberében zárult).

Folyamatban lévő természetvédelmi célú projektek a tervezési területen:

Az Őshonos fajok a hazai erdőkbe – Tájidegen erdőállományok és fásítások átalakításának megkezdése, erdők természetvédelmi kezelése a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság területén (KEHOP-4.1.0-15-2016-00062) projekt keretében Tiszadob településhatárban, idegenhonos faállományok (elsősorban nemes nyárasok) átalakítása folyik (a projekt 2023. 09. 28-án zárul).

Tervezett jövőbeli természetvédelmi célú projektek a tervezési területen:

⁸ Projekt ismertető:

http://www.ekovizig.hu/Projektek/pdf/Takta_%C3%B6vcsatorna_rehabilit%C3%A1ci%C3%B3ja.pdf

A vizes élőhelyek, mocsarak vízutánpótlásának biztosítására komplex program kidolgozása szükséges a tervezési területen, melynek célja a sérülékeny élőhelyek vízutánpótlásának biztosítása. A projekt korai tervezési fázisban van jelenleg.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: <https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tertivevény	Üisz: 1251/1/2022 38 db levél kiküldése érintetteknek	2022.03.23
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 1251/2/2022.	2022.03.23
Önkormányzati tájékoztató fórum	Jelenléti ív, emlékeztető; BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám)	Üisz: 1251/11/2022.; 1251/22/2022. részvevők száma: 6 fő	2022.04.27
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek ; https://www.bnpi.hu/hu/felhivas/velemenyezhető-a-kesznyeten-hubn10005-terulet-natura-2000-fenntartasi-terve	2022.03.23

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	falugazdászok révén; Tiszatáj Közalapítvány
Erdőgazdálkodók	NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti ZRt.
Vadgazdálkodók	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Tánicsics Vadásztársaság • Taktaharkányi Takta Vt. • II. Rákóczi Ferenc Vt.
Vízgazdálkodók	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság • Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Horgász egyesületek	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Szabolcsi Halászati Kft. • Sporthorgász Egyesület Tiszalúc • Zabos Géza Horgászegyesület
Önkormányzatok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Kesznyéten község önkormányzata • Tiszaújváros város önkormányzata • Tiszalúc község önkormányzata • Tiszadob község önkormányzata
Hatóságok, természetvédelmi kezelő	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Hatósági Szolgálat • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdészeti Osztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
	Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály <ul style="list-style-type: none"> • Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdőfelügyeleti Osztály • Hajdú-Bihar Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság • Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
Civil szervezetek, köztestületek	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> a) Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Igazgatósága b) Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Igazgatósága c) OMVK Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezet d) OMVK Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területi Szervezet e) Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége
Kezelők, egyéb szolgáltatók	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> a) MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zártkörűen Működő Rt.
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet Katasztrófavédelmi Hatósági Szolgálat (Miskolc) 35500/3132/2022. ált. ikt. számú levelében adott tájékoztatást a tervezési terület vízgazdálkodási, árvízvédelmi jogszabályairól. A tájékoztatás alapján a tervdokumentáció „1.3.3.4. Vízgazdálkodás” fejezete kiegészült a tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról szóló 30/2008. (XII. 31.) KvVM rendelet 23. §-ának hivatkozásával (BNPI ikt. sz. 1251/5/2022.).

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály (Miskolc) BO/32/02470-2/2022. ikt. számon kiadott véleményében jelezte, hogy a „fenntartási tervben megfogalmazott kezelési javaslat, stratégia elősegíti a természetvédelmi célkitűzések megvalósítását. A Főosztály – illetékességi területét illetően – a fenntartási tervben foglaltakkal egyetért, annak elfogadását támogatja” (BNPI ikt. sz. 1251/18/2022.).

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály Örökségvédelmi Osztálya (Miskolc) BO/25/00826-2/2022 iktatási számon adott véleményt a

tervdokumentációval kapcsolatban. A vélemény alapján az alábbi pontosításokat hajtottuk végre a tervdokumentációban (BNPI ikt. sz. 1251/4/2022):

- a Natura 2000 terv „1.6 Egyéb védettségi kategóriák” fejezetben pontosításra kerültek az egyes régészeti lelőhelyek megnevezései, valamint nyilvántartási számai.
- a Natura 2000 terv „3.2 fejezet Kezelési javaslatok – C) Kötelezően betartandó előírások” pontja kiegészült az alábbiakkal: „A kiemelten védett régészeti lelőhelyet a földmunkával járó beavatkozásokkal el kell kerülni.”

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Földhivatali Főosztály (Miskolc) 19190/2022. ikt. számú levelében adott megállapította, hogy „a Kesznyéten különleges madárvédelmi terület Natura 2000 fenntartási terve ellen földvédelmi szempontból kifogást nem emelek”.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdészeti Osztály (Miskolc) BO/34/2133-2/2022. ikt. számú levelében adott véleményt. A véleményükben jelezték, hogy valamennyi erdős kezelési egységnél vannak olyan kezelési javaslatok, melyek meghaladják az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. tv. (Evt.) 28. §-ban előírt maximális mértéket. Így a hagyásfák 5%-os, illetve a holtfa 5 m³/ha mértéknél nagyobb visszahagyására csak az erdőgazdálkodóval való megállapodás alapján kerülhet sor. Jelezték, hogy egyezség hiányában erdészeti hatáskörben nem lehetséges ilyen mértékű korlátozások előírása az erdőtervekben. A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 1251/20/2022. ikt. számú levelében tájékoztatást adott a tervkészítés alapját képező jogszabályi környezetről (kiemelten a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4. § (5) pontjára), valamint megállapította, hogy az erdészeti hatóság felvetése összességében tehát nem áll ellentétben a fenntartási tervek tartalmával (a tervek tartalmának értelmezésével).

A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdőfelügyeleti Osztály (Debrecen HB/15-ERD/09297-2/2022. ikt. számú adott véleményt (BNPI ikt. sz. 1251/6/2022 illetve 1251/21/2022 - válaszlevél). Az észrevételek alapján a tervdokumentációban az alábbi pontoknál eszközöltünk változtatást:

- a puhafás erdőknél alkalmazható szálalóvágásra vonatkozó javaslat pontosítására került (3.2. kezelési javaslat fejezetben).
- A tűzpászták kialakítására vonatkozó előírás-javaslatra (GY15) vonatkozó javaslat pontosításra került.
- A Tiszadob 142/B erdőrésztetre vonatkozó kezelési javaslat pontosításra került, mivel az erdőállomány fafajösszetétele némileg eltér a kezelési egység többi állományától (itt döntő részben gyorsan növvő hazai nyáras állományról van szó (kocsányos tölgy eleggyel)

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály Földügyi Igazgatási Osztálya (Nyíregyháza) 26048/2/2022. ikt. számon kiadott véleményében jelezte, hogy „a Kesznyéten (HUBN10005) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási tervében foglaltak végrehajtása a termő föld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény hatálya alá tartozó termőföld igénybevitelével nem jár, termőföldet érintő jelentős hatást nem feltételez. A fentiek alapján a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal a Kesznyéteni Sajó-öböl (HUBN20060) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási tervével egyetért, azzal kapcsolatban földvédelmi szempontból észrevételt nem tesz”. (BNPI ikt. sz. 1251/3/2022.).

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály Földügyi Igazgatási Osztálya (Nyíregyháza) 26048/2. ikt. számon kiadott véleményében jelezte, hogy

„a Kesznyéten (HUBN1005) különleges madárvédelmi terület Natura 2000 fenntartási tervében foglaltak végrehajtása a termő föld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény hatálya alá tartozó termőföld igénybevételével nem jár, termőföldet érintő jelentős hatást nem feltételez. A fentiek alapján a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal a Kesznyéten (HUBN10005) különleges madárvédelmi terület Natura 2000 fenntartási tervével egyetért, azzal kapcsolatban földvédelmi szempontból észrevételt nem tesz”. (BNPI ikt. sz. 1251/3/2022.).

Az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság (Miskolc) É2022-1057-006/2022. ikt. számon adott véleményt (BNPI ikt. sz. 1251/10/2022). Az észrevételek alapján a főbb termvmódosítások az alábbiak voltak (BNPI ikt. sz. 1251/14/2022):

- Pontosításra került az Inérháti-főcsatorna vagyonkezelőjének a megnevezése (ÉMVIK) valamint a Taktaközi Vízgazdálkodási Társulat megszűnéséből keletkezett tulajdonosi változásokat is átvezettük.
- Törlésre kerültek a 355000/7597-6-2015.ált. sz. módosított árvízvédelmi szakasz üzemeltetésére és fenntartására vonatkozó előírások hivatkozásai.
- A hullámtérre – konkrétan a holtfa visszahagyására – vonatkozó E16 sz. előírás-javaslat pontosítására került egy magyarázó szöveg kiegészítésével: „E16 – A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. [Megjegyzés: a közösségi jelentőségű harkályfajok életfeltételeinek biztosítása érdekében került a javaslat megfogalmazásra. A hullámtéren a vízkárelhárítási feladatok biztosítása érdekében az álló holtfa visszahagyása a preferált].”

A Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság (Debrecen) K000598-0015/2022. ikt. számon kiadott véleménye alapján a tervdokumentáción változtatást nem eszközöltünk. A véleményező szervezet a megfogalmazott előírásokként értékelte, holott a tervdokumentáció hangsúlyosan kezeli a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontjában rögzített előírást, így kezelési előírás javaslatokat fogalmaz meg. A kötelezően betartandó előírásokra külön alfejezet lett összeállítva („3.2. Kezelési javaslatok - C) Kötelezően betartandó előírások”), ahová a szakági vízkár-elhárítási, vízgazdálkodási jogszabályi hivatkozások is beépültek.

A Sporthorgász Egyesület (Tiszalúc) véleményében jelezte, hogy a „Tiszalúci Holt-Tisza” különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületté való nyilvánítása nem elfogadható részükről. A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 1251/13/2022. ikt. számú levelében jelezte: „a természetvédelmi szempontok érvényesítése jelen tulajdonosi / kezelői körülmények között is megvalósítható, így a víztér különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületté való nyilvánítására vonatkozó bekezdést a tervdokumentációból töröltük”.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (Debrecen) a működési területét érintően megadta a az igazgatóság által használt térbeli és időbeli korlátozási javaslatokat. A tervkészítők megállapították, hogy a tervdokumentációban – a jelölő madárfajokra – megfogalmazott javaslatok jelentős részben egyeznek ezekkel a javaslatokkal, vagy annál szigorúbb javaslatokat (pl. védőzóna) tartalmaznak.

Tiszalúc Nagyközség Önkormányzata kérésére külön egyeztető fórum került megrendezésre Tiszalúcon 2022. április 27-én, melyben az önkormányzat által tervezett turisztikai fejlesztések érintettségét, megvalósíthatóságát tekintették át. Az Tiszalúc Önkormányzatunk gazdasági programjának rövid-, közép- és hosszú távú tervei között szerepelnek a tiszalúci Holt-Tisza és közvetlen környezetének fejlesztésére irányuló gazdasági- és turisztikai célú

fejlesztések. A fejlesztések jelentős része nem a tervezési területen tervezett (lásd önkormányzati tulajdonú szántóterületek – Tiszalúc 031 hrsz alátörései), azonban maga a víztest (Tiszalúc 032, 033) már részét képezi a Natura 2000 hálózatnak. A megbeszélést követően (lásd iktatott emlékeztető; 1251/22/2022.) A tervdokumentációban szereplő turisztikai fejlesztésekre vonatkozó szövegrész kiegészítésre került az alábbi módon: „A jövőbeni turisztikai fejlesztések során az érintett önkormányzatokkal együttesen szükséges meghatározni a fejlesztések irányát, volumenét. A tervezés során (ideértve a projektek tervezését is) szükséges a természetvédelmi kezelő bevonása (lévén sok esetben állami területként az igazgatóság vagyongazdálkodóként is kijelölésre került).”

A kifüggesztés során az érintett önkormányzatokhoz észrevétel nem érkezett, a kifüggesztési igazolás (záradékolás) megküldésre került az önkormányzatok részéről.

4. Felhasznált irodalom

- Aszalós R. & Gálhidy L. (szerk.) (2015): Natura 2000 erdőterületek kezelése. Gyakorlati útmutató erdőgazdálkodók és erdészeti szakszemélyzet számára. (Bábakalács Füzetek 20.) – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 56 pp.
- Barkó Sz. (szerk.) (2017): A Közép-Tiszai Erdőtervezési Körzet Natura 2000 elővizsgálati dokumentációja. – Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Debreceni Járási Hivatal AF Erdőtervezési Osztály, Debrecen, 184 pp.
- Baráz Cs. (szerk.) (2019): Védett természeti területek a Tisza mentén I. A Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet. (Bábakalács Füzetek 23.) – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 42 pp.
- Bölöni J., Molnár Zs., & Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója (ÁMÉR 2011). MTA ÖBKI Vácrátót 439 pp.
- Dövényi Z. (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere. (2., átdolgozott és bővített kiadás) – Budapest, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, 876 pp.
- Danszky I. (szerk.) (1963): Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai VI. Nagyalföld erdőgazdasági tájcsoport. – Országos Erdészeti Főigazgatóság, Budapest, 782 pp. + 1 térkép + XXXII.
- Dudley, N., Vallauri, D. & Ódor P. (2017): Holtfa az élő erdőkért. Az öreg fák és a holtfa természetvédelmi illetve erdészeti szerepe. (2., átdolgozott és bővített kiadás) – WWF Magyarország, Budapest, 32 pp.
- Fekete G. & Varga Z. (szerk.) (2006): Magyarország tájainak növényzete és állatvilága. – MTA Társadalomtudományi Központ, Budapest, 486 pp.
- Frank T. (szerk.) (2000): Természet–Erdő–Gazdálkodás. (Az MME Könyvtára 16.) – MME & Pro Silva Hungaria Egyesület, Eger, 214 pp.
- Frank T. (szerk.) (2016): Natura 2000 erdőkben a fahasználatok jelölésének természetvédelmi szempontjai. Gyakorlati útmutató erdőgazdálkodók és erdészeti szakszemélyzet számára. – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 36 pp.
- Frank T. & Szmorad F. (2014): Védett erdők természetességi állapotának fenntartása és fejlesztése. (Rosalia Kézikönyvek 2.) – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 160 pp.
- Führer E. (főszerk.) (2017): Magyarország erdészeti tájai I. Nagyalföld erdészeti tájcsoport. – Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Budapest, 972 pp.
- Halász G. (szerk.) (2006): Magyarország erdészeti tájai. – Állami Erdészeti Szolgálat, Budapest, 154 pp. + 1 térkép
- Haraszthy L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. – Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp.
- Kevey B. (2008): Magyarország erdőtársulásai. – *Tilia* **14**: 1–488. + CD (230 táblázat + 244 ábra)
- Király G., Molnár Zs., Bölöni J., Csiky J. & Vojtkó A. (szerk.): Magyarország földrajzi kistájainak növényzete. MTA ÖBKI. Vácrátót.
- Korda M. (2016): Az erdőgazdálkodás hatása az erdők biológiai sokféleségére (Tanulmánygyűjtemény). – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 682 pp.
- Marosi S. & Somogyi S. (szerk.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere I-II. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.
- Marosi S. & Szilárd J. (szerk.): Magyarország tájföldrajza 2. A tiszai Alföld. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Molnár Zs. (1996a): Ártéri vegetáció Tiszadob és Kesznyéten környékén I. Táj történeti, florisztikai és cönológiai értékelés. – *Botanikai Közlemények* **83**: 39–50.

- Molnár Zs. (1996b): Ártéri vegetáció Tiszadob és Kesznyéten környékén II. A keményfaliget-erdők (*Fraxino pannonicae-Ulmetum*) története és mai állapota. – Botanikai Közlemények **83**: 51–69.
- Molnár Zs. (2008a): A Duna-Tisza-köze és a Tiszántúl növényzete a 18–19. század fordulóján I. Módszertan, erdők árterek, lápok. – Botanikai Közlemények **95**: 11–38.
- Molnár Zs. (2008b): A Duna-Tisza-köze és a Tiszántúl növényzete a 18–19. század fordulóján II. Szikések, lösz- és homokvidékek, legelők, sáncok, szántók és parlagok. – Botanikai Közlemények **95**: 39–63.
- Szomorad F., Frank T. & Korda M. (szerk.) (2018): Erdőgazdálkodás és erdőkezelés Natura 2000 területeken. (Rosalia Kézikönyvek 4.) – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 287 pp.
- Szép T., Csörgő T., Halmos G., Lovászi P., Nagy K. & Schmidt A. (szerk.) (2021): Magyarország madáratlasza. – Agrárminisztérium, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest.
- Varga B. (szerk.) (2013): A folyamatos erdőborítás fenntartása melletti erdőgazdálkodás alapjai. – *Silva Naturalis* **1**: 1–251.
- Földművelésügyi Minisztérium, Környezetügyért Felelős Helyettes Államtitkárság – Természetmegőrzési Főosztály (szerk.) (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. – KvVM, Budapest, 40 pp.
- Agrárminisztérium (szerk.) (2020): Iránymutatás a madárvédelmi területek Natura 2000 fenntartási terveinek összeállításához. (Az „Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez” című AM útmutató 4. sz. melléklete.) – AM, Budapest, 3 pp.

Világháló helyek:

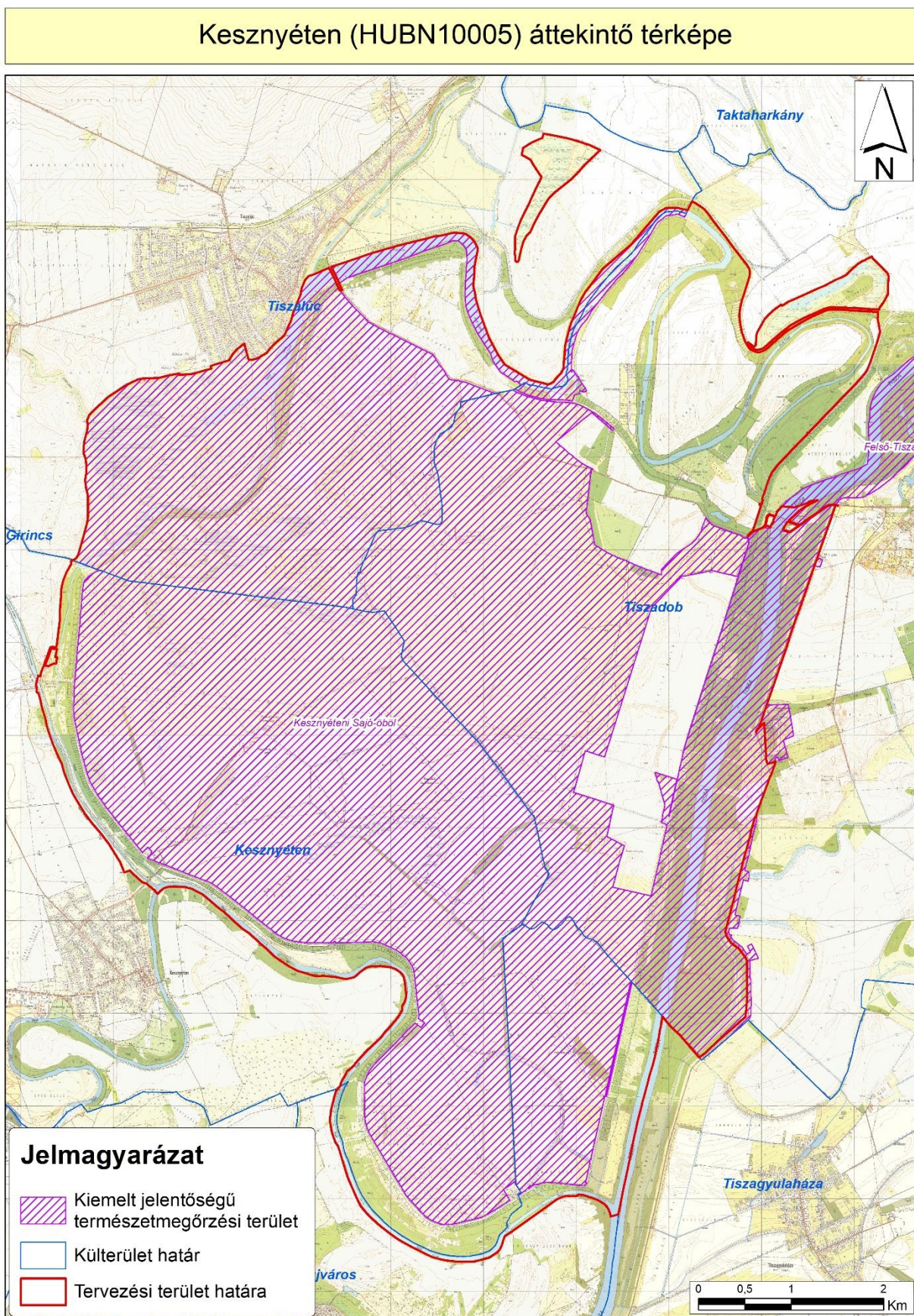
http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal/
<http://bnpi.hu/naturaterv>
<http://erdoterkep.nebih.gov.hu/>
<https://map.mme.hu/>
<http://natura.2000.hu/>
<http://natura2000.eea.europa.eu>
<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>
<http://turistautak.hu/>
<http://www.natura2000.hu/hu>
<http://www.novenyeterkep.hu>
<http://www.termeszetvedelem.hu/>
<http://www.tiszaujvaros.hu/>
<http://www.utadat.hu/>
<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>
<https://nfk.gov.hu/>
<https://www.mepar.hu/mepar/>
<https://mepar.mvh.allamkincstar.gov.hu/#/>
<https://www.novenyeterkep.hu/>

5. Térképek

- 1) ábra: A tervezési terület áttekintő térképe
- 2) ábra: A tervezési terület élőhely térképe (NÖSZTÉP alapján)
- 3) ábra: A BNPI vagyonkezelésében lévő területek a tervezési területen
- 4) ábra: A tervezési terület vízrajzi térképe
- 5) ábra: A tervezési terület átfedése országos jelentőségű védett területtel
- 6) ábra: A Magas Természeti Értékű Területek térképe
- 7) ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe
- 8) ábra: A tervezési területet érintő közép- és nagyfeszültségű légvezetékek térképe

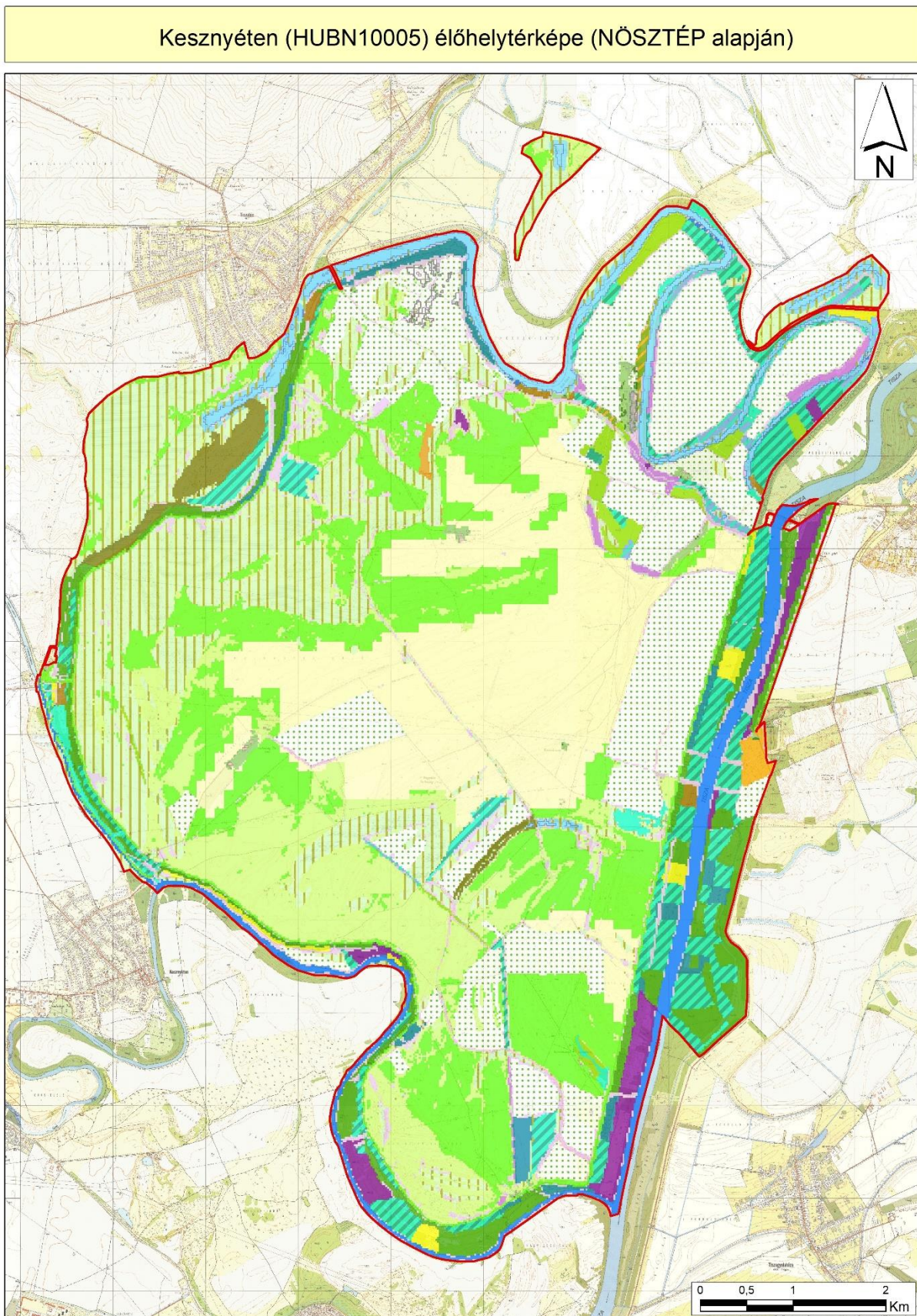

1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe

2. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (NÖSZTÉP alapján)

2. ábra: Az élőhely térkép jelmagyarázata

Jelmagyarázat	
Élőhelytérkép	
NÖSZTÉP alapján	
	1110 - Alacsony épület
	1410 - Zöldfelületek mesterséges környezetben fákkal
	1420 - Zöldfelületek mesterséges környezetben fák nélkül
	2100 - Szántóföldek
	2220 - Gyümölcsösök, bogyósok és egyéb ültetvények
	2310 - Komplex művelési szerkezet épületekkel
	2320 - Komplex művelési szerkezet épületek nélkül
	3200 - Szikes és szikesedésre hajlamos gyepek
	3400 - Zárt gyepek kötött talajon vagy domb és hegyvidéken
	3500 - Máshová nem besorolható lágyszárú növényzet
	4201 - Puhafás ártéri erdők
	4202 - Keményfás ártéri erdők
	4301 - Elegyetlen és kőriselegyes kocsányos tölgyesek TVHA
	4302 - Égeresek
	4304 - Ártéren kívüli fűzesek
	4305 - Ártéren kívüli, többletvízhatás alatti nyárasok
	4308 - Egyéb, többletvízhatással érintett őshonos dominanciájú erdők
	4309 - Egyéb, többletvízhatással érintett elegyes lomberdők
	4402 - Akác dominálta ültetvények
	4403 - Nemesnyár- és fűz dominálta ültetvények
	4404 - Egyéb idegenhonos lombos fajok dominálta erdők
	4501 - Pusztavágás
	4502 - Folyamatban lévő felújítás
	4600 - Máshová nem besorolható fás szárú növényzet (nincs további információ)
	4601 - Ártéren kívüli, többletvízhatás alatti cserjések
	5110 - Vízben álló mocsári/lápi növényzet
	5111 - Vízben álló mocsári/lápi növényzet (állóvíz szegélyében)
	5120 - Időszakos vízhatás alatt álló gyepek valamint láp- és mocsárrétek
	5200 - Láp- és mocsárerdők
	6100 - Állóvizek
	6200 - Vízfolyások
	Tervezési terület határa

3. ábra: A BNPI vagyonkezelésében lévő területek a tervezési területen

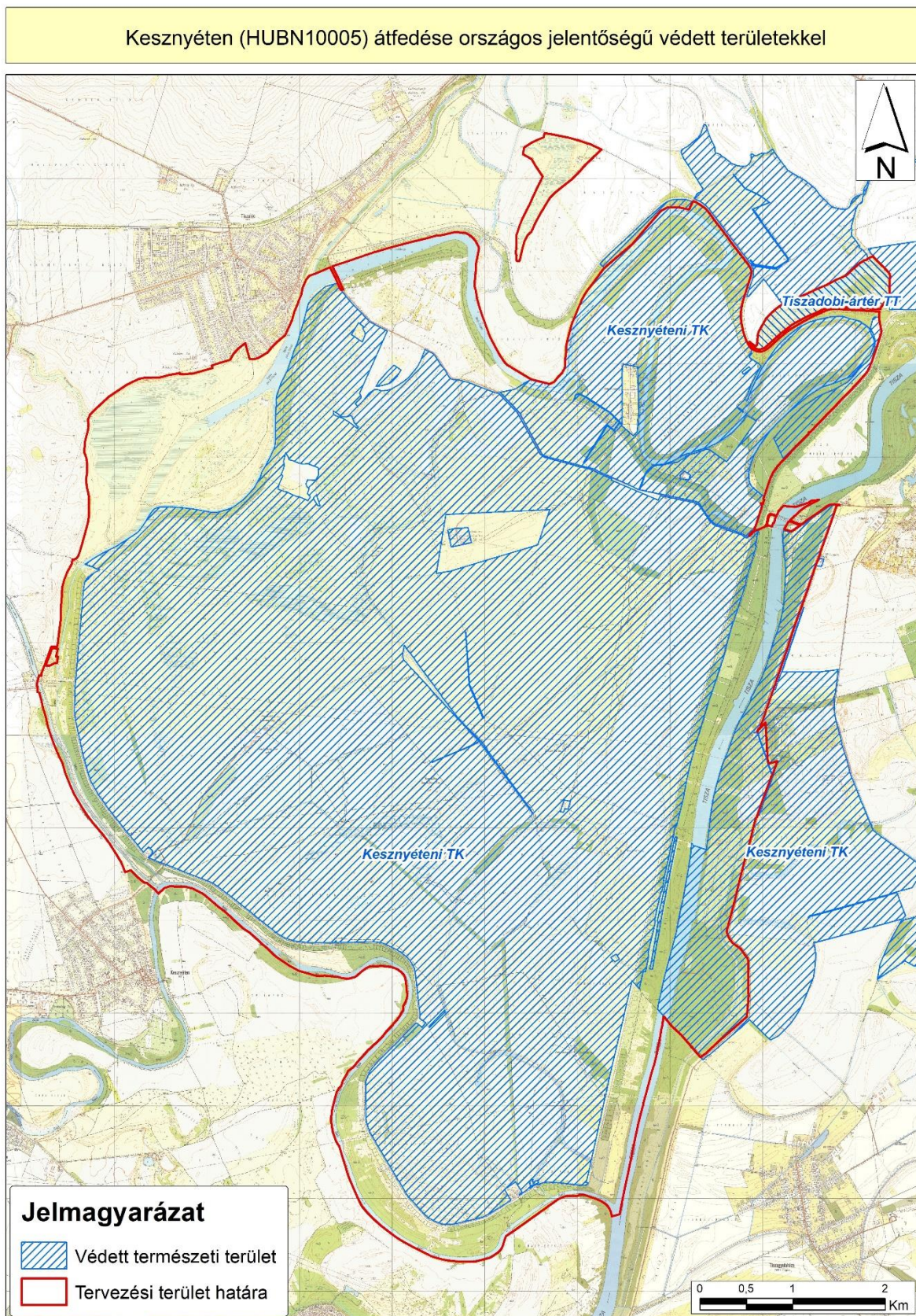

4. ábra: A tervezési terület vízrajzi térképe

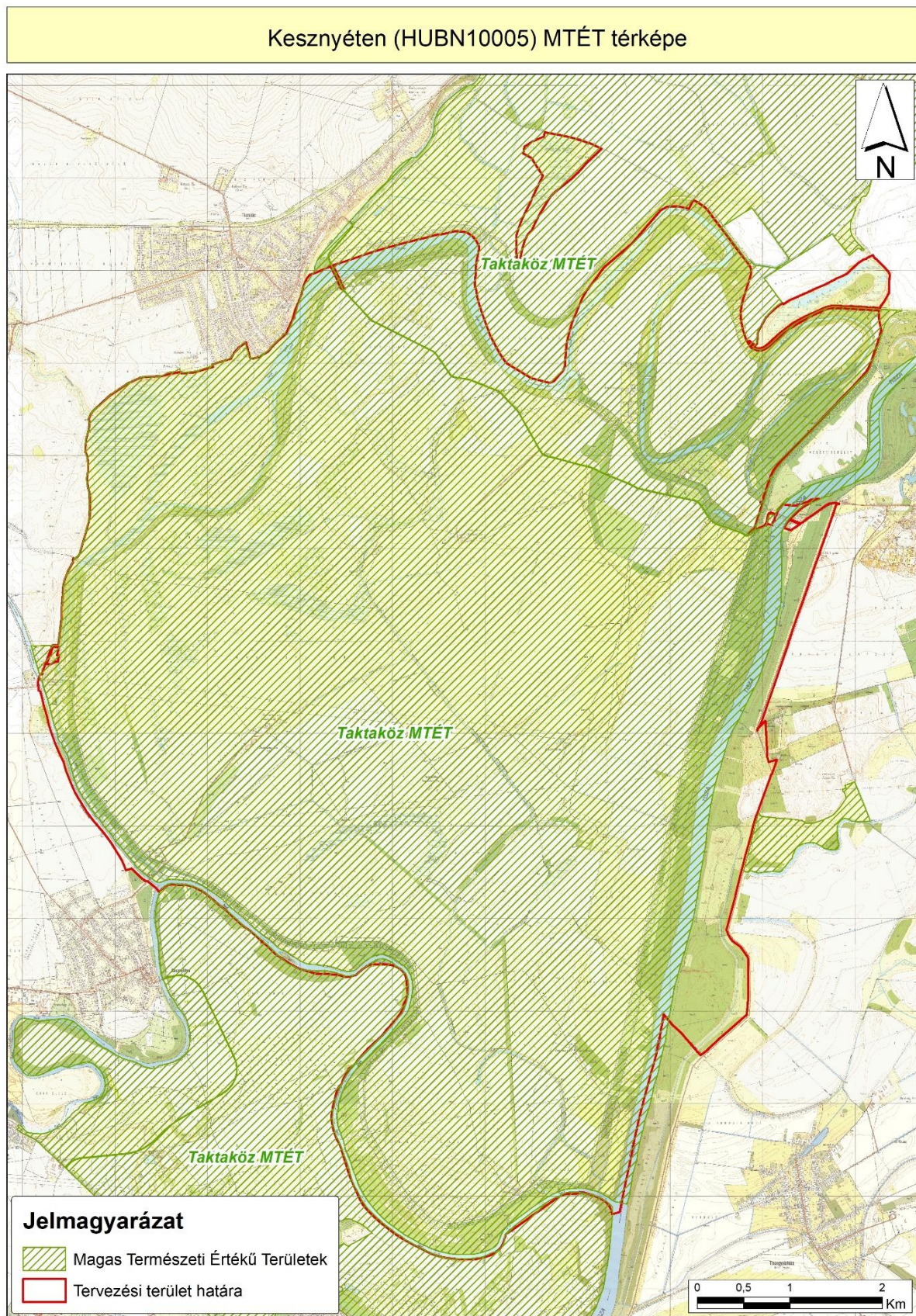

5. ábra: A tervezési terület átfedése országos jelentőségű védett területtel

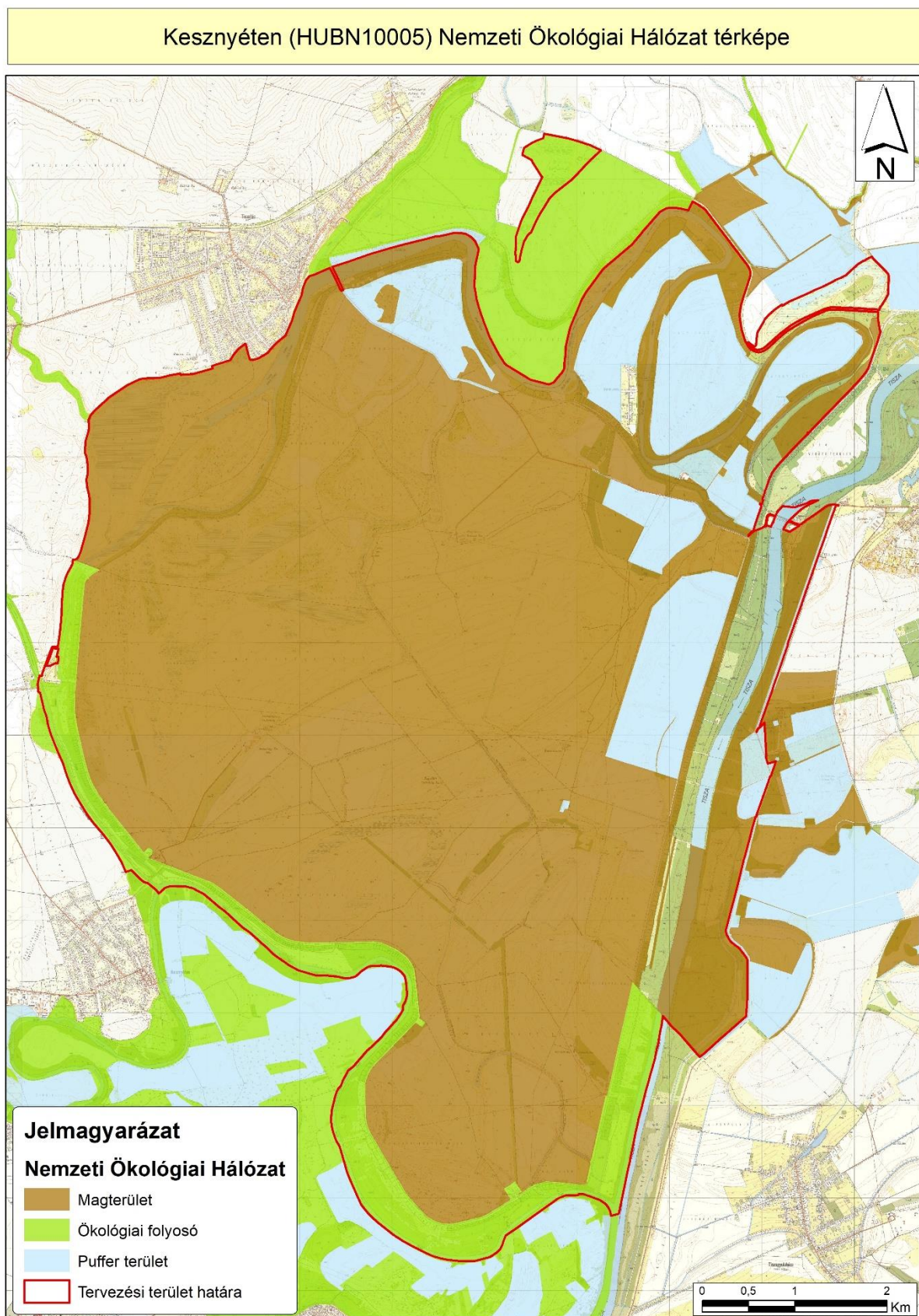

6. ábra: A Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) térképe

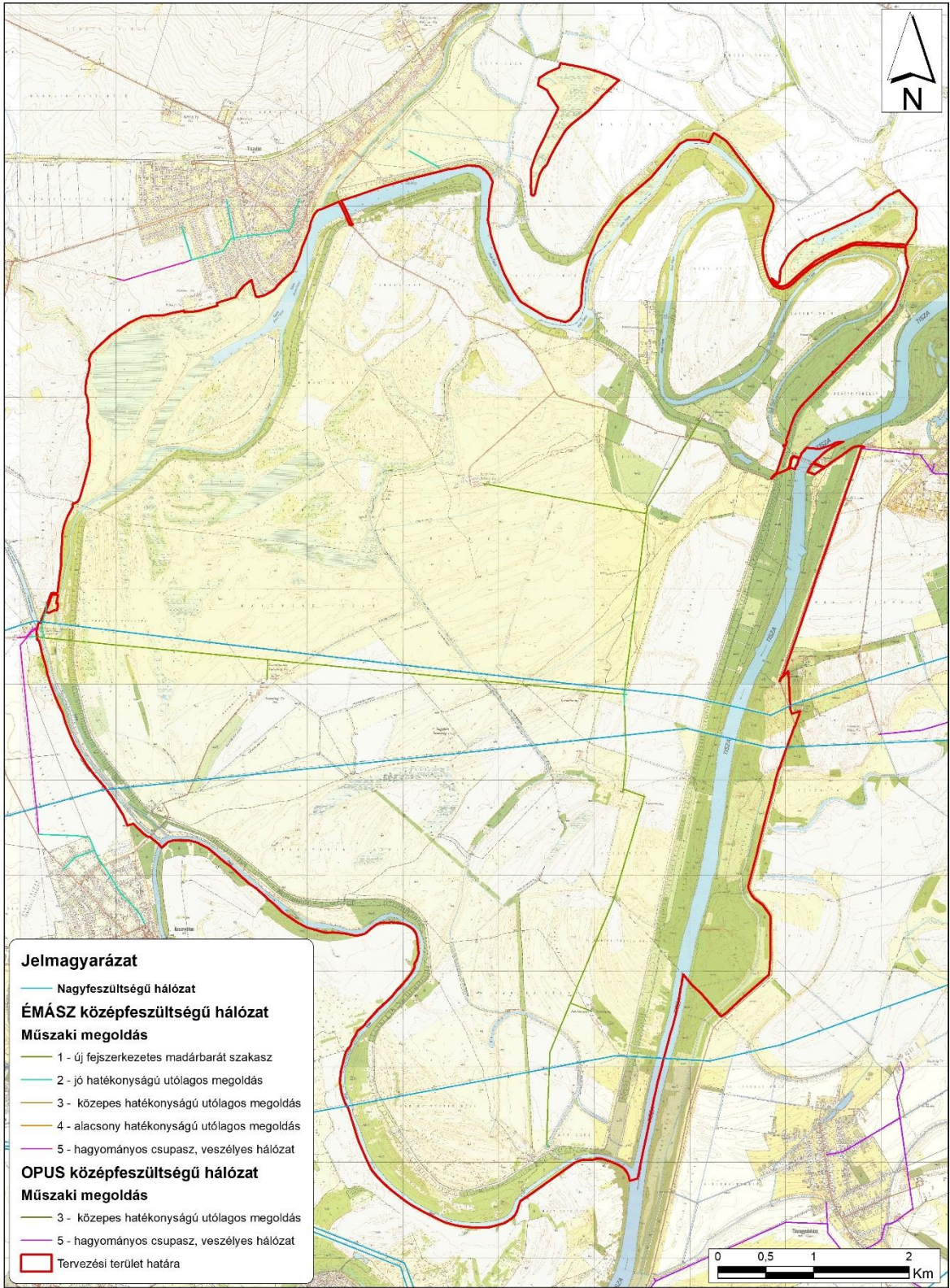
7. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe

8. ábra: A tervezési területet érintő közép- és nagyfeszültségű légvezetékek térképe

Kesznyéten (HUBN10005) közép- és nagyfeszültségű légvezetékek térképe

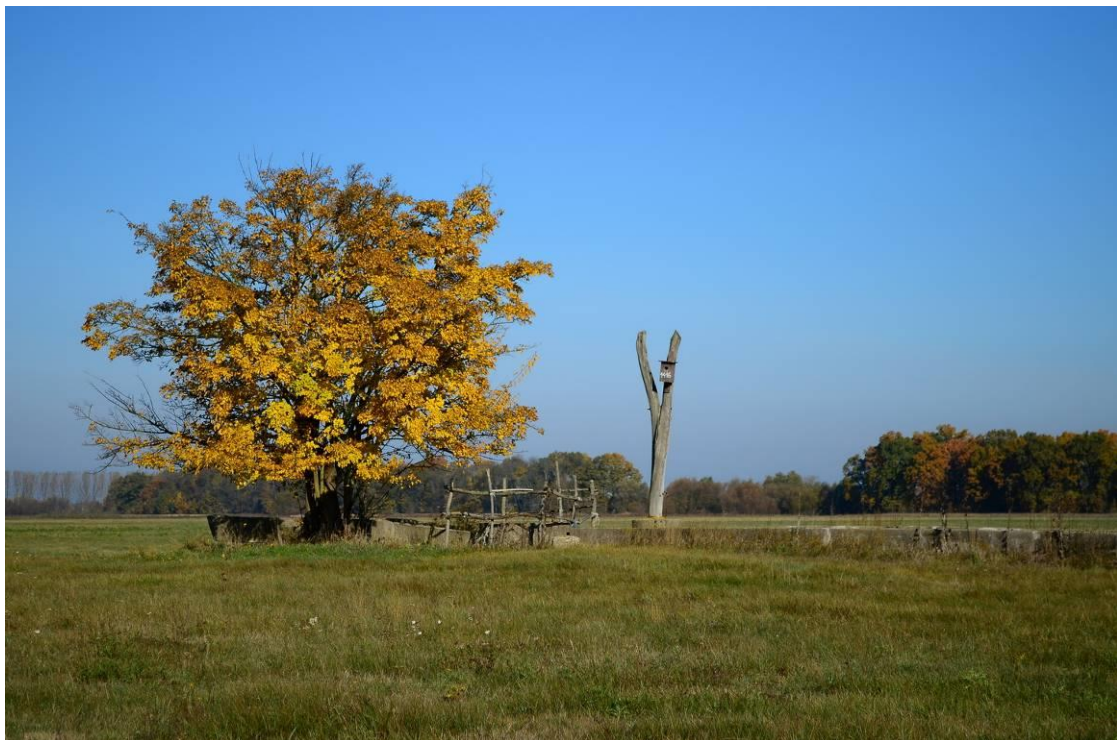
1:35 000 *A3 Készítés éve: 2021.

6. Fotódokumentáció

1) kép: Láposodó mocsarak, bokorfűzesekkel a Hímes-tónál (KE-2)

2) kép: Kesznyéteni Nagy-legelő a tervezési terület egyik legjelentősebb nyílt gyepterülete (KE-4)

3) kép: Tiszalúci Holt-Tisza, szegélyében puhafás ligeterdők (KE-2, KE-5)

4) kép: A Kerek-tó tavi zonációja (KE-2, KE-3)

5) kép: Az Inérháti-főcsatorna, szegélyében mocsári növényzet és ligeterdő fragmentumok (KE-2, KE-3, KE-5)

6) kép: Övzátonyos fajgazdag mocsárrétek, hátakon sztyeppesedő foltokkal (KE-4, KE-7)

7) kép: Cickóros gyepes tavasszal a Kesznyéti-legelőn (KE-4)

8) kép: Gyenge produktivású szántóterület, tarlónövényzetében tömeges olasz szerbtövissel (KE-8)

7. Jóváhagyó nyilatkozat

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUBN10005 Kesznyéten különleges madárvédelmi terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUBN10005 Kesznyéten Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2022. december „7.”